

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING “FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE OVERHEID”

**ADVIES TER VOORBEREIDING VAN HET
STABILITEITSPROGRAMMA 2021-2024**

APRIL 2021

De Leden van de Afdeling:

de Heer P. WUNSCH, Voorzitter

de Heer K. ALGOED

Mevrouw A. BAUWENS

de Heer E. DE BOECK

de Heer R. DELCOURT

Mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

de Heer D. DE SMEDT

de Heer A. DESSOY

de Heer A-M. PONCELET

de Heer S. VANACKERE

de Heer N. WAEYAERT

Waarnemer:

de Heer G. SERVAIS

Secretariaat:

de Heer D. MALCORPS

Mevrouw C. SPINNOY

Mevrouw E. VANALME

Vertaling:

Vertaaldienst FOD Financiën en de Heer G. HANCE

INHOUD

Inhoud	5
Lijst van de afkortingen	9
Woord vooraf	11
Synthese	13
Onzekere tijden en een ongunstige budgettaire uitgangspositie	13
Budgettaire flexibiliteit om de gezondheids- en economische crisis in te dijken en normatief begrotingskader	15
Nieuwe Europese richtsnoeren voor de opstelling van het Stabiliteitsprogramma en het Plan voor Herstel en Veerkracht.....	15
Kwalitatieve aanbevelingen van de Afdeling	16
Kwantitatieve aanbevelingen van de Afdeling.....	17
Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023.....	18
Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,6 procentpunt bbp in 2022-2023.....	20
De verdeling van de normatieve trajecten tussen de verschillende overheidsgeledingen	22
1 Basisscenario van het Federaal Planbureau	25
1.1 Macro-economische context en conjunctuurevolutie	26
1.2 Globale evolutie van de overheidsfinanciën op het niveau van de Gezamenlijke Overheid.....	29
1.3 Evolutie van de schuldgraad.....	36
1.4 Vorderingsaldi van de verschillende Entiteiten en de Gemeenschappen en Gewesten uit het basisscenario van het FPB	44
1.5 De verschillen tussen de vooruitzichten van het Federaal Planbureau en deze van het Monitoringcomité	45
1.5.1 De vaststellingen	45
1.5.2 De oorzaak van de verschillen	47
1.5.2.1 Afsluitingsdatum van de projectie	47
1.5.2.1.1 Wat het Federaal Planbureau betreft	47
1.5.2.1.2 Wat het Monitoringcomité betreft.....	48

1.5.2.1.3	Punten van overeenkomst tussen beide	48
1.5.2.2	Benadering	49
1.5.3	Detaillering van de verschillen.....	49
2	Het Europees begrotingskader en de Europese richtsnoeren voor het opstellen van de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's.....	55
2.1	Het Europees begrotingskader.....	55
2.2	Europese richtsnoeren voor het opstellen van de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's.....	56
2.2.1	Macro-economische context in de EU	57
2.2.2	De budgettaire respons op de COVID-19-crisis in de EU	58
2.2.3	Toepassing van de algemene ontsappingsclausule	59
2.2.4	Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (RRF).....	61
2.2.5	Algemene richtsnoeren voor het begrotingsbeleid	63
2.2.6	Heropstart van de discussie over de hervorming van het Europees begrotingskader	68
3	Aanbevelingen en normatieve trajecten	71
3.1	Wat voorafging.....	71
3.2	Overwegingen	73
3.3	Kwalitatieve aanbevelingen	74
3.4	Kwantitatieve aanbevelingen: normatieve begrotingstrajecten.....	76
3.4.1	De impact van de onzekerheid op de normatieve aanbevelingen..	76
3.4.2	Normatieve trajecten voor de Gezamenlijke Overheid	78
3.4.2.1	Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023.....	79
3.4.2.2	Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,6 procentpunt bbp in 2022-2023.....	82
3.4.3	Verdeling van de normatieve trajecten van de Gezamenlijke Overheid tussen de verschillende overheidsgeledingen.....	84
3.4.3.1	Verdeling van de normatieve trajecten tussen Entiteit I en Entiteit II	85
3.4.3.2	Verdeling van de normatieve trajecten van Entiteit II tussen de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden.....	89
3.4.3.3	Verdeling van de normatieve trajecten van Gemeenschappen en Gewesten tussen de deelstaten.....	92
4	Bijlagen.....	99

4.1	De begrotingsresultaten van de Gezamenlijke Overheid 2015-2019...	99
4.2	Economische vooruitzichten voor de eurozone: ramingen van de Europese Commissie en de OESO.....	100
4.3	Uitgaven aan maatregelen ter bestrijding van de coronacrisis uitgesplitst voor de Federale Overheid en Gemeenschappen en Gewesten	102
4.4	Beslissingsbomen uit de Debt Sustainability Monitor 2020.....	103
4.5	Het “do not significant harm”-principe als essentieel element van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (RRF)	107
4.6	Verdeling van de normatieve trajecten van Entiteit II tussen de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden: een meer gedetailleerde voorstelling van de tabellen	109

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Bbp	Bruto binnenlands product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
COM	(Europese) Commissie
CSR	Country-specific recommendations (landenspecifieke aanbevelingen)
DG	Duitstalige Gemeenschap
DNSH	Do no significant harm
DSM	Debt Sustainability Monitor
EC	Europese Commissie
EDP	Excessive deficit procedure (procedure bij buitensporige tekorten)
EI	Entiteit I
EII	Entiteit II
EPC	Economic Policy Committee
ESR	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
FG	Franse Gemeenschap
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
FO	Federale Overheid
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GO	Gezamenlijke Overheid
HRF	Hoge Raad van Financiën
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
LO	Lokale Overheden
MTD	Middellange termijndoelstelling
MTO	Medium-term (budgetary) objective (middellange termijndoelstelling)
NBB	Nationale Bank van België
NR	Nationale Rekeningen
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OG	Output gap
OGWG	Output Gaps Working Group

OISZ	Openbare Instellingen van de Sociale Zekerheid
PB	Personenbelasting
p.p.	Procentpunt
RRF	Recovery and Resilience Facility (Faciliteit voor Herstel en Veerkracht)
RRP's	Recovery and resilience plans (plannen voor herstel en veerkracht)
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SB	Structural balance (structureel saldo)
SCP's	Stabiliteits- en Convergentieprogramma's
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SHA	Schuldhoudbaarheidsanalyse
SP	Stabiliteitsprogramma
SPB	Structurele primaire balans
SWT	Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage
SZ	Sociale Zekerheid
VenB	Vennootschapsbelasting
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WG	Waals Gewest

WOORD VOORAF

De Afdeling *Financieringsbehoeften van de overheid* heeft in uitvoering van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 ¹ voorliggend advies opgesteld met het oog op de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2021-2024 dat door België uiterlijk eind april 2021 aan de Europese Commissie dient overhandigd te worden.

Dit advies vertrekt van de voorlopige Economische Vooruitzichten 2021-2026 die door het Federaal Planbureau (FPB) eind februari 2021 werden gepubliceerd en die – zoals aangegeven in die publicatie – met veel onzekerheid zijn omgeven omwille van de uitzonderlijke en permanent wijzigende situatie waarin we ons één jaar na de uitbraak van de COVID-19-pandemie nog steeds bevinden.

Het advies bevat drie delen. Het eerste deel verschaft toelichting bij voormelde vooruitzichten van het Planbureau die de verwachte macro-economische evolutie en het verloop van de overheidsfinanciën bij ongewijzigd beleid weergeven.

Het tweede deel betreft het Europees begrotingskader dat nog steeds de leidraad vormt voor het budgettaire beleid van de Lidstaten van de Europese Unie en heel binnenkort – op voorstel van de Europese Commissie – zal worden aangevuld met nieuwe richtsnoeren inzake de opstelling van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's.

Het derde deel van het advies is gewijd aan de budgettaire aanbevelingen die zich niet beperken tot de normatieve trajecten voor de Gezamenlijke Overheid en de verschillende overheidsgeledingen maar ook kwalitatieve adviezen bevatten voor een groeibevorderend beleid.

¹ Zie: https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/downloads/samenwerkingsakkoord_13_december_2013.pdf.

SYNTHESE

Onzekere tijden en een ongunstige budgettaire uitgangspositie

Iets meer dan een jaar geleden brak de COVID-19-pandemie in volle kracht uit. Onder impuls van de Europese Centrale Bank en de Europese Unie werd een accommoderend monetair beleid en een ondersteunend budgettair beleid gevoerd in alle Lidstaten van de Unie teneinde de gezondheids crisis te bedwingen, de inkomens van gezinnen en bedrijven te ondersteunen en een aantasting van het economisch weefsel te voorkomen.

Ons land werd zwaar getroffen. Naast de nefaste impact op menselijk en maatschappelijk vlak, geven ook de economische indicatoren aan dat ons land in 2020 door **de diepste recessie ging sinds de Tweede Wereldoorlog**. En hoewel de gegevens voor 2020 nog voorlopige ramingen zijn, laten zij weinig twijfel bestaan over de diepgaande impact van de crisis:

- de economie kromp in 2020 met 6,2% terwijl de reële economische groei in 2019 nog 1,7% bedroeg;
- het nominaal vorderingstekort van de Gezamenlijke Overheid liep op tot 9,7% bbp tegenover 1,9% bbp in het voorgaande jaar;
- de schuldgraad nam toe van 98,1% bbp eind 2019 tot 114,8% bbp eind 2020;
- in structurele termen, dus zonder rekening te houden met de cyclische impact en de éénmalige factoren op het begrotingssaldo, verslechterde het saldo met 3,2 procentpunt bbp tot een structureel tekort van 6,2% bbp.

Bovendien was **de uitgangspositie van België** voor de aanvang van de gezondheids crisis **verre van goed**. Daar in het verleden al te vaak een kortetermijnvisie werd aangehouden en te weinig een acyclisch begrotingsbeleid werd gevoerd, werden in goede tijden geen buffers opgebouwd om minder gunstige tijden of onverwachte interne of externe schokken, zoals de huidige pandemie, op te vangen zonder de overheidsfinanciën zwaar te impacteren en de reeds hoge schuldgraad tot ongekende hoogtes te stuwten.

De voorlopige Economische Vooruitzichten die het Federaal Planbureau eind februari 2021 publiceerde in het kader van de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2021-2024 en waarop onderhavig advies is gebaseerd, stellen een economische heropleving in het vooruitzicht in 2021-2022 en wat later een terugkeer van de economische groei naar zijn potentieel, maar het economisch herstel is broos en onzeker. Zoals het Planbureau aangeeft, zijn deze prognoses immers omgeven met **veel onzekerheid**: "Het economisch herstel is op korte termijn afhankelijk van de snelheid waarmee de pandemie onder controle kan worden gebracht, en bijgevolg van het vaccinatietempo." Ook de doeltreffendheid van het antwoord op de problematiek van de vaccinresistente mutaties zal een rol spelen. Verwacht wordt dat de onzekerheid dus nog enige tijd zal aanhouden en dat de eindfase van de pandemie nog sterk kan variëren. Ook is onduidelijk hoe groot de structurele economische impact van de pandemie zal zijn op middellange termijn.

Al die factoren wegen uiteraard zeer sterk op de economische groei op korte en middellange termijn. **Prognoses zullen bijgevolg regelmatig dienen bijgesteld te worden en het beleid zal zich constant dienen aan te passen aan de wijzigende omstandigheden.**

Een **andere belangrijke onzekerheidsfactor is het rentepeil**, zeker in de Belgische context van een torenhoge schuldgraad. Het zou zeer onvoorzichtig zijn om de huidige financieringsvoorwaarden en de uiterst gunstige rente-groeidynamiek als verworven te beschouwen. De omstandigheden op de internationale financiële markt kunnen snel wijzigen en lage rentetarieven bieden geen bescherming tegen schulden crisissen. De solvabiliteit of het vermogen om te allen tijde de schuldenlast te kunnen blijven dragen is van primordiaal belang. Daarom is de Afdeling van oordeel dat in een eerste fase **de overheidsschuldgraad dient gestabiliseerd en vervolgens aanhoudend afgebouwd te worden. Enkel onder die voorwaarden kan de houdbaarheid van de overheidsfinanciën veiliggesteld worden.**

In het rapport dat de Europese Commissie jaarlijks opmaakt over de risico's omtrent die houdbaarheidsvoorwaarde, staan in de publicatie van februari 2021 (Debt Sustainability Monitor 2020) alle knipperlichten op rood voor België: zowel wat het risico op budgettaire spanningen op korte termijn betreft als wat de risico's op middellange en lange termijn betreft.

Budgettaire flexibiliteit om de gezondheids- en economische crisis in te dijken en normatief begrotingskader

Redenen genoeg dus voor de Afdeling om, na het atypische advies van april 2020 dat helemaal was afgestemd op de specifieke Europese richtsnoeren tot vereenvoudiging van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's van dat jaar, **opnieuw over te gaan tot de formulering van normatieve trajecten voor de Gezamenlijke Overheid en de verschillende overheidsgeledingen, zoals dat voorzien is in het Samenwerkingsakkoord dat tussen de verschillende overheden op 13 december 2013 werd afgesloten.**

Bovendien wenst de Afdeling te benadrukken dat de activering van de algemene ontsnappingsclausule, de zogenaamde General Escape Clause, in 2020-2021 en misschien ook nog later, de procedures en de budgettaire regelgeving van het Stabiliteits- en Groeipact niet heeft geschorst. De activering van die flexibiliteitsclausule heeft dus niet tot gevolg dat wordt afgezien van de vereiste budgettaire consolidatie. Deze wordt hoogstens tijdelijk *"on hold"* gezet op voorwaarde dat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op middellange termijn niet in gevaar wordt gebracht. Die voorwaarde (*"mindfull to the preservation of fiscal sustainability"*) en de vereiste dat de toegestane afwijkingen van tijdelijke aard dienen te zijn en een structurele ontsporing te allen tijde moet vermeden worden, zijn inherent aan de algemene ontsnappingsclausule.

Nieuwe Europese richtsnoeren voor de opstelling van het Stabiliteitsprogramma en het Plan voor Herstel en Veerkracht

In dit advies wordt ook aandacht besteed aan de nieuwe Europese richtsnoeren voor het opstellen van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's (SCP's) die de Europese Commissie op 3 maart 2021 heeft gepubliceerd. In die mededeling beveelt de Commissie de Lidstaten aan om **optimaal gebruik te maken van de unieke kans die de in februari 2021 in werking getreden Faciliteit voor Herstel en Veerkracht of Recovery and Resilience Facility (RRF) biedt.** De Faciliteit voor Herstel en Veerkracht is het sleutelinstrument dat centraal staat in NextGenerationEU, het plan van de Europese Unie om sterker uit de COVID-19-crisis te komen. Het biedt de mogelijkheden **om het economische herstel te ondersteunen, de potentiële groei te stimuleren en de onderliggende begrotingsposities op de middellange termijn te verbeteren.** Deze kans is in het bijzonder belangrijk voor een land als België met minder budgettaire ruimte of met hoge overheidsschulden, dat een prudent begrotingsbeleid moet aanhouden.

De SCP's en de nationale plannen voor Herstel en Veerkracht (*Recovery and Resilience plans* of RRP's) van de Lidstaten zijn nauw verbonden. De samenhang tussen het begrotingsbeleid van de Lidstaten op middellange termijn (opgenomen in de SCP's) en hun investeringen en hervormingen in het kader van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (opgenomen in de RRP's) is een belangrijke voorwaarde voor een succesvol gebruik van EU-steun in het kader van NextGenerationEU.

De **impact van de uitrol van de RRF op het begrotingsbeleid van de Lidstaten** is als volgt:

- een stevige begrotingsimpuls geboden door de uitgaven die met niet-terugbetaalbare RRF steun worden gefinancierd,
- de wisselwerking met nationaal gefinancierde uitgaven is nodig,
- een groeivriendelijker begrotingsbeleid: de overheidsinvesteringen die door de RRF worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun dienen bovenop de bestaande investeringsniveaus te komen,
- de structurele hervormingen dienen in lijn te liggen met de landspecifieke aanbevelingen, met inbegrip van die welke bijdragen tot houdbare overheidsfinanciën op middellange termijn.

Kwalitatieve aanbevelingen van de Afdeling

De Afdeling wil **naast een normatief begrotingstraject ook een aantal aanbevelingen formuleren voor een groeibevorderend beleid**. De Afdeling is van oordeel dat het uitgavenbeleid sterker dient gericht te zijn op zogenaamde "*growth enhancing expenditure*" of groeibevorderende uitgaven, zoals kwalitatief hoogstaande investeringen die de netto activapositie van de overheden versterken.

Als het beleid groeibevorderend wil zijn, zal ook moeten ingezet worden op een verhoging van de tewerkstellingsgraad en de armoedebestrijding en zal een heroriëntering van de uitgaven nodig zijn om de sociale cohesie te verbeteren.

Algemeen gesteld dient de kwaliteit van de overheidsfinanciën te verbeteren en hiervoor zal een grondige "*expenditure shift*" of heroriëntering van de uitgaven noodzakelijk zijn. *Spending reviews* of een doorlichting van de uitgaven kunnen hiertoe de aanzet geven.

De Afdeling vindt het tevens belangrijk dat er voldoende transparantie geboden wordt over de uitgaven die aan de COVID-19-pandemie en het relanceplan gerelateerd zijn zodat duidelijk wordt welke uitgaven (en/of minder-ontvangsten) als uitgaven gerelateerd aan de crisis al dan niet van blijvende aard zijn.

Kwantitatieve aanbevelingen van de Afdeling

Naar aanleiding van het ontwerp van meerjarige normatieve trajecten acht de Afdeling het belangrijk om te herinneren aan het feit dat het **bestaande Europees begrotingskader**, zoals toegelicht in hoofdstuk 2 van dit advies, **nog steeds de leidraad is voor de uittekening van de normatieve trajecten. België blijft dus onderworpen aan het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact en aan de naleving van het correctieve luik.**

Dat betekent dat voor een Lidstaat die de middellange termijndoelstelling (MTO) nog niet heeft bereikt – zoals België – de vereiste jaarlijkse structurele verbetering in “normal times” en gegeven de hoge schuldgraad – die de limietwaarde van 60% van het bbp ruimschoots overschrijdt – minimaal 0,5 procentpunt bbp bedraagt. De Europese Commissie heeft voor België de vereiste minimale jaarlijkse verbetering van het structureel saldo vastgelegd op 0,6 procentpunt bbp. De Commissie verstaat onder “normal times” een periode waarin de output gap (OG) (uitgedrukt in % bbp) zich tussen de volgende waarden bevindt: $-1,5 \leq \text{output gap} < +1,5$.

Op basis van de prognoses van het FPB van februari 2021 zou aan die voorwaarde voldaan zijn vanaf 2022. De output gap wordt voor 2022 geraamd op -0,6% bbp, voor 2023 op -0,2% bbp en voor 2024 op +0,1% bbp, terwijl die voor 2021 nog -2,9% bbp zou bedragen en voor 2020 geraamd werd op -5,9% bbp.

Conform het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact is bijgevolg een minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp op het niveau van de Gezamenlijke Overheid noodzakelijk tot wanneer de middellange termijndoelstelling van structureel evenwicht wordt bereikt. Eens die doelstelling bereikt, dient deze verder aangehouden te worden.

De Afdeling schuift twee normatieve trajecten naar voren. Er werd over geen van beide trajecten een consensus bereikt maar het eerstvolgende traject, met een gecumuleerde structurele verbetering 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023, heeft wel de goedkeuring bekomen van een meerderheid van de Leden van de Afdeling.

Het alternatieve scenario is stringenter en trekt die gecumuleerde verbetering op tot 1,6 procentpunt bbp.

In beide trajecten bedraagt de vereiste verbetering van het structureel saldo met ingang van 2024 jaarlijks 0,6 procentpunt bbp.

Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023

De Afdeling adviseert om de vereiste structurele inspanningen niet langer uit te stellen en deze reeds in 2022 aan te vangen teneinde de geloofwaardigheid van het begrotingsbeleid niet verder te ondermijnen. Het structureel tekort zou aldus in 2022 moeten verminderen met 1,0 procentpunt bbp, waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Het economisch herstel is echter heel broos en onzeker. **Teneinde de verwachte economische heropleving niet in de kiem te smoren** en het nog moeilijke jaar 2022 te overbruggen, **wordt de mogelijkheid voorzien om ten belope van 0,3 procentpunt bbp tijdelijke en gerichte stimuli** te nemen ter ondersteuning van het economisch herstel, zoals bijvoorbeeld de specifieke en in de tijd beperkte ondersteuning van bepaalde economische sectoren of kwaliteitsvolle investeringsprojecten die de overheidsfinanciën op termijn niet verder bezwaren.

Op die manier worden de effectieve structurele inspanningen reeds met ingang van 2022 aangevangen met behoud, vanuit macro-economisch standpunt, van een neutraal begrotingsbeleid in 2022, dat een consolidatie van de economische heropleving toelaat.

Tabel 1
Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden
van de Afdeling: ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp (in % bbp) (b)

Normatief traject goedgekeurd door de meerderheid van de Leden: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-2,1%	-1,9%	-1,7%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,8%	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
bij ongewijzigd beleid (a)	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,8%	1,0%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
bijkomende structurele inspanning	$(\Delta 7.a1)$		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
tijdelijke en gerichte stimuli	$(\Delta 7.a2)$			0,3%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
	$(\Delta 7.b)$			-0,3%	0,3%				0,0%
Genomeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,1%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genomeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-4,2%	-3,4%	-2,8%	-2,3%	1,6%
Genomeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-4,2%	-3,7%	-3,3%	-2,8%	-2,3%	-1,7%	-1,1%	1,0%
Structurele primaire verbetering	(Δ12)		0,6%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	1,4%
Genomeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-2,9%	-2,2%	-1,6%	-1,1%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	1,7%	2,2%	2,8%	1,7%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ14)		0,0%	0,0%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
Genomeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,7%	116,3%	116,3%	115,9%	115,3%	0,5%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,2%	0,5%	0,0%	-0,3%	-0,7%	0,3%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,6%	0,3%	-0,2%	-0,5%	-0,9%	-0,5%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,6%	2,9%	2,2%	1,6%	1,1%	8,8%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-2,0%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

(b) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

In dit traject zou het structureel tekort worden verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,7% bbp in 2022.

In 2023 dienen de tijdelijke en gerichte stimuli van 2022 te worden stopgezet, wat op zich reeds een inspanning betekent van 0,3 procentpunt bbp. Daarbovenop is een inspanning van 0,3 procentpunt bbp vereist om tot de minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp te komen die vanaf 2023 jaarlijks dient gerealiseerd te worden. Rekening houdend met een verslechtering van het structureel saldo met 0,2 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid, dient bijgevolg een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp geleverd te worden.

Over 2022 en 2023 tezamen genomen, wordt het structureel tekort afgebouwd met 1,3 procentpunt bbp. Slechts 0,8 procentpunt bbp van die verbetering stemt overeen met een bijkomende inspanning omdat het saldo voortvloeit uit de vermindering van het tekort bij ongewijzigd beleid ².

Aldus bedraagt de gecumuleerde structurele inspanning 1,9 procentpunt bbp over de horizon 2022-2024 van het eerstvolgende Stabiliteitsprogramma.

Het nominaal vorderingentekort dat in 2021 nog oploopt tot 7,0% bbp, wordt op basis van de aanbevolen structurele inspanningen herleid tot 5,0% bbp in 2022 en 4,2% bbp in 2023. Na drie jaar volgehouden inspanningen ligt het nominaal vorderingentekort in de buurt van de tekortnorm van 3% bbp: vorderingensaldo van -3,4 % bbp in 2024.

De schuldgraad zou in eerste instantie gestabiliseerd worden op 116,3% bbp en na 2024 geleidelijk aan dalen.

Dit normatief traject werd door een meerderheid van de Leden van de Afdeling goedgekeurd.

Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,6 procentpunt bbp in 2022-2023

Dit normatieve traject is strenger en legt in vergelijking met het eerste traject in 2022 een hogere inspanning op. De bijkomende structurele inspanning wordt in 2022 opgetrokken van 0,3 procentpunt bbp in het eerste traject naar 0,6 procentpunt bbp in het alternatief, wat overeenstemt met de strikte integrale toepassing van de vereiste structurele verbetering wanneer de output gap zich binnen de limietwaarden van “normal times” bevindt, wat op basis van de Economisch Vooruitzichten van het FPB verwacht wordt in 2022.

Het structureel tekort dient bijgevolg in 2022 verminderd te worden met 1,3 procentpunt bbp (in plaats van 1,0 procentpunt bbp in het eerste traject), waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Rekening houdende met mogelijke tijdelijke en gerichte stimuli, wordt het structureel tekort aldus verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,4% bbp in 2022 (in plaats van 4,7% bbp in het eerste traject).

² Zie methodologische toelichting aangaande de “General Escape Clause” opgenomen in Kader 3 van punt 3.4.2 van de integrale tekst van het advies.

Tabel 2
Alternatief normatief traject: ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp (in % bbp) (b)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-2,1%	-1,9%	-1,7%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,8%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,8%	1,3%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>bij ongewijzigd beleid (a)</i>	$(\Delta 7.a1)$		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	$(\Delta 7.a2)$			0,6%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.b)$			-0,3%	0,3%				0,0%
Genomeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,4%	-3,8%	-3,2%	-2,6%	-2,0%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genomeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-9,7%	-7,0%	-4,7%	-3,9%	-3,1%	-2,5%	-2,0%	1,6%
Genomeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-4,2%	-3,7%	-3,0%	-2,5%	-2,0%	-1,4%	-0,8%	1,0%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ12)		0,6%	0,7%	0,4%	0,6%	0,6%	0,6%	1,7%
Genomeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-7,8%	-5,4%	-3,3%	-2,6%	-1,9%	-1,3%	-0,8%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,3%	1,1%	2,0%	2,5%	3,1%	1,7%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ14)		0,0%	0,3%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
Genomeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,4%	115,7%	115,4%	114,8%	113,8%	0,0%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,5%	0,3%	-0,3%	-0,6%	-0,9%	-0,5%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,9%	0,0%	-0,5%	-0,8%	-1,1%	-1,4%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,3%	2,6%	1,9%	1,3%	0,8%	7,9%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-1,9%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

(b) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Vanaf 2023 is het alternatief traject volledig gelijklopend met het eerste traject. Naast de stopzetting van de tijdelijke en gerichte stimuli (+0,3 procentpunt bbp) en rekening houdende met de bij ongewijzigd beleid verwachte structurele verslechtering (-0,2 procentpunt bbp), dient in 2023 een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp gerealiseerd te worden om het structureel saldo ten opzichte van het voorgaande jaar te verbeteren met 0,6 procentpunt bbp. Voor 2024 bedraagt die bijkomende structurele inspanning 0,9 procentpunt bbp, gelet op de verwachte structurele verslechtering met 0,3 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid.

Over de horizon 2022-2024 loopt de gecumuleerde structurele inspanning op tot 2,2 procentpunt bbp (in plaats van 1,9 procentpunt bbp in het eerste traject).

Het nominaal vorderingentekort sluit aldus na drie jaar nog wat nauwer aan bij de tekortnorm: vorderingensaldo van -3,1 % bbp in 2024 (tegenover -3,4% bbp in het eerste traject).

De schuldgraad daalt in dit alternatief traject één jaar vroeger dan in het eerste traject, dus vanaf 2024; in dat jaar zou de schuldgraad 115,4% bbp bedragen.

De verdeling van de normatieve trajecten tussen de verschillende overheidsgeledingen

Het aanpassingstraject in de richting van de middellange termijndoelstelling wordt opgesplitst over de verschillende overheidsgeledingen volgens een verdeelsleutel die voor alle deelsectoren werd afgeleid op basis van éénzelfde referentie-indicator, met name het voor 2022 bij ongewijzigd beleid verwachte structureel saldo weerhouden in de voorlopige Economische Vooruitzichten van het FPB (februari 2021).

Het aandeel van de vier deelsectoren in het structureel saldo van de Gezamenlijke Overheid voor 2022 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 3
Aandeel van de vier deelsectoren in het SB 2022 van de Gezamenlijke Overheid (a)

2022	EI	EII	w.o.		GO
% bbp (tenzij anders vermeld)			G&G	LO	
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-3,5%	-1,1%	-1,2%	0,0%	-4,7%
<i>% aandeel in GO</i>	<i>75,4%</i>	<i>24,6%</i>	<i>24,7%</i>	<i>-0,1%</i>	<i>100,0%</i>

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De resultaten van de toepassing van deze verdeelsleutel worden in onderstaande tabel samengevat. In de tabellen opgenomen in de tekst van het advies (punt 3.4.3) en in bijlage 4.6 zijn die resultaten per deelsector op gedetailleerdere wijze weergegeven.

Tabel 4
Normatieve trajecten voor de deelsectoren van de Gezamenlijke Overheid
(in % bbp) (a)

% bbp	Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden van de Afdeling					Alternatief traject				
	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
Entiteit I										
Genormeerd vorderingensaldo	-3,8%	-3,1%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	-1,9%	-1,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-3,5%	-3,0%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	-3,3%	-2,8%	-2,4%	-1,9%	-1,4%
ΔSB	0,8%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	1,0%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Entiteit II										
Genormeerd vorderingensaldo	-1,3%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,6%	-0,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-0,5%
ΔSB	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
w.o. G&G										
Genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,6%	-0,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-0,5%
ΔSB	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
w.o. LO										
Genormeerd vorderingensaldo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerd structureel saldo (SB)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ΔSB	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De interne verdeling tussen de deelstaten van de structurele inspanningen die werden aanbevolen voor het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten verloopt op basis van hun respectievelijk aandeel in het geraamd structureel saldo van 2022 bij ongewijzigd beleid voor alle Gemeenschappen en Gewesten tezamen. Dit resulteert in de volgende verdeelsleutel.

Tabel 5
Aandeel van de deelstaten in het SB 2022
van het geheel van Gemeenschappen en Gewesten (a)

2022	VG	FG	WG	BHG	DG, GGC, FGC & VGC	TOTAAL G&G
% bbp (tenzij anders vermeld)						
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-0,5%	-0,1%	-0,4%	-0,2%	0,0%	-1,2%
<i>% aandeel in G&G</i>	38,3%	10,5%	31,6%	15,9%	3,7%	100,0%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Een samenvatting van de afgeleide normatieve trajecten per deelstaat of groep van deelstaten is opgenomen in onderstaande tabel. Een meer gedetailleerde voorstellingswijze is terug te vinden in de tabellen in de tekst (punt 3.4.3.3).

Tabel 6
Normatieve trajecten voor de deelstaten (in % bbp) (a)

% bbp	Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden van de Afdeling					Alternatief normatief traject				
	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
Vlaamse Gemeenschap										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,50%	-0,41%	-0,33%	-0,27%	-0,23%	-0,47%	-0,38%	-0,30%	-0,24%	-0,20%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,45%	-0,40%	-0,34%	-0,28%	-0,23%	-0,42%	-0,37%	-0,31%	-0,25%	-0,20%
<i>ΔSB</i>	-0,19%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,16%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%
Franse Gemeenschap										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,14%	-0,11%	-0,09%	-0,07%	-0,06%	-0,13%	-0,11%	-0,08%	-0,07%	-0,06%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,12%	-0,11%	-0,09%	-0,08%	-0,06%	-0,12%	-0,10%	-0,09%	-0,07%	-0,05%
<i>ΔSB</i>	-0,09%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,08%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Waalse Gewest										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,38%	-0,32%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	-0,36%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,37%	-0,33%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	-0,35%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%
<i>ΔSB</i>	0,16%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,19%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,10%	-0,08%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,11%	-0,08%
<i>ΔSB</i>	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,04%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
DG, GGC, FGC & VGC										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%
<i>ΔSB</i>	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

1 BASISSCENARIO VAN HET FEDERAAL PLANBUREAU

In dit deel wordt het budgettaire basisscenario onderzocht, dat als referentie zal dienen voor de bepaling van het door de Afdeling aanbevolen normatieve begrotingstraject. Dat scenario berust op de macrobudgettaire vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau (FPB), die aan de federale regering werden overgemaakt met het oog op de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma, dat de federale regering bij de Europese autoriteiten tegen eind april 2021 zal moeten indienen. De belangrijkste macro-economische hypothesen van die vooruitzichten, alsmede die betreffende de overheidsfinanciën, worden in detail weergegeven in het Rapport van 26 februari 2021 betreffende de voorlopige versie van de “Economische vooruitzichten 2021-2026” van het FPB. De volgende elementen kunnen worden onthouden :

De huidige macro-economische omgeving wordt gekenmerkt door grote onzekerheid. De coronapandemie heeft nog steeds een zware impact op het economisch weefsel omwille van de overheidsmaatregelen die werden opgelegd om de pandemie in te dijken. Het economisch herstel is fragiel en op korte termijn afhankelijk van de snelheid waarmee de pandemie onder controle kan worden gebracht, en bijgevolg van het vaccinatietempo. Ook is onduidelijk hoe groot de structurele economische impact van de pandemie zal zijn op middellange termijn.

Zoals de vorige jaren werd de projectie opgesteld “bij ongewijzigd beleid”, dus door rekening te houden met de geldende wetgevende bepalingen en de beslissingen die gekend waren op 8 februari 2021, alsmede met de endogene dynamiek van de ontvangsten- en uitgavencategorieën die niet geleid worden door wettelijke bepalingen en, desgevallend, met de verlenging van de tendensen voor de zuiver discretionaire uitgaven. Hieronder vallen de concrete beslissingen van het federale regeerakkoord van 30 september 2020, met uitzondering van de “variabele inspanning” waarvoor er nog geen concrete modaliteiten bekend zijn.

Een positief risico bij deze vooruitzichten is dat ze geen rekening houden met de gunstige impact van de 'Faciliteit voor Herstel en Veerkracht' – het Europees herstellfonds in het kader van NextGenerationEU – via de nationale Plannen voor Herstel en Veerkracht kan hebben op de economieën van de lidstaten³. De lidstaten worden verwacht hun herstelplan ten laatste eind april bij de Europese autoriteiten in te dienen.

De voor 2020 weergegeven resultaten, die dienen als uitgangspunt voor de vooruitzichten 2021-2026, zijn nog voorlopige ramingen die door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) kunnen worden gewijzigd bij de publicatie tegen eind april 2021 van de eerste officiële resultaten inzake de overheidsrekeningen.

1.1 Macro-economische context en conjunctuurevolutie

In de projectie van het FPB doet zich een sterk economisch herstel voor in 2021, met een reële economische groei van 4,1% ten opzichte van de zware krimp van 6,2% in 2020. De inhaalbeweging zet zich verder in 2022 met een reële groei van 3,5%. In de periode 2023-2024 convergeert de reële groei naar gemiddeld 1,6%, waarbij opnieuw wordt aangesloten bij de groeiniveaus uit het précoronatijdperk.

De verwachte sterke toename van de groei in 2021 en 2022 wordt aangedreven door een sterke toename van de binnenlandse vraag. Het herstel van de binnenlandse vraag wordt in de eerste plaats gestuwd door de particuliere consumptie. Na een krimp van 7,7% in 2020 zou de particuliere consumptie groeien met 6,1% in 2021 en 5,6% in 2022. Een belangrijke bijdrage in 2021 wordt ook geleverd door een toename van de overheidsconsumptie met 4,2%. Voor de bedrijfsinvesteringen wordt een toename verwacht met een gemiddelde jaarlijkse groei van 3,6% in de periode 2021-2023, waarbij het herstel zich voornamelijk voordoet in 2022 (+4,8%). De afname van de netto-uitvoer in 2020 (-0,8%) zou zich herstellen in 2021. Overheen de projectieperiode blijft de groei van de netto-uitvoer echter beperkt negatief en fluctueert rond -0,2%.

³ De subsidies en leningen die zullen worden toegekend in het kader van het Plan voor Herstel en Veerkracht, zullen geen directe impact hebben op het vorderingensaldo aangezien het Europese fondsen betreffen. Het saldo zal enkel indirect geaffecteerd worden via een toename van de ontvangsten en/of daling van de primaire uitgaven als gevolg van de impact op de economische activiteit.

Tabel 7
Macro-economische context (in %)

		2020	2021	2022	2023	2024
Reële bbp-groei	(1)	-6,2%	4,1%	3,5%	1,7%	1,5%
Potentiële bbp-groei	(2)	0,9%	0,9%	1,1%	1,3%	1,3%
Output gap	(3)	-5,9%	-2,9%	-0,6%	-0,2%	0,1%
Δ	= Δ(3) = (1) - (2)	-7,2%	3,0%	2,3%	0,4%	0,3%
Cyclische component saldo (EC-methode)	= 0.61 * (3)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%
Nominale bbp-groei	(4)	-5,6%	5,2%	5,1%	3,4%	3,2%
Bbp-deflator (%-groei)	(5)	0,7%	1,0%	1,6%	1,7%	1,7%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De bbp-deflator bedraagt 1,0% in 2021, en neemt vervolgens toe tot 1,7% voor de periode 2022-2024.

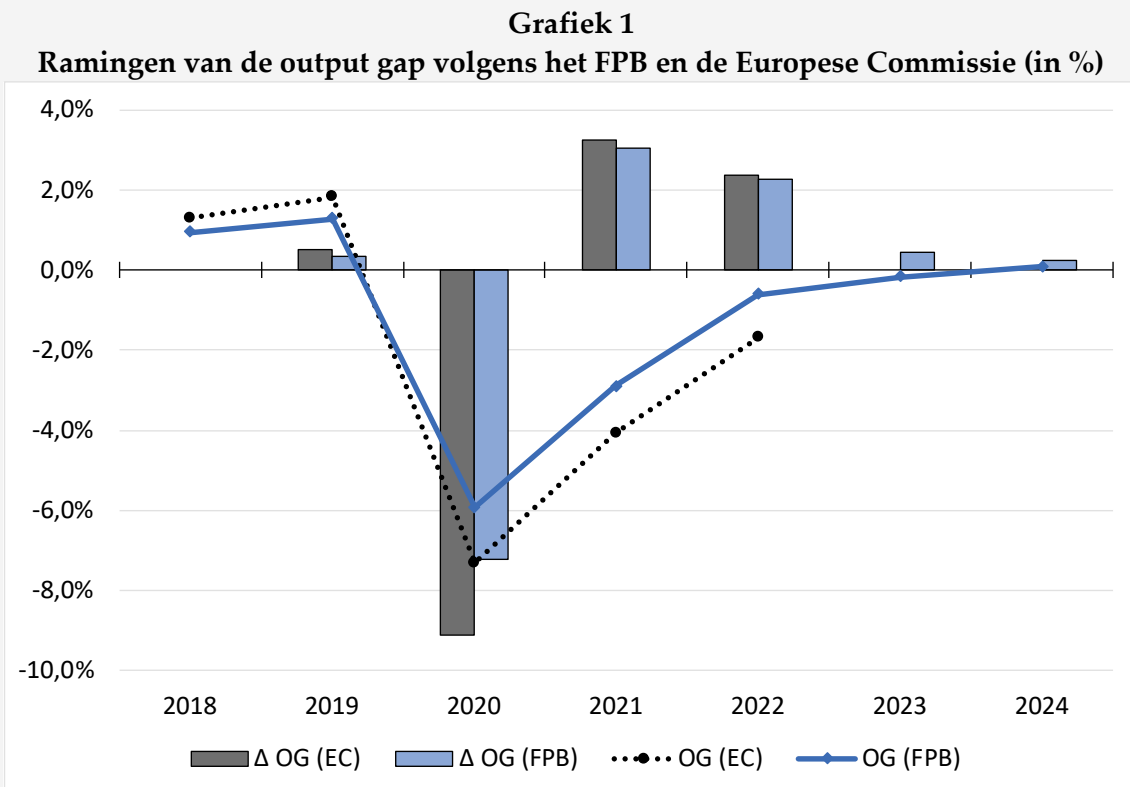
In het scenario van het FPB bedraagt de potentiële groei gemiddeld 0,9% in de periode 2020-2021, waarna een versnelling optreedt en de gemiddelde potentiële groei toeneemt naar 1,3% gedurende 2023-2024. De effectieve reële groei vertoont in 2020 een significante daling, en herneemt gedurende 2021-2023 zij het tegen een trager tempo. De output gap – die in 2019 nog positief was – is sterk negatief geworden in 2020. In de periode 2021-2023 blijft de output gap negatief maar wordt snel weer gedicht om vanaf 2024 opnieuw positief te zijn.

Kader 1: Vergelijking van de ramingen inzake output gap tussen het FPB en de Europese Commissie

Voor de opstelling van zijn scenario inzake potentiële groei gebruikt het FPB dezelfde methodologie als de Europese Commissie. Het past die evenwel toe op zijn eigen gegevensbanken, waaronder die betreffende de prospectieve gegevens afkomstig van zijn economische vooruitzichten, en eigen statistische concepten. Op die wijze zijn de vooruitzichten inzake potentiële groei coherent met de macro-economische projectie op middellange termijn.

Grafiek 1 geeft het verschil weer tussen de ramingen van de output gap (als niveau en als evolutie) van het FPB en van de Europeses Commissie binnen het kader van het Autumn Forecast 2020. Het niveau van de door het Europese Commissie geraamde output gap is vanaf 2020 negatiever dan de ramingen van het FPB. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het verschillende tijdstip van de ramingen. De Autumn Forecast van de Europese Commissie werd immers in november 2020 gepubliceerd, toen de coronamaatregelen net verstrengd waren en de reële groeivooruitzichten op korte termijn negatiever waren.

Op 11 februari 2021 heeft de Europese Commissie de (Interim) Winter Forecast 2021 gepubliceerd. In tegenstelling tot de gedetailleerde publicaties “Autumn Forecast” en “Spring Forecast” is deze Winter Forecast 2021 eerder beperkt. De Winter Forecast voorziet in een update van de vooruitzichten inzake reële bbp-groei en inflatie, maar niet voor de andere variabelen zoals de potentiële groei en output gap. Ten opzichte van de Autumn Forecast 2020 werd de geraamde reële bbp-groei voor België voor 2020 in de Winter Forecast 2021 bijgesteld van -8,4% naar -6,2%. Hiermee ligt de Winter Forecast in lijn met de middellange termijnvooruitzichten van het FPB van februari 2021 (zie Tabel 8).

Bron: Eigen berekeningen op basis van FPB, EC (Autumn Forecast 2020).

Zowel het FPB als de EC voorzien in een zeer negatieve output gap in 2020. In lijn met de methodologie van de Output Gaps Working Group wordt verondersteld dat de output gap gedicht wordt tegen 2023-2024.

Tabel 8
Ramingen van het potentiële en reële bbp volgens het FPB
en de Europese Commissie (in %)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
FPB							
OG	0,9%	1,3%	-5,9%	-2,9%	-0,6%	-0,2%	0,1%
ΔOG		0,3%	-7,2%	3,0%	2,3%	0,4%	0,3%
Potentieel bbp (% groei)		1,4%	0,9%	0,9%	1,1%	1,3%	1,3%
Reëel bbp (% groei)		1,7%	-6,2%	4,1%	3,5%	1,7%	1,5%
EC							
OG	1,3%	1,8%	-7,3%	-4,1%	-1,7%		
ΔOG		0,5%	-9,1%	3,2%	2,4%		
Potentieel bbp (% groei)		1,2%	0,6%	0,6%	1,0%		
Reëel bbp (% groei) Autumn Forecast		1,7%	-8,4%	4,1%	3,5%		
p.m. Reëel bbp (% groei) Winter Forecast		1,7%	-6,2%	3,9%	3,1%		

Bron: Eigen berekeningen op basis van FPB, EC (Autumn Forecast 2020, behalve laatste lijn: Winter Forecast 2021).

Tabel 8 toont de wijze waarop de verschillen in de evolutie van de output gap voortvloeien uit verschillen in de ramingen van de potentiële bbp-groei en de reële bbp-groei tussen de twee instellingen (p.m. $\Delta OG \approx y - y^*$).

1.2 Globale evolutie van de overheidsfinanciën op het niveau van de Gezamenlijke Overheid

Het in 2020 gerealiseerde vorderingensaldo betreft nog een raming in afwachting van de publicatie van de overheidsrekeningen door het INR in april 2021. In het scenario van het FPB bedraagt het **nominaal tekort** van de overheid 9,7% bbp in 2020. Dit is een toename met 7,8 procentpunt bbp ten opzichte van het tekort in 2019.

Het Planbureau raamt dat het nominaal tekort in 2021 en 2022 afneemt tot respectievelijk 7,0% bbp en 5,0% bbp, waarna het stabiliseert rond 5% bbp. Over de periode 2020-2024 beschouwd, verwacht het Planbureau dat het nominaal vorderingensaldo met 4,6 procentpunt bbp verbetert. Die verbetering is deels te danken aan de verdere afname van het gewicht van de rentelasten tot 1,2% bbp in 2024. De gecumuleerde daling van de rentelasten bedraagt 0,8 procentpunt bbp tussen 2020 en 2024. Ondanks de verbetering overstijgt het in 2024 verwacht nominaal vorderingstekort het tekort van 2019 (-1,9% bbp) met 3,2 procentpunt bbp ⁴.

Tabel 9
Evolutie van het vorderingensaldo (in % bbp)

		2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Totale ontvangsten	(1)	48,7%	48,6%	48,4%	48,6%	48,6%	0,0%
waarvan cyclische gedeelte	(2)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
waarvan one shots	(3)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
<i>p.m. structurele component ontvangsten</i>	(4) = (1)-(2)-(3)	48,5%	48,5%	48,4%	48,6%	48,6%	0,1%
Totale uitgaven	(5)	58,4%	55,7%	53,4%	53,6%	53,7%	-4,7%
waarvan cyclische gedeelte	(6)	3,7%	1,8%	0,4%	0,1%	0,0%	-3,7%
waarvan one shots	(7)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
waarvan rentelasten	(8)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	-0,8%
<i>p.m. structurele component uitgaven</i>	(9) = (5)-(6)-(7)	54,7%	53,9%	53,1%	53,5%	53,8%	-0,9%
Overeenstemmende saldi							
Nominaal vorderingensaldo	(10) = (1)-(5)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	4,6%
	Δ(10)	-7,8%	2,7%	2,0%	0,0%	-0,1%	
Nominaal primair saldo	(11) = (10)+(8)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	3,9%
	Δ(11)	-7,8%	2,4%	1,7%	-0,1%	-0,1%	
Structureel vorderingensaldo	(12) = (4)-(9)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	1,0%
	Δ(12)	-3,2%	0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	
Structureel primair saldo	(13) = (11)+(8)	-4,2%	-3,7%	-3,3%	-3,7%	-4,0%	0,2%
	Δ(13)	-3,2%	0,6%	0,4%	-0,4%	-0,3%	

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

⁴ Het nominaal vorderingensaldo voor 2019 is afkomstig uit de nationale rekeningen gepubliceerd door het INR in oktober 2020. Zie bijlage 4.1 voor een algemeen overzicht van de begrotingsresultaten 2015-2019 voor de Gezamenlijke Overheid. De rekeningen voor 2020 in voorliggend Advies betreffen nog voorlopige ramingen. In juni 2021 zal het Federaal Planbureau de definitieve versie van de Economische Vooruitzichten 2021-2026 publiceren.

In 2020 is het **nominaal primair saldo** afgenomen van een evenwicht in 2019 naar een tekort van 7,8% bbp ⁵. Het nominaal primair saldo evolueert volgens het Planbureau naar een lager tekort van 5,4% bbp in 2021 en 3,6% bbp in 2022. Daarna verslechtert het primair tekort opnieuw naar 3,9% bbp in 2024. Over de periode 2020-2024 verbetert het primair saldo aldus met 3,9 procentpunt bbp. Ten opzichte van het primair evenwicht in 2019 vertoont het primair saldo in 2024 aldus een verslechtering met 3,9 procentpunt bbp.

De cyclische component heeft een positieve invloed op de evolutie van het nominaal saldo, gegeven de verwachting dat de huidige sterk negatieve output gap de komende jaren zou verbeteren. De meeruitgaven voor tijdelijke werkloosheid en overbruggingsrecht voor zelfstandigen worden verwacht uit te doven in de periode 2021-2022.

De eenmalige en tijdelijke factoren (de zogenaamde *'one shots'* of *'one offs'*) worden verwacht weinig tot geen impact te hebben op het vorderingensaldo gedurende de projectieperiode. De uitzonderlijke maatregelen in de strijd tegen de coronapandemie die slechts een tijdelijke impact hebben, worden door het Planbureau niet beschouwd als one shots, conform de Europese richtlijnen in het kader van de *General Escape Clause* (zie punt 2.1 van het HRF-advies van maart 2020).

Gegeven de sterke verbetering van de cyclische component in 2021-2022, is de verbetering van het structureel vorderingensaldo bijgevolg minder uitgesproken dan die van het nominaal vorderingensaldo. De verwachte cumulatieve verbetering van het structureel saldo bedraagt 1,0 procentpunt bbp in de periode 2020-2024, tegenover 4,6 procentpunt bbp voor het nominaal vorderingensaldo. **De verbetering van het structureel saldo is quasi-volledig te wijten aan de daling van de rentelasten.** Het **structureel saldo** zou -6,2% bbp bedragen in 2020, een verschil van 3,5 procentpunt bbp met het nominaal saldo (-9,7% bbp). In de periode 2021-2022 wordt verwacht dat het saldo evolueert naar -4,7% bbp, een verbetering van 1,5 procentpunt bbp. Na een quasi stabilisatie in 2023 verslechtert het saldo in 2024 opnieuw tot -5,2% bbp.

⁵ Een primair tekort van dergelijke omvang heeft zich maar één keer eerder voorgedaan sinds de Tweede Wereldoorlog. In 1981 werd een primair tekort ten belope van -7,4% bbp opgetekend. Het primair tekort van het crisisjaar 2009 bedroeg 1,5% bbp.

Het **structureel primair saldo** wordt verwacht een minder sterke verbetering te vertonen. Het neemt toe met 1,0 procentpunt bbp tussen 2020 en 2022, waarna het saldo opnieuw verslechtert met 0,7 procentpunt bbp en uitkomt op -4,0% bbp in 2024. De structurele primaire uitgaven worden verwacht af te nemen met 1,0 procentpunt bbp gedurende 2021-2022, waarna een toename optreedt van eenzelfde grootteorde in 2023-2024. De ratio van de structurele ontvangsten zou gedurende de projectieperiode weinig evolueren. Aldus blijft de verwachte verbetering van het structureel primair saldo beperkt tot 0,2 procentpunt bbp. In 2019 bedroeg het structureel primair saldo -1% bbp. In vergelijking met 2019 treedt aldus een verslechtering op van 3 procentpunt bbp.

Tabel 10
Evolutie van de ontvangstenratio (in % bbp)

	2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Totale ontvangsten	48,7%	48,6%	48,4%	48,6%	48,6%	-0,03%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	43,8%	43,8%	43,7%	43,8%	43,9%	0,13%
Directe belastingen op de gezinnen (w.o. PB)	12,3%	12,1%	12,1%	12,2%	12,4%	0,12%
Directe belastingen op de vennootschappen (w.o. VenB)	3,5%	3,5%	3,4%	3,4%	3,3%	-0,17%
Directe belastingen op andere sectoren	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,00%
Indirecte belastingen	13,3%	13,6%	13,5%	13,5%	13,4%	0,07%
Werkelijke sociale premies	13,7%	13,6%	13,7%	13,7%	13,8%	0,14%
Kapitaalbelastingen	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	-0,04%
Niet-fiscale ontvangsten	4,9%	4,9%	4,8%	4,8%	4,7%	-0,16%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Het aandeel van de **totale ontvangsten** in het bbp varieert slechts in beperkt mate overheen de projectieperiode, van 48,7% in 2020 naar 48,4% in 2022, en opnieuw naar 48,6% in 2024. De quasi-stabilisatie van de ontvangstenratio is samengesteld uit een tegengestelde beweging waarbij de afname van de niet-fiscale ontvangsten wordt gecompenseerd door een toename van de fiscale en parafiscale ontvangsten.

De niet-fiscale ontvangsten nemen geleidelijk af met 0,2 procentpunt bbp overheen de projectieperiode. In 2020 en 2021 komt een einde aan de overdrachten in ESR die aangerekend worden als jaarlijkse storting van bepaalde overheidsbedrijven ter compensatie van de overdracht van hun pensioenverplichtingen aan de federale Staat in 2003 en 2004 ⁶. In de projectie wordt ook aangenomen dat de dividenden opnieuw zullen stijgen na het dieptepunt van 2020 en geleidelijk tegen 2023 terug op het niveau komen van vóór de gezondheidscrisis.

⁶ Dat is te wijten aan de uitputting van het totale bedrag dat door die overheidsbedrijven oorspronkelijk werd gestort en dat in ESR elk jaar sinds 2003 naar evenredigheid van de pensioenverplichtingen van die ondernemingen wordt aangerekend.

Het verwachte aandeel van de ontvangsten uit de directe belastingen op de gezinnen neemt initieel af met 0,2 procentpunt bbp in 2021. De krimp in de werkgelegenheid bleef in 2020 nog beperkt, maar wordt in 2021 ten volle voelbaar naarmate de beschermende maatregelen inzake o.a. tijdelijke werkloosheid voor werknemers en overbruggingsrecht voor zelfstandigen worden afgebouwd. Gedurende de periode 2022-2023 blijven de verwachte ontvangsten uit de personenbelasting stabiel, gevolgd door een toename van 0,2 procentpunt bbp in 2024 aangedreven door een versnelling van de werkgelegenheidsgroei. Ook de ontvangsten uit sociale premies vertonen een gelijkaardig verloop onder impuls van de arbeidsmarktevoluties, en nemen toe met 0,1 procentpunt bbp gedurende de projectieperiode.

De verwachte ontvangsten uit de directe belastingen op de vennootschappen verminderen gespreid overheen de projectieperiode met 0,2 procentpunt bbp. Hervormingen van het tarief van de vennootschapsbelasting en de maatregel waarbij vennootschappen hun verliezen van het boekjaar 2020 tijdelijk kunnen compenseren door het aanleggen van winsten als wederopbouwreserve, leiden ertoe dat de inkomsten afnemen ⁷.

De ontvangsten uit de indirecte belastingen nemen gedurende de projectieperiode beperkt toe met 0,1 procentpunt bbp. In 2021 wordt een toename met 0,3 procentpunt bbp verwacht als gevolg van de particuliere consumptie die een inhaalbeweging maakt, gevolgd door een geleidelijke afname in de daaropvolgende jaren.

⁷ Vanaf aanslagjaar 2019 is het tarief van de vennootschapsbelasting verlaagd van 33% naar 29%. De crisisbijdrage werd teruggeschroefd van 3% naar 2%, wat een daling betekent van 33,99% naar 29,58%. Verder werd ook een nieuw verlaagd tarief ingevoerd van 20% op de eerste schijf van 100 000 euro. Vanaf aanslagjaar 2021 daalt het tarief naar 25%. De crisisbijdrage wordt afgeschaft. In november 2020 heeft de federale regering beslist dat vennootschappen onder bepaalde voorwaarden de mogelijkheid krijgen om in de aanslagjaren 2022, 2023 of 2024 hun winsten via een vrijgestelde reserve in de vennootschap te houden tot beloop van het boekhoudkundig verlies geleden in boekjaar 2020, met een maximum van 20 miljoen euro. De aanleg van de reserve is tijdelijk en wordt op termijn belast.

Tabel 11
Evolutie van de uitgavenratio (in % bbp)

	2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Totale uitgaven	58,4%	55,7%	53,4%	53,6%	53,7%	-4,7%
<u>Primaire uitgaven</u>	<u>56,5%</u>	<u>54,0%</u>	<u>52,1%</u>	<u>52,4%</u>	<u>52,5%</u>	<u>-3,9%</u>
Lopende uitgaven	52,8%	50,1%	48,4%	48,5%	48,7%	-4,1%
Beloning van werknemers	11,0%	10,8%	10,5%	10,5%	10,5%	-0,6%
Intermediair verbruik	4,7%	4,5%	4,4%	4,3%	4,3%	-0,4%
Sociale uitkeringen	28,6%	28,1%	27,2%	27,4%	27,8%	-0,8%
<i>In geld</i>	20,4%	19,3%	18,7%	18,9%	19,2%	-1,2%
<i>In natura</i>	8,2%	8,8%	8,5%	8,5%	8,6%	0,4%
Subsidies aan bedrijven	5,1%	4,3%	4,2%	4,2%	4,1%	-1,0%
Inkomstenoverdrachten	3,4%	2,4%	2,1%	2,1%	2,1%	-1,3%
Kapitaaluitgaven	3,6%	3,9%	3,7%	3,8%	3,8%	0,2%
waaronder overheidsinvesteringen in vaste activa	2,7%	2,9%	2,7%	2,9%	2,9%	0,2%
<u>Rentelasten</u>	<u>2,0%</u>	<u>1,7%</u>	<u>1,4%</u>	<u>1,2%</u>	<u>1,2%</u>	<u>-0,8%</u>

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De **primaire uitgavenratio** vertoont een afname van 3,9 procentpunt bbp beschouwd over de ganse projectieperiode. De sterkste daling doet zich voor in 2021, in welk jaar de primaire uitgaven afnemen met 2,5 procentpunt bbp. De daling zet zich verder in 2022 met een afname van 1,9 procentpunt bbp. Daarna vertoont de ratio opnieuw een stijgende trend, met een beperkte toename van 0,4 procentpunt bbp in de periode 2023-2024.

De afname doet zich verspreid voor overheen de uitgavenposten, met uitzondering van de kapitaaluitgaven en sociale uitkeringen in natura. De sterkste afnames worden opgetekend bij de uitgaven voor sociale uitkeringen in geld (-1,2 procentpunt bbp), subsidies aan bedrijven (-1,0 procentpunt bbp) en de inkomstenoverdrachten (-1,3 procentpunt bbp). Het zwaartepunt van de afname concentreert zich in 2021-2022 en komt voort uit de stopzetting van de tijdelijke maatregelen in het kader van de pandemie en het anti-cyclisch effect van de automatische stabilisatoren. De overheidsinvesteringen nemen toe met 0,2 procentpunt bbp overheen de projectieperiode.

Tabel 12
Evolutie van de sociale uitkeringen (in % bbp)

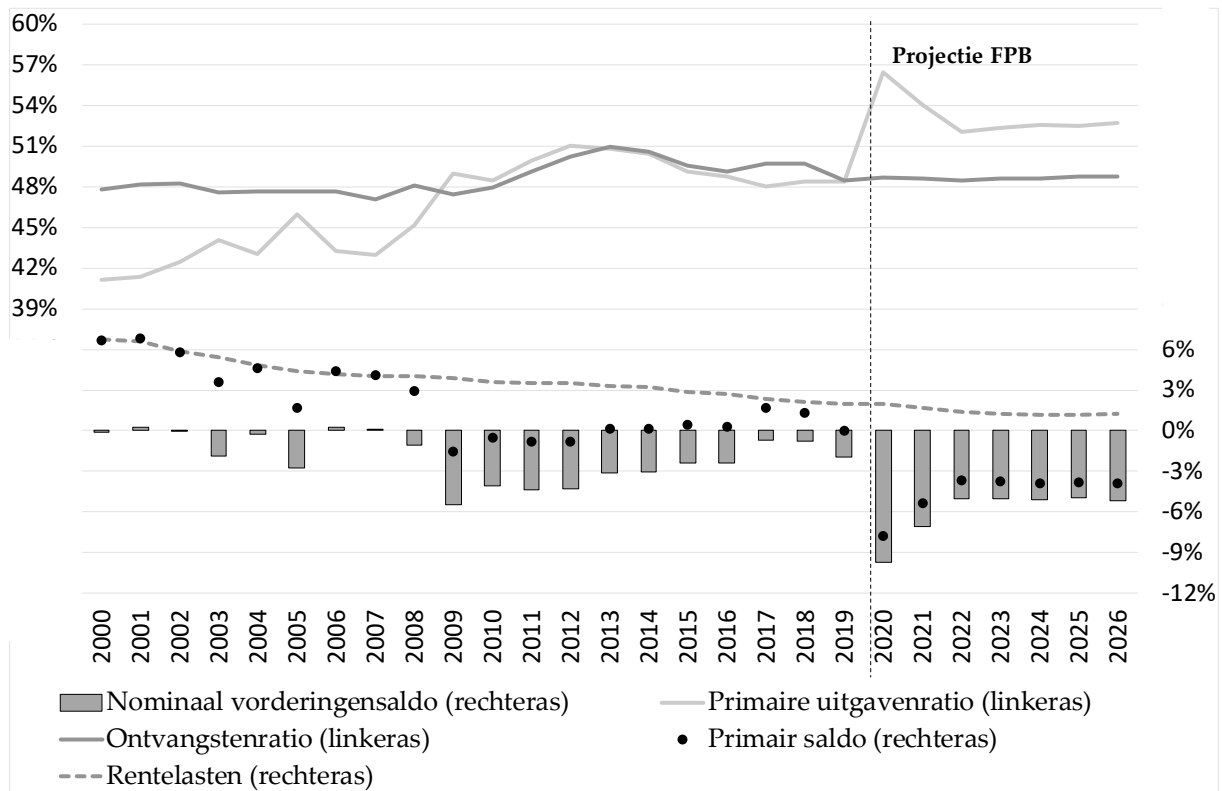
	2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Totale sociale uitkeringen	28,6%	28,1%	27,2%	27,4%	27,8%	-0,8%
Pensioenen	12,7%	12,2%	12,0%	12,3%	12,6%	-0,2%
Gezondheidszorg	7,1%	7,6%	7,4%	7,5%	7,6%	0,5%
Ziekte en invaliditeit	2,3%	2,2%	2,3%	2,3%	2,4%	0,1%
Werkloosheid, loopbaanonderbreking en SWT (brugpensioenen)	2,4%	1,8%	1,4%	1,3%	1,2%	-1,1%
Gezinsbijslagen	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%	1,5%	-0,1%
Overige	2,6%	2,7%	2,5%	2,5%	2,5%	0,0%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De evolutie van de sociale uitkeringen wordt in meer detail weergegeven in Tabel 12. Op basis hiervan blijkt dat netto afname in hoofdzaak het gevolg is van een verwachte daling van het aandeel van de RVA-uitgaven (werkloosheid, loopbaanonderbreking en het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT)) met 1,1 procentpunt bbp. De uitgaven voor gezondheidszorg nemen toe met 0,5 procentpunt bbp, waarbij het zwaartepunt van de toename zich in 2021 situeert. De uitgaven voor sociale uitkeringen vertonen een onregelmatig verloop, met een cumulatieve daling van 1,4 procentpunt bbp in 2021-2022 gedreven door de sterke afname van de RVA-uitgaven, waarna de uitkeringen opnieuw zouden toenemen met 0,6 procentpunt bbp in 2023-2024 door een sterke toename in de uitgaven voor pensioenen.

Ter afsluiting plaatst Grafiek 2 hieronder de projectie van het FPB voor het vorderingensaldo en de verschillende componenten (ontvangstenratio, uitgavenratio, primaire uitgaven en rentelasten) binnen een middellange termijnperspectief. Vanaf 2020 tekent het primair saldo een tekort op dat zou aanhouden gedurende de komende jaren.

Grafiek 2
Evolutie van het vorderingensaldo en componenten (2000-2026) (in % bbp)

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026 en INR (oktober 2020).

1.3 Evolutie van de schuldgraad

De schuldgraad van de overheid neemt gedurende de projectieperiode toe. Uitgaand van 114,8% bbp in 2020 komt de schuldgraad uit op 118,8% bbp in 2024, een cumulatieve toename over vijf jaar van 4,0 procentpunt bbp. Na een toename met 1,1 procentpunt bbp in 2021 is de schuldgraad verwacht licht af te nemen in 2022. Daaropvolgend neemt de schuldgraad toe met 3,1 procentpunt bbp in 2023-2024.

Tabel 13
Evolutie van de schuldgraad

		2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Schuldratio		114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	4,0%
<i>Δ schuldratio</i>	$\Delta = (1)+(2)$	16,8%	1,1%	-0,2%	1,4%	1,7%	
<u>waarvan endogene evolutie</u>	$(1) = (1a)-(1b)$	<u>15,5%</u>	<u>1,4%</u>	<u>-0,6%</u>	<u>1,2%</u>	<u>1,5%</u>	<u>3,4%</u>
Vereist primair saldo voor stabilisatie	$(1a) = (5)*\text{schuldratio (t-1)}$	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-13,3%
Effectief primair saldo	(1b)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-16,7%
<u>waarvan exogene evolutie</u>	(2)	<u>1,2%</u>	<u>-0,3%</u>	<u>0,4%</u>	<u>0,2%</u>	<u>0,2%</u>	<u>0,5%</u>
Detail vereist primair saldo							
Nominale bbp-groei ('n')	(3)	-5,6%	5,2%	5,1%	3,4%	3,2%	
Impliciete rentevoet ('i')	(4)	1,9%	1,5%	1,2%	1,1%	1,1%	
'Gecorrigeerd' verschil [(n-i)/(1+n)]	$(5) = [(3)-(4)]/(1+(3))$	7,9%	-3,4%	-3,7%	-2,3%	-2,1%	

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De toename van de schuldgraad is grotendeels toe te schrijven aan de endogene verandering van de schuld. Over de periode 2020-2024 dragen de endogene factoren voor 3,4 procentpunt bbp bij tot de verhoging van de schuldgraad. Het effectief primair saldo is gedurende de projectieperiode – met uitzondering van 2022 – kleiner dan het primair saldo dat vereist is voor de stabilisatie van de schuldgraad. In het bijzonder voor 2020 is dat verschil uitzonderlijk groot (15,5% bbp). De rentegroei-dynamiek is gunstig voor de evolutie van de schuldgraad: de impliciete rentevoet op de schuld blijft significant lager dan de nominale groeivoet van het bbp in de periode 2021-2024. Dat verzacht enigszins het effect van de verwachte primaire tekorten.

De exogene factoren hebben een beperkte impact op de toename van de schuld⁸. Gedurende de periode 2020-2024 hebben de exogene factoren jaarlijks een schuldverhogend effect van gemiddeld 0,1 procentpunt bbp. De totale weerslag van de exogene factoren op de schuldgraad bedraagt aldus 0,5% bbp gedurende de projectieperiode.

⁸ De exogene factoren zijn de factoren die een weerslag hebben op de bruto schuldgraad maar zonder een weerslag op het vorderingensaldo.

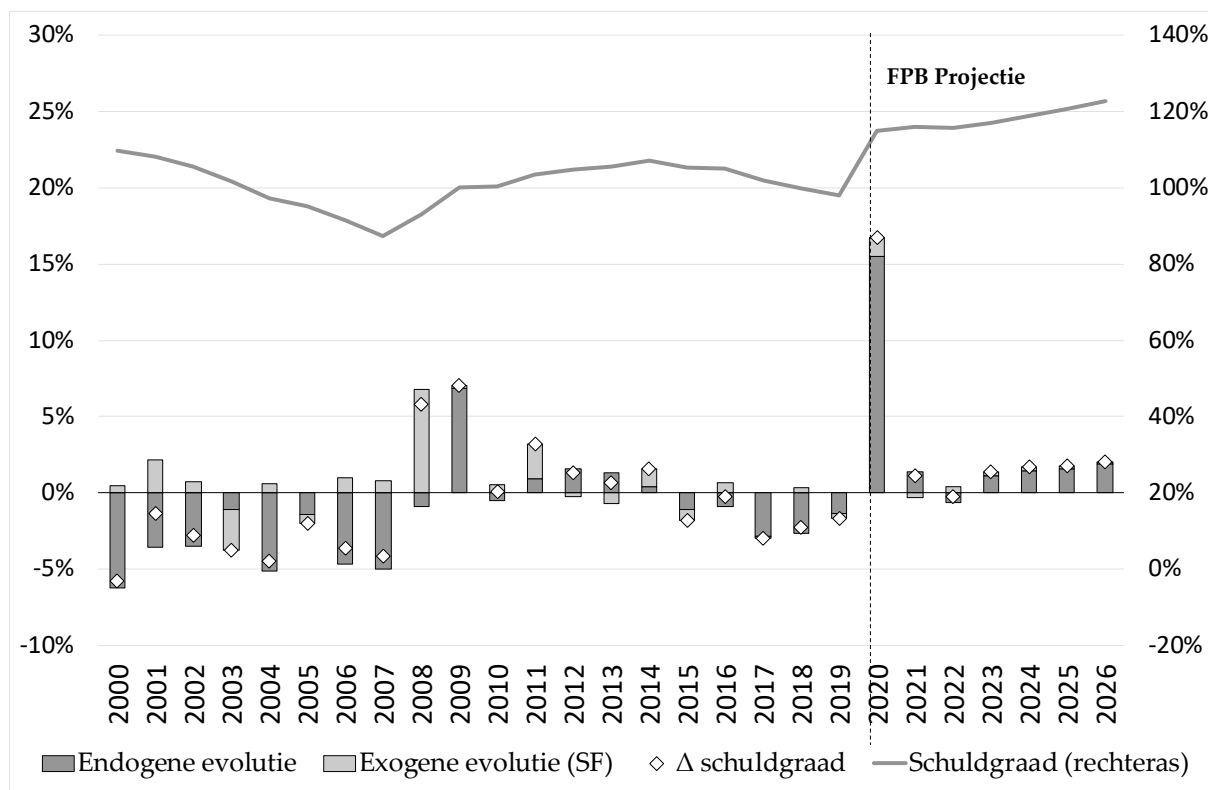
Die exogene factoren betreffen in hoofdzaak, op gewestelijk niveau, de toename van de toegekende leningen en participaties, en op federaal niveau, het verschil tussen de interesten op kasbasis en op transactiebasis (verschil tussen vervallen en gelopen interesten) ⁹. De reeds toegekende voorschotten in het kader van het Europees Plan voor Herstel en Veerkracht (RRF) en de Brexit Adjustment Reserve werden voor 2021 ook mee opgenomen (-0,2 procentpunt bbp) ¹⁰. Dat resulteert in een tijdelijk schuldverminderend effect van de exogene factoren in 2021, aangezien dan ook de uitgestelde betalingen van BTW en sociale bijdragen voor 2020 worden ontvangen (-0,6 procentpunt bbp).

Grafiek 3 plaatst hieronder de projectie van het FPB voor de schuldgraad bij ongewijzigd beleid en de hoogte van de endogene en exogene evolutie van de schuldgraad binnen een middellange termijnperspectief.

⁹ Op basis van de gebruikte hypothesen zouden de interesten op kasbasis hoger zijn dan de interesten op transactiebasis voor de schuldeffecten die de voorafgaande jaren boven pari zijn uitgegeven.

¹⁰ De voorschotten worden in 2021 uitbetaald door Europa maar zijn nog niet toegewezen. Omdat het financiële transacties betreffen, verminderen zij de schuldgraad. Bij de aanwending van de fondsen volgt een tegenboeking van de voorschotten in de exogene schulddeterminanten. Op de middellange termijn is de impact van het RRF op de schuldgraad neutraal.

Grafiek 3
Evolutie van de schuldgraad en uitsplitsing (2000-2026)

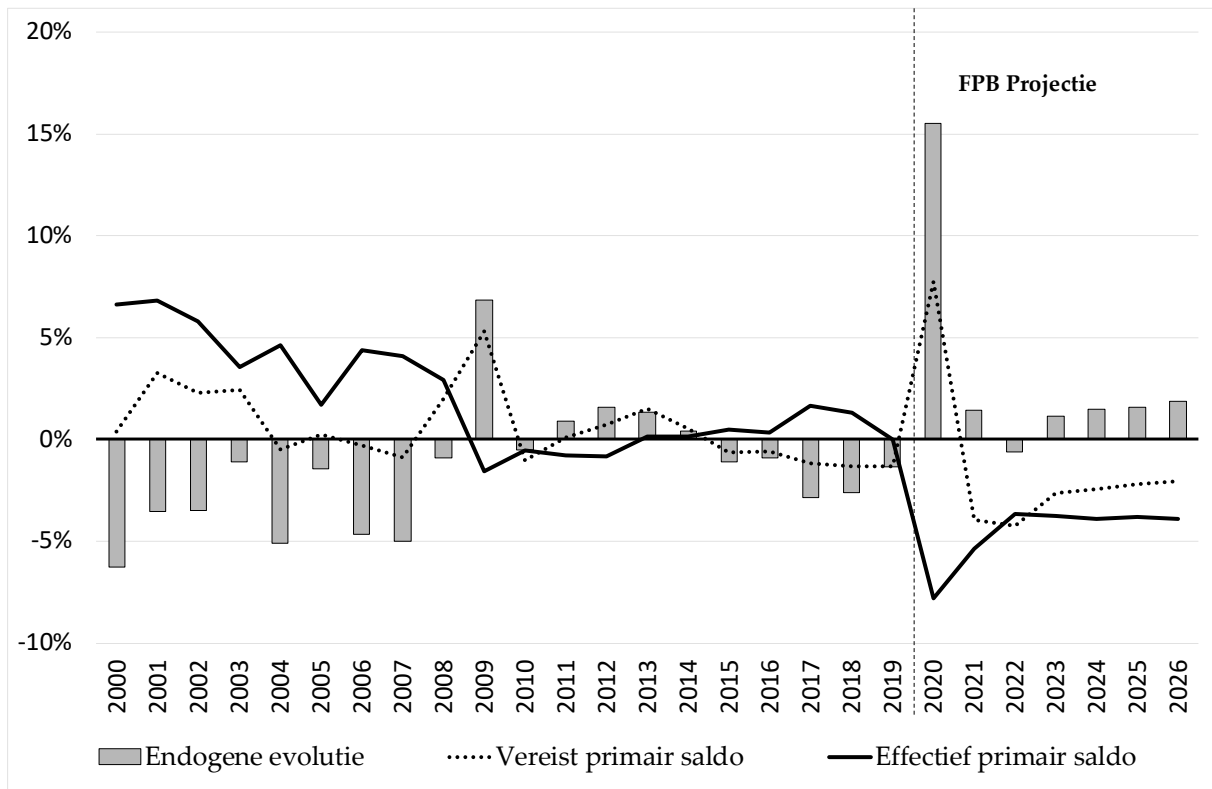

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026 en INR (oktober 2020).

In 2020 kan een sterke toename worden geobserveerd, grotendeels aangedreven door de endogene factoren. Gedurende het verdere verloop van de projectieperiode blijven de endogene factoren een significant schuldverhogend effect hebben.

Grafiek 4 geeft de evolutie van de endogene factoren weer en de uitsplitsing in vereist en effectief primair saldo. Sinds 2015 overstijgt het effectief primair saldo opnieuw het primair saldo dat vereist is voor de stabilisatie van de schuldgraad. Vanaf 2020 kent deze evolutie een duidelijk keerpunt waarbij het effectief primair saldo gedurende het verloop van de projectieperiode onder het vereist primair saldo zou komen te liggen (met uitzondering van het jaar 2022).

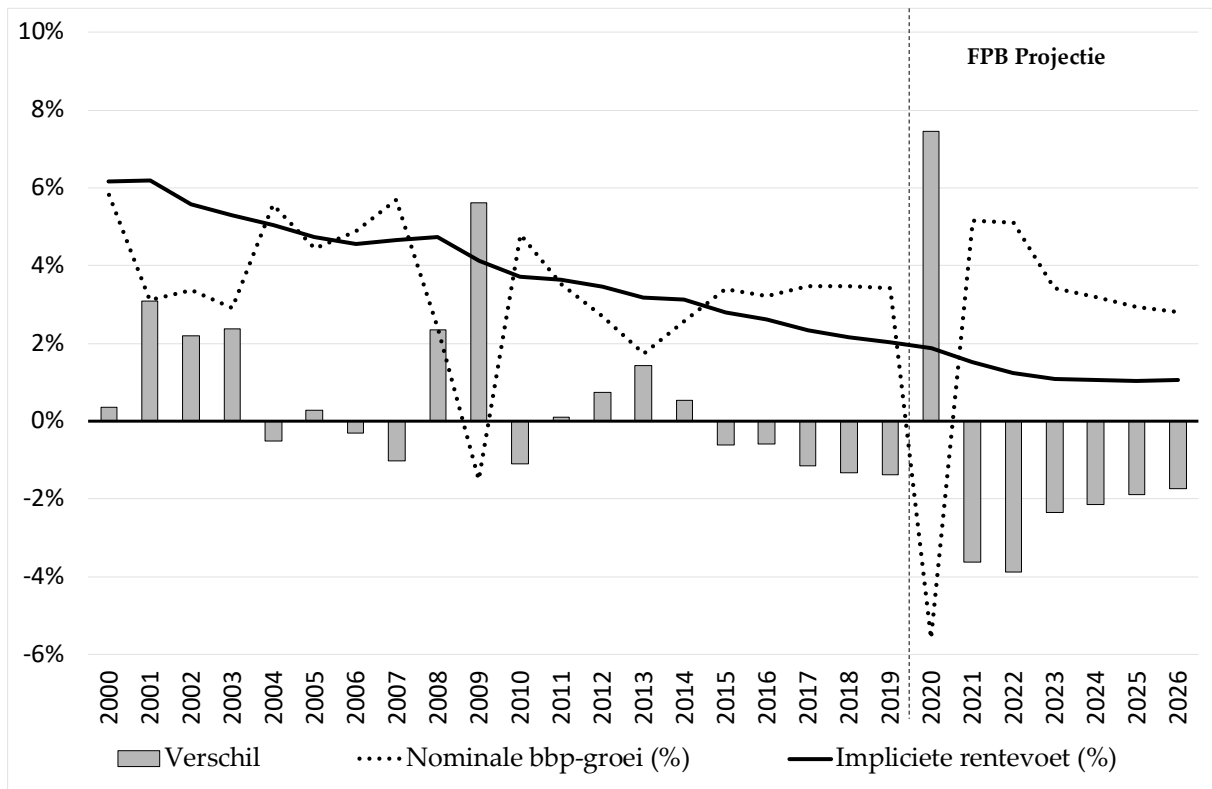
Grafiek 4
Schuldgraad: Endogene evolutie en uitsplitsing (2000-2026) (in % bbp)

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026 en INR (oktober 2020).

Grafiek 5 geeft de evolutie van de nominale bbp-groei en de impliciete rentevoet weer. De impliciete rentevoet volgt reeds meer dan twee decennia een dalende trend. Van een niveau van 6,2% bbp in 2000, is de impliciete rentevoet afgenomen met 4,2 procentpunt bbp naar een niveau van 2,0% bbp in 2019. De dalende trend zet zich verder in de projectieperiode aan hetzelfde tempo, met een uitbodeming op 1,1% bbp vanaf 2024. Met uitzondering van 2020 is sinds 2015 de nominale bbp-groei hoger dan de impliciete rentevoet, hetgeen resulteert in een schuldverminderend effect. Gedurende de projectieperiode blijft dit positieve verschil aanhouden.

Grafiek 5
Evolutie van de nominale bbp-groei en impliciete rentevoet (2000-2026) (in %)

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026 en INR (oktober 2020).

Het zou echter onvoorzichtig zijn om ervan uit te gaan dat de huidige financieringsvoorwaarden en gunstige rente-groeydynamiek eeuwig zullen blijven duren. Omstandigheden kunnen snel wijzigen en lage rentetarieven bieden geen bescherming tegen schulden crisissen. Het stabiliseren van de overheidsschuldgraad en het garanderen van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën blijven dan ook van prioritair belang.

Kader 2: Vergelijking met de ramingen uit de Debt Sustainability Monitor 2020

Op 5 februari 2021 heeft de Europese Commissie de Debt Sustainability Monitor (DSM) 2020 gepubliceerd. De DSM, die jaarlijks verschijnt, geeft een overzicht van de uitdagingen inzake houdbaarheid van de overheidsfinanciën voor de verschillende EU-lidstaten op korte, middellange en lange termijn ¹¹. Op korte termijn heeft de DSM de macro-economische en budgettaire vooruitzichten van de Autumn Forecast 2020 overgenomen. De groeivooruitzichten op middellange termijn zijn in overeenstemming met de algemeen aanvaarde methodologie van de Output Gaps Working Group (OGWG). De hypothesen op lange termijn weerspiegelen de overeengekomen economische en budgettaire langetermijnprojecties van het Ageing Report 2018 van de Europese Commissie en het Economic Policy Committee (EPC). Het basisscenario voor het vorderingensaldo houdt in de DSM 2020 een geleidelijke terugkeer in naar het structureel primair saldo dat verwacht werd voor 2021 zonder corona (zoals geschat in de DSM 2019, in plaats van het structureel primair saldo constant te houden op een uitzonderlijk zeer negatief niveau), en dit aan een tempo van 0,5% bbp per jaar. In tegenstelling tot de vorige versies van de DSM betreft het hier dus geen scenario bij ongewijzigd beleid. Dit verklaart waarom de schulddynamiek vrij gunstig is in de DSM 2020.

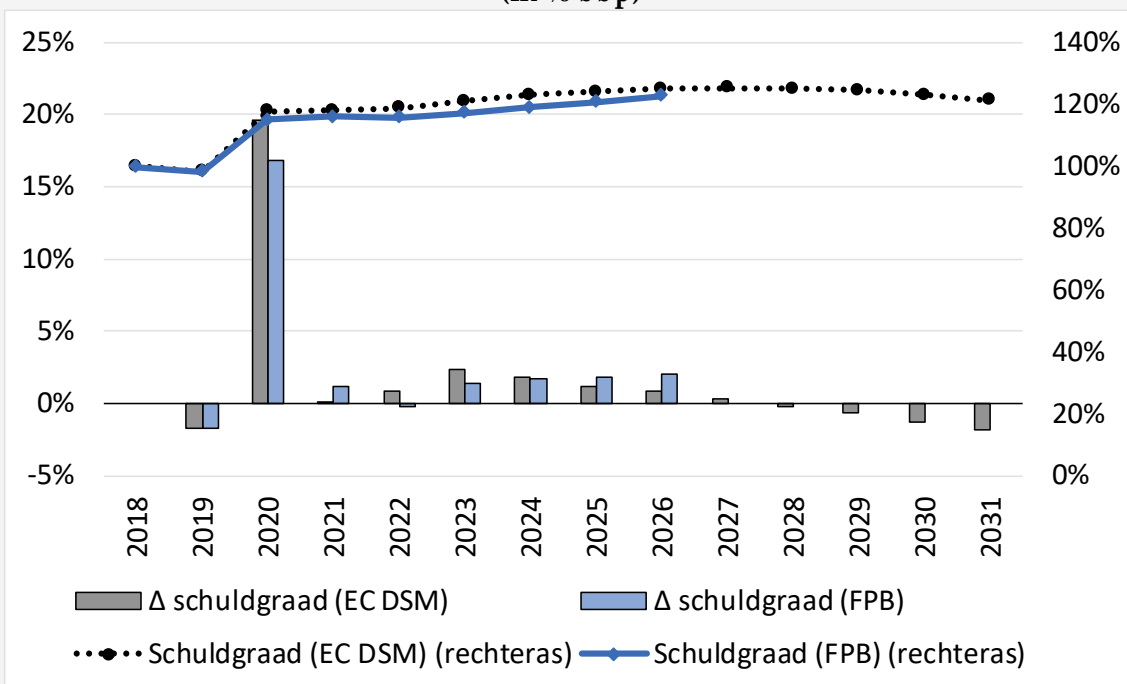
Grafiek 6 vergelijkt de ramingen van de schuldgraad voor België uit de DSM 2020 van de EC met de ramingen van het basisscenario van het FPB. Het FPB voorziet een stijging van de schuldgraad van 114,8% bbp in 2020 tot 122,6% bbp in 2026 (118,8% bbp in 2024). De DSM 2020 verwacht een toename van de schuldgraad van 117,7% bbp in 2020 tot 124,8% bbp in 2026 (122,8% bbp in 2024). De projectieperiode van de DSM 2020 loopt tot en met het jaar 2031. De piek inzake schuldgraad zou volgens de DSM 2020 bereikt worden in 2027, namelijk 125,1% bbp.

¹¹ De Debt Sustainability Monitor 2020 is te raadplegen op:
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip143_en.pdf.

De DSM 2020 beoordeelt het budgettaire houdbaarheidsrisico van België zowel op korte, middellange als lange termijn als hoog. De beslissingsbomen die gebruikt worden bij deze risicobeoordeling in de DSM 2020 zijn opgenomen in bijlage 4.4 bij dit Advies.

Grafiek 6

Ramingen van de schuldevolutie volgens het Basisscenario van het FPB en het basisscenario van de Debt Sustainability Monitor 2020 van de Europese Commissie (in % bbp)

Bron: Eigen berekeningen op basis van FPB (februari 2021) en EC (Debt Sustainability Monitor 2020, februari 2021).

Voor de beschouwde periode 2020-2024 wordt in Tabel 14 een vergelijking gemaakt tussen de ramingen van het FPB en de DSM 2020 inzake schuldgraad, primair saldo en zijn componenten, en rentelasten.

Tabel 14
Ramingen van de schuldgraad, het primair saldo en de rentelasten volgens het
Basisscenario van het FPB en het basisscenario van de Debt Sustainability Monitor 2020
van de Europese Commissie (in % bbp)

	2020	2021	2022	2023	2024	Δ2020-2024 (in p.p.)
FPB						
Schuldgraad	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	4,0%
Δ schuldgraad	16,8%	1,1%	-0,2%	1,4%	1,7%	
Primair saldo	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	3,9%
Structureel primair saldo	-4,2%	-3,7%	-3,3%	-3,7%	-4,0%	0,2%
Cyclisch gedeelte	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	3,7%
One shots	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
Rentelasten	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	-0,8%
Nominale bbp-groei (in %)	-5,6%	5,2%	5,1%	3,4%	3,2%	
Impliciete rentevoet (in %)	1,9%	1,5%	1,2%	1,1%	1,1%	
EC - DSM						
Schuldgraad	117,7%	117,8%	118,6%	121,0%	122,8%	5,1%
Δ schuldgraad	19,6%	0,1%	0,8%	2,4%	1,8%	
Primair saldo	-9,2%	-5,2%	-4,7%	-4,1%	-3,6%	5,6%
Structureel primair saldo	-4,8%	-2,8%	-3,7%	-3,2%	-2,8%	2,0%
Cyclisch gedeelte	-4,5%	-2,5%	-1,0%	-0,9%	-0,8%	3,7%
One shots	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
Rentelasten	2,1%	1,8%	1,6%	1,5%	1,4%	-0,7%
Nominale bbp-groei (in %)	-6,8%	5,8%	4,9%			
Impliciete rentevoet (in %)	2,0%	1,6%	1,4%			

Bron: FPB (februari 2021) en EC (Debt Sustainability Monitor 2020, februari 2021).

1.4 Vorderingsaldi van de verschillende Entiteiten en de Gemeenschappen en Gewesten uit het basisscenario van het FPB

In de “Economische Vooruitzichten 2021-2026” van het Federaal Planbureau van februari 2021 werd ook een projectie van het vorderingensaldo van Entiteit I en Entiteit II en hun componenten opgenomen. In Tabel 15 worden de resultaten van deze projectie weergegeven. In de saldi van de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten is de aanrekening van de gewestelijke PB ESR-conform, dus op basis van de inkohieringen (en niet de voorschottenbenaderingen zoals in de HRF-definitie).

Tabel 15
Ramingen van de vorderingensaldi van de Entiteiten I en II (in % bbp)

	2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Entiteit I	-7,3%	-5,5%	-3,8%	-3,7%	-3,8%	3,5%
Federale Overheid	-7,1%	-5,1%	-3,9%	-3,6%	-3,4%	3,8%
Sociale Zekerheid	-0,2%	-0,4%	0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,2%
Entiteit II	-2,4%	-1,5%	-1,3%	-1,3%	-1,3%	1,1%
Gemeenschappen en Gewesten	-2,5%	-1,5%	-1,2%	-1,2%	-1,2%	1,3%
Lokale Overheden	0,1%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,2%

Bron: FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Op 5 maart 2021 heeft het FPB een verslag¹² gepubliceerd met een uitsplitsing van het vorderingensaldo van de gemeenschappen en gewesten tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en de andere deelstaten (zie Tabel 16). Het FPB zal deze ramingen actualiseren bij de publicatie van de “Economische Vooruitzichten 2021-2026” van juni 2021 en de “Regionale Economische Vooruitzichten” van juli 2021.

Tabel 16
Ramingen van de vorderingensaldi van de Gemeenschappen en Gewesten uit het Basisscenario van het FPB (in % bbp)

	2020	2021	2022	2023	2024	Δ 2020-2024 (in p.p.)
Gemeenschappen en gewesten	-2,5%	-1,5%	-1,2%	-1,2%	-1,2%	1,3%
Vlaamse Gemeenschap	-1,3%	-0,5%	-0,5%	-0,5%	-0,5%	0,8%
Franse Gemeenschap	-0,4%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,3%
Waals Gewest	-0,5%	-0,6%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	0,1%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,3%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	0,1%
Andere deelgebieden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Bron: FPB (maart 2021): Budgettaire vooruitzichten 2021-2026 van de gefedereerde entiteiten.

1.5 De verschillen tussen de vooruitzichten van het Federaal Planbureau en deze van het Monitoringcomité

1.5.1 De vaststellingen

De Afdeling vertrekt voor haar aanbevelingen van de macro-economische en budgettaire projecties bij ongewijzigd beleid zoals die door het Federaal Planbureau (FPB) op 26 februari 2021 werden gepubliceerd in zijn rapport Economische vooruitzichten 2021-2026. Die projecties zijn gebaseerd op de op 8 februari 2021 beschikbare informatie.

¹² “Budgettaire vooruitzichten 2021-2026 van de gefedereerde entiteiten: Projectie op basis van de op 8 februari 2021 beschikbare informatie”, Federaal Planbureau. De toegepaste methodologie en hypothesen zijn dezelfde als in de februari-versie van de Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Ongeveer een maand later, op 11 maart 2021 om precies te zijn, bracht het Monitoringcomité haar nota uit met een actualisatie van de budgettaire toestand voor 2021 en een meerjarenraming voor 2022–2024.

Zoals elk jaar, stellen we verschillen vast tussen de twee documenten. De bedoeling van onderhavige tekst is de oorzaak van deze verschillen kort op te sommen en een overzicht te geven van de belangrijkste afwijkingen.

Tabel 17
Verschillen tussen de projecties van het Federaal Planbureau en het Monitoringcomité (in % bbp)

Gezamenlijke Overheid	% bbp		2020	2021	2022	2023	2024
		(1)	<u>FPB (2/2021)</u>				
Vorderingensaldo			-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%
Schuldgraad			114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%
		(2)	<u>Monitoringcomité (3/2021)</u>				
Vorderingensaldo			-9,4%	-7,6%	-4,8%	-4,5%	-4,4%
Schuldgraad			114,1%	116,2%	116,2%	117,5%	118,9%
		(1)-(2)	<u>≠ tussen projecties FPB en Monitoringcomité</u>				
Vorderingensaldo			-0,3%	0,6%	-0,2%	-0,5%	-0,7%
Schuldgraad			0,7%	-0,3%	-0,5%	-0,4%	-0,1%

Bron: FPB (februari 2021): Economische vooruitzichten 2021-2026, Nota Monitoringcomité 11.03.2021: Actualisatie 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

De budgettaire uitgangspositie 2020 wordt in beide rapporten verschillend ingeschat: de twee indicatoren, nominaal vorderingentekort en schuldratio, worden door het Monitoringcomité optimistischer ingeschat dan door het Planbureau (verschil van 0,3 procentpunt bbp voor het saldo en 0,7 procentpunt voor de schuldgraad). Voor 2021 is het Monitoringcomité dan weer pessimistischer met een tekort dat 0,6 procentpunt bbp hoger is en een schuldgraad die 0,3 procentpunt bbp hoger ligt. Voor de periode 2022-2024 is het minder éénvoudig: het Monitoringcomité is optimistischer wat het saldo betreft maar pessimistischer voor de evolutie van de schuldgraad.

In beide studies wordt erop gewezen dat enige voorzichtigheid geboden is bij de interpretatie van de prognoses. Het FPB geeft aan dat de publicatie van februari 2021 de voornaamste resultaten vermeldt van de voorlopige versie van de 'Economische vooruitzichten 2021-2026', waarvan de definitieve versie in juni 2021 zal worden gepubliceerd. Ondanks de latere afsluitingsdatum van het Monitoringcomité zijn ook hier de cijfers voor 2020 nog steeds voorlopige realisaties. De nota vermeldt dat het INR in april 2021 een eerste raming van de overheidsrekeningen voor 2020 zal publiceren en in oktober 2021 de gedetailleerde rekeningen van de overheid voor 2020.

1.5.2 De oorzaak van de verschillen

Vooraf dient opgemerkt dat de macro-economische hypothesen niet aan de basis liggen van de verschillende resultaten omdat de ramingen van het Monitoringcomité, conform de beslissing van de Ministerraad van 8 januari 2021 die de omzendbrief betreffende de begrotingscontrole 2021 goedkeurde, zijn gebaseerd op de macro-economische parameters van de Economische Begroting van 11 februari 2021 en van de Economische Vooruitzichten 2021-2026 van 26 februari 2021, beiden opgesteld door het FPB.

De twee belangrijkste oorzaken van de afwijkingen in de projecties zijn de afsluitingsdatum van de projectie en de verschillende benadering.

1.5.2.1 Afsluitingsdatum van de projectie

1.5.2.1.1 Wat het Federaal Planbureau betreft

Het FPB gaat uit van de op 8 februari beschikbare gegevens en concrete beslissingen en bevat enkel de maatregelen waarvan de modaliteiten met voldoende precisie gekend waren op die datum. Daartoe worden ook gerekend de maatregelen welke aan de basis liggen van de begrotingen 2021 van de verschillende beleidsniveaus en van de met voldoende precisie aangekondigde maatregelen op middellange termijn, met name die van het federaal regeerakkoord, met de endogene dynamiek van de ontvangsten- en uitgavenposten indien van toepassing, en met de voortzetting van de trends voor de louter discretionaire uitgaven.

De projectie houdt dan ook geen rekening met de investeringsprojecten en relanceplannen die door de verschillende beleidsniveaus worden voorbereid in het kader van het Belgische Plan voor Herstel en Veerkracht dat door het Europese coronaherstelfonds (Next Generation EU) zal worden gefinancierd ¹³.

¹³ Zie Economische vooruitzichten 2021-2026 Projectie op basis van de op 8 februari 2021 beschikbare informatie, februari 2021, blz. 1,2.

Op middellange termijn zijn de meeste primaire uitgaven gebaseerd op de meerjarenprojecties tot en met 2024 zoals gepubliceerd in het verslag van het Monitoringcomité van juli 2020, aangepast om rekening te houden met de beslissingen die zijn genomen in het regeerakkoord (met uitzondering van de variabele budgettaire inspanning die afhankelijk is van de economische groei en het economisch herstel; omdat deze geen concrete modaliteiten heeft, werd er hier geen rekening mee gehouden). De uitgavenprojectie is dus in overeenstemming met de lineaire besparingen en de nieuwe initiatieven waartoe in het regeerakkoord is beslist.

Net zoals het macro-economische kader wordt de projectie van de overheidsfinanciën strikt overeenkomstig de ESR-definities voorgesteld.

1.5.2.1.2 Wat het Monitoringcomité betreft

Het Monitoringcomité houdt rekening met de verlenging en uitbreiding van het steunpakket aan maatregelen in het kader van de coronacrisis zoals op 12 februari 2021 werd aangekondigd door de federale regering. Maar conform voormelde omzendbrief werd geen rekening gehouden met nieuwe initiatieven die niet eerder zijn aangenomen door de Ministerraad of de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

1.5.2.1.3 Punten van overeenkomst tussen beide

Er wordt rekening gehouden met de in het federaal regeerakkoord voorziene jaarlijkse vaste budgettaire inspanning van 0,2% bbp, maar niet met de variabele inspanning die afhankelijk is gesteld van de economische groei en het economisch herstel.

Beide projecties houden geen rekening met het Belgische Plan voor Herstel en Veerkracht dat door het Europese coronaherstelfonds (Next Generation EU) zal worden gefinancierd ¹⁴.

¹⁴ Dat herstelplan moet nog verder worden geconcretiseerd en ten laatste tegen eind april aan de Europese Commissie worden overhandigd om aanspraak te kunnen maken op een dotatie van 5,9 miljard euro.

1.5.2.2 *Benadering*

Het Monitoringcomité hanteert inzake begrotingsprognoses een diepgaande-micro benadering die gebaseerd is op gegevens die rechtstreeks door diverse diensten en instellingen worden aangeleverd, zoals de federale departementen, de diverse instellingen die met de federale overheid en de sociale zekerheid worden geconsolideerd en de openbare instellingen van sociale zekerheid. Al deze departementen en instellingen maken de ramingen, die zij met het oog op de voorbereiding van de begrotingscontrole opstellen, over aan het Monitoringcomité. Zo worden de fiscale en sommige niet-fiscale ontvangsten alsook de overdrachten naar de deelstaten geraamd door de FOD Financiën, de uitgaven van de overheidsschuld door het Federaal Agentschap van de Schuld, de financiering van de Europese Unie (EU) door de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU en de gegevens inzake sociale zekerheid door het Globaal Beheer van Sociale Zekerheid.

1.5.3 Detaillering van de verschillen

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van de verschillen tussen beide prognoses.

Tabel 18
Begrotingsprognoses 2021-2024 opgesteld door het FPB en het Monitoringcomité
(in % bbp)

% bbp	FPB (2/2021)					Monitoringcomité (3/2021)				
	2021	2022	2023	2024	Δ 2021 - 2024	2021	2022	2023	2024	Δ 2021 - 2024
GO										
Vorderingensaldo	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	1,9%	-7,6%	-4,8%	-4,5%	-4,4%	3,2%
Intrestlasten	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	-0,5%	1,5%	1,3%	1,2%	1,2%	-0,4%
Primair saldo	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	1,5%	-6,1%	-3,5%	-3,3%	-3,3%	2,8%
Schuldgraad (% bbp)	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	2,8%	116,2%	116,2%	117,5%	118,9%	2,7%
Δ schuldgraad	1,1%	-0,2%	1,4%	1,7%		2,1%	0,0%	1,3%	1,4%	
endogene factoren (% bbp)	1,4%	-0,6%	1,2%	1,5%	0,1%	2,0%	-0,9%	0,6%	0,8%	-1,2%
exogene factoren (% bbp)	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,5%	0,1%	0,9%	0,6%	0,6%	0,5%
Vorderingensaldo	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	1,9%	-7,6%	-4,8%	-4,5%	-4,4%	3,2%
Cyclische component	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	1,8%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	1,8%
One off	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%
Structureel saldo	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	0,2%	-6,0%	-4,5%	-4,4%	-4,5%	1,4%
Entiteit I										
Vorderingensaldo	-5,5%	-3,8%	-3,7%	-3,8%	1,7%	-6,2%	-3,6%	-3,3%	-3,3%	2,9%
Intrestlasten	1,5%	1,2%	1,1%	1,0%	-0,4%	1,5%	1,3%	1,2%	1,2%	-0,3%
Primair saldo	-4,1%	-2,6%	-2,6%	-2,7%	1,3%	-4,7%	-2,4%	-2,2%	-2,1%	2,6%
Vorderingensaldo	-5,5%	-3,8%	-3,7%	-3,8%	1,7%	-6,2%	-3,6%	-3,3%	-3,3%	2,9%
Cyclische component	-1,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	1,2%	-1,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	1,2%
One off	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%
Structureel saldo	-4,4%	-3,5%	-3,6%	-3,8%	0,6%	-4,8%	-3,5%	-3,3%	-3,3%	1,5%
Entiteit II (a)										
Vorderingensaldo	-1,5%	-1,3%	-1,3%	-1,3%	0,2%	-1,4%	-1,2%	-1,2%	-1,2%	0,2%
Intrestlasten	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	-0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	-0,1%
Primair saldo	-1,3%	-1,1%	-1,1%	-1,2%	0,1%	-1,2%	-1,0%	-1,0%	-1,0%	0,2%
Vorderingensaldo	-1,5%	-1,3%	-1,3%	-1,3%	0,2%	-1,4%	-1,2%	-1,2%	-1,2%	0,2%
Cyclische component	-0,6%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,6%	-0,6%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,6%
One off	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,3%
Structureel saldo	-0,9%	-1,1%	-1,3%	-1,4%	-0,4%	-1,1%	-1,0%	-1,1%	-1,2%	-0,1%

(a) Gewestelijke personenbelasting in ESR-aanrekening door FPB en in HRF-definitie door Monitoringcomité.

Bron: FPB (februari 2021): Economische vooruitzichten 2021-2026, Nota Monitoringcomité 11.03.2021: Actualisatie 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

Tabel 19
Verschillen tussen de begrotingsprognoses 2021-2024 (in % bbp)

% bbp	≠ tussen projecties FPB (1) en Monitoringcomité (2)				Δ 2021 - 2024
	2021	2022	2023	2024	
<u>GO</u>					
	(1) - (2)				
Vorderingensaldo	-0,6%	0,2%	0,5%	0,7%	1,2%
Intrestlasten	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
Primair saldo	-0,7%	0,2%	0,5%	0,6%	1,3%
Schuldgraad (% bbp)	0,3%	0,5%	0,4%	0,1%	-0,1%
<i>Δ schuldgraad</i>	1,0%	0,2%	-0,1%	-0,3%	
endogene factoren (% bbp)	0,6%	-0,3%	-0,6%	-0,7%	-1,3%
exogene factoren (% bbp)	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%	0,0%
<hr/>					
Vorderingensaldo	-0,6%	0,2%	0,5%	0,7%	1,2%
Cyclische component	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
One off	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%
Structureel saldo	-0,6%	0,1%	0,5%	0,7%	1,3%
<hr/>					
<u>Entiteit I</u>					
	(1) - (2)				
Vorderingensaldo	-0,7%	0,1%	0,4%	0,5%	1,2%
Intrestlasten	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Primair saldo	-0,6%	0,2%	0,5%	0,6%	1,3%
<hr/>					
Vorderingensaldo	-0,7%	0,1%	0,4%	0,5%	1,2%
Cyclische component	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
One off	-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%
Structureel saldo	-0,4%	0,0%	0,4%	0,5%	1,0%
<hr/>					
<u>Entiteit II (a)</u>					
	(1) - (2)				
Vorderingensaldo	0,12%	0,11%	0,13%	0,13%	0,0%
Intrestlasten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo	0,12%	0,11%	0,13%	0,13%	0,0%
<hr/>					
Vorderingensaldo	0,12%	0,11%	0,13%	0,13%	0,0%
Cyclische component	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
One off	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,3%
Structureel saldo	-0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%

(a) Gewestelijke personenbelasting in ESR-aanrekening door FPB en in HRF-definitie door Monitoringcomité.

Bron: FPB (februari 2021): Economische vooruitzichten 2021-2026, Nota Monitoringcomité 11.03.2021: Actualisatie 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

Het Monitoringcomité heeft in haar prognoses de zogenaamde “onverdeelde maatregelen” mee opgenomen, dit zijn maatregelen waarover nog concrete informatie over de uitwerking ontbreekt. Deze verklaren ten dele – en voor 2024 zelfs integraal – de afwijkingen tussen beide prognoses voor wat het vorderingensaldo van Entiteit I betreft.

Tabel 20
Elementen van verklaring van de verschillen voor Entiteit I

Entiteit I	Monitoringcomité (3/2021)			
	2021	2022	2023	2024
(x 1.000.000 EUR)	Onverdeelde maatregelen			
verhoging van de werkgelegenheidsgraad	50	100	200	400
de maatregelen inzake fraudebestrijding	200	400	700	1000
efficiënte overheid		300	450	600
verhoging doeltreffendheid OISZ inzake opdrachtenbegroting		110	140	170
maatregelen RVA m.u.v. werkloosheid		25	50	100
Totaal	250	935	1 540	2 270
% bbp	0,1%	0,2%	0,3%	0,4%

Bron: Nota Monitoringcomité 11.03.2021: Actualisatie 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

Wat Entiteit II betreft, neemt het Monitoringcomité de prognoses van het FPB over, met dat verschil dat de aanrekening van de gewestelijke personenbelasting op verschillende wijze gebeurt: het Monitoringcomité volgt de HRF-definitie en weerhoudt de voorschotten terwijl het FPB de ESR-aanrekening toepast en zich bijgevolg baseert op de inkohieringen. Dit verschil in aanrekeningwijze verklaart volledig de afwijking in vorderingensaldo tussen beide prognoses. Op het niveau van Entiteit I speelt dit in omgekeerde richting, er is bijgevolg geen impact op het saldi van de gezamenlijke overheid.

Tabel 21
Verschillende aanrekening van de gewestelijke personenbelasting

G&G	FPB (2/2021)					Monitoringcomité (3/2021)				
	2021	2022	2023	2024	Δ 2021 - 2024	2021	2022	2023	2024	Δ 2021 - 2024
(x 1.000.000 EUR)	o.b.v. gewestelijke PB in ESR (inkohieringen)					o.b.v. gewestelijke PB in HRF definitie (voorschotten)				
Vorderingensaldo	-6 902	-6 194	-6 305	-6 318	584	-6 349	-5 656	-5 641	-5 620	729
Vershil (inkohieringen - voorschotten)						-553	-538	-664	-698	-145
% bbp										
Vorderingensaldo	-1,46%	-1,25%	-1,23%	-1,19%	0,27%	-1,34%	-1,14%	-1,10%	-1,06%	0,28%
Vershil (inkohieringen - voorschotten)						-0,12%	-0,11%	-0,13%	-0,13%	

Bron: Nota Monitoringcomité 11.03.2021: Actualisatie 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

De projectie van het FPB houdt slechts rekening met de in de begrotingen opgenomen coronaprovisies voor 2020 en 2021 ten belope van de werkelijke toewijzing ervan via maatregelen die op 8 februari 2021 gekend waren.

Het Monitoringcomité vermeldt in zijn nota dat de coronaprovisie voor 2021 werd behouden op 907 miljoen euro. Bij het afsluiten van de cijfers bleek dat er momenteel voor 1.266 miljoen euro aan Covid-uitgaven niet gedekt worden door deze provisie. Het Comité heeft evenwel met deze extra uitgave van 1.266 miljoen euro rekening gehouden door in het overzicht van de maatregelen covid-19 een aparte lijn 'Uitgaven Covid buiten provisie' te creëren.

2 HET EUROPEES BEGROTINGSKADER EN DE EUROPESE RICHTSNOEREN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE STABILITEITS- EN CONVERGENTIEPROGRAMMA'S

2.1 Het Europees begrotingskader

Onder het Europees budgettair kader wordt hier verstaan de begrotingsregels van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), meer bepaald het preventieve luik en het correctieve luik, die beide door de Europese Commissie op het niveau van de Gezamenlijke Overheid worden afgetoetst.

Het **preventieve luik** van het SGP is sinds 2014¹⁵ van toepassing op België en de kern van dit luik wordt gevormd door de **begrotingsdoelstelling op middellange termijn** (*medium term objective* of MTO). Zolang de middellange termijndoelstelling nog niet bereikt is, dient er een aanpassingstraject gevolgd te worden dat in de richting gaat van die middellange termijndoelstelling. De aanpassing wordt geëvalueerd aan de hand van twee indicatoren: het verloop van het structureel begrotingssaldo, enerzijds, en dat van de reële overheidsuitgaven (*expenditure benchmark*) anderzijds. Bij het niet respecteren van dit traject bestaat de mogelijkheid dat de Raad van de Europese Unie een procedure bij significante afwijking opstart. Een afwijking wordt als “significant” beschouwd als de afwijking ten minste 0,50% bbp op jaarbasis (t-1) of gemiddeld 0,25% over de twee jaren (t-1, t-2) samengenomen bedraagt.

Het feit dat een Lidstaat onder de toepassing van het preventieve luik valt, sluit echter niet uit dat de naleving van het **correctieve luik** van het SGP ook wordt afgetoetst. De criteria van het correctieve luik zijn **het tekortcriterium** en **het schuld criterium**. Aangezien de Belgische schuldgraad (bruto geconsolideerde schuld uitgedrukt in procenten van het bbp) hoger is dan de drempelwaarde van 60% van het bbp, wordt nagegaan of de schuldverminderingbenchmark werd gerespecteerd. In geval van niet-naleving van dit criterium bestaat de mogelijkheid dat de Raad van de Europese Unie een *Excessive Deficit Procedure* (EDP) opent.

Samengevat wordt elke Lidstaat van de Europese Unie jaarlijks door de Europese instellingen geëvalueerd op basis van de volgende vier criteria:

- *specifiek bepaald per Lidstaat:*

¹⁵ Sinds in juni 2014 de procedure bij buitensporige tekorten (*Excessive Deficit Procedure* of EDP) werd afgesloten.

- de middellange termijn doelstelling (MTO) en indien deze nog niet bereikt is het volgen van een aanpassingstraject daarnaartoe;
 - het aanpassingstraject wordt geëvalueerd op basis van het verloop van het structureel begrotingssaldo en van de reële overheidsuitgaven (de uitgavennorm);
- *geldig voor alle Lidstaten:*
- de tekortnorm: het nominaal vorderingensaldo mag de kritische drempel van 3% bbp niet overschrijden tenzij het tekort aanzienlijk en voortdurend afgenomen is en een niveau bereikt dat de referentiewaarde benadert of tenzij de overschrijding slechts uitzonderlijk en tijdelijk is en het tekort dicht bij de referentiewaarde ligt;
 - de schuldnorm: de schuldgraad mag niet groter zijn dan 60% bbp of dient in voldoende mate af te nemen en de referentiewaarde in een bevredigend tempo te benaderen.

2.2 Europese richtsnoeren voor het opstellen van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's

Op 3 maart 2021 heeft de Commissie een mededeling¹⁶ gepubliceerd waarin zij de lidstaten algemene aanwijzingen geeft over het in de komende periode te voeren begrotingsbeleid. De mededeling biedt beleidsoriëntaties om de coördinatie van het begrotingsbeleid en de voorbereiding van de Stabiliteits- en Convergentieprogramma's (SCP's) die de lidstaten in april 2021 bij de Commissie moeten indienen, te vergemakkelijken. Deze overwegingen zullen verder in detail worden uitgewerkt in de richtsnoeren voor het begrotingsbeleid van het voorjaarspakket van het Europees Semester (in mei 2021).

In haar mededeling schetst de Commissie de macro-economische context (zie deel 2.2.1) en geeft ze een overzicht van de budgettaire respons die tot stand kwam als reactie op de COVID-19-crisis (zie deel 2.2.2).

De activering van de algemene ontsnappingsclausule (*general escape clause*) van het Stabiliteits- en Groepact in reactie op de uitbraak van de COVID-19-pandemie heeft de lidstaten in de gelegenheid gesteld af te wijken van de begrotingsvereisten die normaal gesproken van toepassing zijn. In haar mededeling heeft de Commissie een aantal overwegingen geformuleerd over de afbouw of de verdere toepassing van de algemene ontsnappingsclausule (zie deel 2.2.3).

¹⁶ Europese Commissie, COM(2021) 105 final, 3.3.2021, Mededeling van de Commissie aan de Raad: Een jaar na de uitbraak van COVID-19: de respons vanuit het begrotingsbeleid.

Aangezien deze clausule de procedures van het Stabiliteits- en Groeipact niet opschort, gaat de Europese Commissie door met de jaarlijkse cyclus van het begrotingstoezicht. De mededeling geeft de lidstaten algemene richtsnoeren voor het voeren van hun begrotingsbeleid in de komende periode (zie deel 2.2.5), en de Commissie beveelt bovendien aan om de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (RRF of *Recovery and Resilience Facility*) optimaal te gebruiken (zie deel 2.2.4).

Tot slot bevestigt de mededeling het voornemen van de Commissie om de discussie over de hervorming van het Europees budgettair en economisch governance kader weer op te starten zodra het economische herstel zich doorzet (zie deel 2.2.6).

2.2.1 Macro-economische context in de EU

De uitbraak van de COVID-19-pandemie heeft een ongeziene mondiale gezondheids crisis veroorzaakt en een ernstige economische neergang. De EU-lidstaten moesten zowel de gezondheids crisis aanpakken als de economie ondersteunen. De krachtige beleidsrespons op nationaal en EU-niveau heeft de impact van de crisis op het Europese economische en sociale weefsel getemperd. De economische neergang en de urgente begrotingssteun hebben geleid tot een scherpe toename van de overheidstekorten en de overheidsschuld.

Ook een jaar nadat COVID-19 de EU en de wereldeconomie heeft getroffen, houdt de pandemie Europa nog steeds in de greep. De verslechtering van de gezondheidssituatie en de economische toestand in het laatste kwartaal van 2020 en begin 2021 heeft de lidstaten ertoe gebracht de noodmaatregelen te verlengen of aanvullende begrotingssteun te verstrekken. Tegelijkertijd bleven de risicopremies voor de staatsschuld laag, gedeeltelijk door een combinatie van krachtvolle maatregelen van de EU en de lidstaten. Deze maatregelen omvatten een nauwe coördinatie van de beleidsrespons en sterke beleidssteun zowel op budgettair als op monetair vlak. Daarbij wordt vastgehouden aan de verbintenis om de budgettaire houdbaarheid op middellange termijn te garanderen.

De **Europese economie** heeft **verzwakt** het jaar 2020 afgesloten en het jaar 2021 aangevat. De winterprognose 2021 (Winter Forecast) van de Europese Commissie voorziet evenwel een hervatting van de Europese groei in het voorjaar van 2021 en een groeiversnelling in de zomer van 2021 ¹⁷. De opgestarte vaccinatiecampagnes in alle lidstaten bieden een **beter perspectief op de middellange termijn**. Voorts werd overeenstemming bereikt over het meerjarig financieel kader en NextGenerationEU, en de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht is in werking getreden (zie deel 2.2.4).

Naar verwachting zal het **herstel over de landen ongelijkmatig** zijn. Een aantal lidstaten zal naar verwachting tegen eind 2021 opnieuw het outputniveau van vóór de crisis bereiken, voor andere lidstaten wordt dat zelfs niet tegen eind 2022 verwacht. De prognoses gaan gepaard met een aanzienlijke **onzekerheid** en grote risico's, voornamelijk in verband met de ontwikkeling van de pandemie en het succes van de vaccinatiecampagnes. Ook bestaat het risico dat een overhaaste beëindiging van de begrotingssteun in de hele EU het herstel kan vertragen en diepere littekens zou nalaten. Daartegen zou een ambitieuze en snelle tenuitvoerlegging van het programma NextGenerationEU, met inbegrip van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht daarvan, een sterke stimulans betekenen voor de EU-economie.

2.2.2 De budgettaire respons op de COVID-19-crisis in de EU

De lidstaten hebben gereageerd met ongezien krachtdadige en snelle begrotingsmaatregelen, waarbij begrotingssteun en liquiditeitsmaatregelen de krimp van het bbp van de EU in 2020 naar schatting met ongeveer 4,5 procentpunt hebben opgevangen. De nationale budgettaire respons werd ondersteund en aangevuld door ongeziene EU-acties. In maart 2020 werd de algemene ontsnappingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact geactiveerd (zie deel 2.2.3) en werd een tijdelijk kader voor staatssteun goedgekeurd, zodat de lidstaten volledig gebruik kunnen maken van de door de herziene regels geboden flexibiliteit om hun economieën te ondersteunen. Daarnaast heeft de Europese Commissie talrijke voorstellen uitgewerkt om alle beschikbare middelen op het niveau van de EU in te zetten en ook de Europese Investeringsbank en de Europese Centrale Bank hebben talrijke steunmaatregelen uitgevaardigd. Tot slot zal de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht, die goedgekeurd werd in februari 2021, de inspanningen van de lidstaten ondersteunen (zie deel 2.2.4).

¹⁷ Bijlage 4.2 vergelijkt de ramingen inzake reële bbp-groei voor de verschillende landen van de eurozone op basis van de vooruitzichten van de Europese Commissie (Winter Forecast 2021 en Autumn Forecast 2020) en van de OESO (Economic Outlook no 108, december 2020).

Op 20 juli 2020 beval de Raad de lidstaten aan alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de pandemie doeltreffend aan te pakken, de economie te stimuleren en het daaropvolgende herstel te ondersteunen. Vooruitblikkend beval de Raad de lidstaten ook aan om, als de economische omstandigheden dit toelaten, een begrotingsbeleid te voeren dat gericht is op het tot stand brengen van prudente begrotingssituaties op middellange termijn en het waarborgen van de houdbaarheid van de schuld, waarbij de investeringen worden verhoogd.

Volgens de projecties van de Commissie zal de discretionaire begrotingssteun van de lidstaten geleidelijk aan afnemen, ten gevolge van de intrekking of het uitdoven van de noodmaatregelen. Onlangs hebben talrijke lidstaten het tijdschema voor de beëindiging van de noodmaatregelen opnieuw bekeken als gevolg van de ontwikkeling van de pandemie en hebben zij de beperkingen van de sociale contacten gehandhaafd, daarbij bevestigend dat de **nationale budgettaire respons flexibel moet blijven**. In totaal zal het effect van de COVID-19-gerelateerde maatregelen momenteel naar verwachting oplopen tot 2,6 % van het bbp van de EU in 2021 en rond 0,6 % van het Europese bbp in 2022. Daarnaast zullen automatische stabilisatoren de economie verder blijven stutten.

In bijlage 4.3 wordt een samenvatting gegeven van de maatregelen genomen door de verschillende Belgische overheden in het kader van de strijd tegen de COVID-19 crisis. In totaal werd er voor 5,0% bbp aan maatregelen genomen in 2020, waarbij 2,0% bbp van de uitgaven werd gespendeerd aan inkomenssteun voor gezinnen, 1,6% bbp aan steun aan bedrijven en zelfstandige ondernemers, en 1,3% bbp aan uitgaven voor het beheer van de gezondheidscrisis. Voor 2021 wordt de totale budgettaire impact van de maatregelen voorlopig geraamd op 2,3% van het bbp.

2.2.3 Toepassing van de algemene ontsnappingsclausule

In maart 2020 hebben de Commissie¹⁸ en de Raad¹⁹ de zogenoemde “algemene ontsnappingsclausule” (*general escape clause*) geactiveerd. Deze algemene ontsnappingsclausule²⁰, die deel uitmaakt van de hervorming van het Stabiliteits- en Groeipact dat in 2011 door het Sixpack werd doorgevoerd op basis van de lessen getrokken uit de financiële crisis van 2008-2009, werd nog nooit eerder toegepast.

¹⁸ Europese Commissie, COM(2020) 123 final, 20.3.2020, Mededeling van de Commissie aan de Raad over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact.

¹⁹ Op 23 maart 2020 hebben de ministers van Financiën ingestemd met de beoordeling van de Commissie.

²⁰ De algemene ontsnappingsclausule is neergelegd in artikel 5, lid 1, artikel 6, lid 3, artikel 9, lid 1, en artikel 10, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1466/97, en in artikel 3, lid 5, en artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1467/97.

Door de activering van de algemene ontsnappingsclausule kunnen alle lidstaten van de EU snel, krachtadig en op gecoördineerde wijze reageren op de snel evoluerende COVID-19-crisis. De algemene ontsnappingsclausule laat de lidstaten toe om **tijdelijk af te wijken van de normale begrotingsvereisten in een situatie van ernstige economische neergang in het eurogebied of de EU, mits dit de budgettaire houdbaarheid op middellange termijn niet in het gedrang brengt.** De algemene ontsnappingsclausule schort de procedures van het Stabiliteits- en Groeipact echter niet op. De Europese Commissie blijft met andere woorden doorgaan met de jaarlijkse cyclus van het begrotingstoezicht.

Op 20 mei 2020 heeft de Commissie verslagen ²¹ aangenomen op grond van artikel 126, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, voor alle lidstaten, uitgezonderd Roemenië dat al in een procedure bij buitensporige tekorten zat. De Commissie kwam toen evenwel tot de conclusie dat op dat moment geen besluit diende te worden genomen om lidstaten al dan niet onder de procedure bij buitensporige tekorten (*excessive deficit procedure* of EDP) te plaatsen.

In de mededeling van 3 maart 2021 geeft de Commissie aan welke overwegingen ze laat meewegen bij de vraag hoe in de toekomst te beslissen over de vraag of de ontsnappingsclausule moet worden gedeactiveerd dan wel verder geactiveerd moeten blijven. De Commissie is van mening dat **het besluit om de algemene ontsnappingsclausule te deactiveren of te blijven handhaven, moet worden vastgesteld op basis van een algemene evaluatie van de economische toestand op grond van kwantitatieve criteria.**

Het niveau van de economische activiteit in de EU of de eurozone vergeleken met de niveaus van vóór de crisis (eind 2019) zou voor de Commissie het belangrijkste kwantitatieve criterium zijn in de algehele evaluatie van de vraag of de algemene ontsnappingsclausule moet worden gedeactiveerd of gehandhaafd.

Gebaseerd op de winterprognose 2021 (Winter Forecast) van de Commissie zal het bbp van de EU naar verwachting medio 2022 zijn niveau van 2019 bereiken. **De huidige voorlopige ramingen wijzen er daarom op dat de algemene ontsnappingsclausule in 2022 moet worden blijven toegepast om met ingang van 2023 te worden gedeactiveerd** ²².

²¹ Voor België was dit Verslag van de Commissie: COM(2020) 534 final, 20.5.2020, België – Verslag opgesteld in overeenstemming met artikel 126, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

²² “Current preliminary indications would suggest to continue applying the general escape clause in 2022 and to de-activate it as of 2023.”, COM(2021)105final, p.14 (Engelse versie). Een vergelijking van de ramingen inzake reële bbp-groei voor de verschillende landen van de eurozone op basis van de vooruitzichten van de Europese Commissie (Winter Forecast 2021 en Autumn Forecast 2020) en van de OESO (Economic Outlook no 108, december 2020) is opgenomen in bijlage 4.2.

In mei 2021 wordt hierover finaal beslist. **Op basis van de voorjaarsprognose 2021 (Spring Forecast), en na overleg met de Raad, zal de Commissie de deactivering of verdere toepassing van de algemene ontsnappingsclausule evalueren, als onderdeel van het voorjaarspakket van het Europees Semester.**

Ook na de deactivering van de algemene ontsnappingsclausule zal verder rekening worden gehouden met **landspecifieke omstandigheden**. Indien de economie van een lidstaat niet is hersteld tot het niveau van vóór de crisis, zullen alle mogelijkheden voor flexibiliteit binnen het Stabiliteits- en Groeipact ten volle worden benut, met name bij het voorstellen van de richtsnoeren voor het begrotingsbeleid.

2.2.4 Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (RRF)

De Verordening tot instelling van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (*Recovery and Resilience Facility* of RRF) trad in werking in februari 2021²³. De Faciliteit voor Herstel en Veerkracht is het sleutelinstrument dat centraal staat in NextGenerationEU, het plan van de EU om sterker uit de COVID-19-crisis te komen. De RRF zal, uitgedrukt in prijzen van 2018, 312,5 miljard euro aan niet-terugvorderbare steun (subsidies)²⁴ en tot 360 miljard euro aan leningen aan de lidstaten verstrekken, en richt zich op de economieën die het zwaarst getroffen zijn door de COVID-19-crisis.

Vanaf eind februari kunnen de lidstaten hun nationale plannen voor herstel en veerkracht (*recovery and resilience plans* of RRP's) officieel indienen. In deze RRP's worden de hervormingen en publieke investeringsprojecten bepaald die door de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht zullen worden ondersteund. De lidstaten worden verwacht hun RRP ten laatste eind april bij de Europese autoriteiten in te dienen, waarna het RRP door de Commissie wordt beoordeeld en door de Raad moet worden goedgekeurd.

De RRF zal de inspanningen van de lidstaten ondersteunen om het groeipotentieel door structurele hervormingen en investeringen te vergroten en tegelijk bij te dragen tot de groene²⁵ en digitale transitie.

²³ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit. PB L 57 van 18.2.2021.

²⁴ In lopende prijzen komt dit neer op een totaal maximumbedrag aan subsidies van 338,0 miljard euro voor de EU-27, waarvan 5,9 miljard euro aan België zou worden toegekend.

²⁵ Het is hierbij essentieel dat de voorgestelde investeringen en hervormingen niet in strijd zijn met de milieudoelstellingen van de EU. Op 12.02.2021 heeft de Commissie in dat kader het "do not significant harm"-principe aangenomen (zie bijlage 4.5).

In haar mededeling van 3 maart 2021 beveelt de Commissie de lidstaten aan om **optimaal gebruik te maken van de unieke kans die de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht biedt om het economische herstel te ondersteunen, de potentiële groei te stimuleren en de onderliggende begrotingsposities op de middellange termijn te verbeteren**. Deze kans is in het bijzonder belangrijk voor lidstaten met minder budgettaire ruimte of met hoge overheidsschulden, die een prudent begrotingsbeleid moeten aanhouden.

De **SCP's** en de **RRP's** van de lidstaten zijn **nauw verbonden**. De samenhang tussen het begrotingsbeleid van de lidstaten op middellange termijn (opgenomen in de SCP's) en hun investeringen en hervormingen in het kader van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (opgenomen in de RRP's) is een belangrijke voorwaarde voor een succesvol gebruik van EU-steun in het kader van NextGenerationEU.

De **impact van de uitrol van de RRF op het begrotingsbeleid van de lidstaten** is als volgt:

- Stevige begrotingsimpuls:

Uitgaven die door de RRF worden gefinancierd, zullen een belangrijke begrotingsimpuls bieden in de komende jaren. De uitgaven die door de RRF worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun, maken de financiering mogelijk van kwalitatief hoogstaande investeringsprojecten en dekken de kosten van productiviteitsverhogende hervormingen zonder aanleiding te geven tot een hoger overheidstekort of hogere overheidsschulden. De financiële middelen uit de RRF zullen de lidstaten bijgevolg helpen het economische herstel te ondersteunen, de potentiële groei te stimuleren en geleidelijk aan hun onderliggende begrotingssituatie te verbeteren. Indien de middelen van de RRF goed ingezet worden, zullen de extra uitgaven die door de RRF worden gefinancierd, de komende jaren zorgen voor een aanzienlijke begrotingsimpuls, die zal afzwakken na de eerste jaren van de versnelde investeringen van de RRF.

- Wisselwerking met nationaal gefinancierde uitgaven:

Bij het opstellen van het begrotingsbeleid op middellange termijn in de SCP's moeten de lidstaten gebruik maken van de kansen die de RRF biedt en hierbij rekening houden met de wisselwerking tussen de RRF en de nationaal gefinancierde uitgaven.

- Groevriendelijker begrotingsbeleid:
De RRF is bedoeld om de lidstaten aan te sporen om overheidsuitgaven en -inkomsten groevriendelijker te maken. Hiervoor is het nodig dat de overheidsinvesteringen die door de RRF worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun, bovenop de bestaande investeringsniveaus komen. Alleen als met de steun van de RRF aanvullende productieve en kwalitatief hoogstaande investeringen worden gefinancierd, zal deze steun bijdragen tot het herstel en de potentiële groei bevorderen, met name indien hij gepaard gaat met structurele hervormingen. **Indien echter de steun van de RRF niet leidt tot meer investeringen, zullen de tekorten en schuldquoten slechts tijdelijk afnemen, zonder positief effect op de potentiële groei op de middellange tot lange termijn, en met het risico van een verslechtering van de samenstelling van de overheidsuitgaven. Bovendien is de extra budgettaire ruimte die door de RRF wordt geboden, van tijdelijke aard en bijgevolg niet bedoeld om aanvullende recurrente uitgaven te financieren.** Voor nieuwe permanente maatregelen moeten veeleer nationale financieringsbronnen voorzien worden die op termijn kunnen worden gehandhaafd.

- Structurele hervormingen in lijn met de landspecifieke aanbevelingen:
De lidstaten moeten ervoor zorgen dat hun RRP's hervormingen en investeringen omvatten waarmee het herstel wordt gaande gehouden en de economische en sociale veerkracht wordt versterkt. **De lidstaten moeten daarom de uitdagingen aanpakken die in de betrokken landspecifieke aanbevelingen zijn aangegeven, met inbegrip van die welke bijdragen tot houdbare overheidsfinanciën op middellange termijn** ²⁶. De uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen zou ook het herstel ondersteunen en de veerkracht versterken.

2.2.5 Algemene richtsnoeren voor het begrotingsbeleid

In april 2021 zullen de lidstaten hun Stabiliteits- en Convergenceprogramma's (SCP's) indienen waarop het begrotingsbeleid op middellange termijn is vastgesteld. De ingediende SCP's moeten rekening houden met:

²⁶ "De herstel- en veerkrachtplannen moeten stroken met de desbetreffende landspecifieke uitdagingen en prioriteiten die in het kader van het Europees Semester zijn vastgesteld, alsmede met de uitdagingen en prioriteiten die zijn vastgesteld in de recentste aanbeveling van de Raad over het economische beleid van de eurozone voor die lidstaten die de euro als munt hebben.", Verordening (EU) 2021/241, artikel 17, 3.

- de landspecifieke aanbevelingen van 2019 ²⁷ en 2020 ²⁸;
- de jaarlijkse strategie voor duurzame groei (*Annual Sustainable Growth Strategy*);
- de aanbeveling van Raad over het economisch beleid van de eurozone;
- de beleidsoriëntaties van de mededeling van de Commissie van 3 maart 2021. Bovendien moeten ook de nationale plannen voor herstel en veerkracht (*recovery and resilience plans* of RRP's, zie deel 2.2.4) van de lidstaten volledig in overeenstemming zijn met deze beleidsoriëntaties.

De Commissie is van plan om, net als in het voorjaar van 2020, verslagen overeenkomstig artikel 126, lid 3, voor te bereiden. In dit verband is de Commissie van plan rekening te houden met de grote onzekerheid, de overeengekomen budgettaire beleidsrespons op de COVID-19-crisis en de aanbevelingen van de Raad voor 2021. De aanpak van de Commissie zal worden bevestigd in het voorjaarspakket van het Europees Semester, gebaseerd op de begrotingsresultaten voor 2020 en de SCP's van de lidstaten.

De coördinatie van het nationale begrotingsbeleid is cruciaal om het herstel te ondersteunen in een onzekere context met een begrensd monetair beleid. In de context van de **aanbeveling over het economische beleid van de eurozone** ²⁹ is de Raad in januari 2021 het volgende overeengekomen:

- Aangezien de gezondheids crisis aanhoudt, zou het **begrotingsbeleid in 2021** in alle lidstaten van de eurozone **ondersteuning** moeten blijven bieden.
- Beleidsmaatregelen moeten worden afgestemd op landspecifieke omstandigheden en **tijdig, tijdelijk en gericht** zijn.
- De lidstaten moeten maatregelen blijven coördineren om de pandemie doeltreffend aan te pakken en de economie en een duurzaam herstel te ondersteunen.
- Zodra de epidemiologische en economische voorwaarden dit toelaten, moeten de noodmaatregelen geleidelijk worden afgebouwd, terwijl de gevolgen van de crisis op sociaal vlak en op de arbeidsmarkt moeten worden aangepakt.

²⁷ De landspecifieke aanbevelingen van 2019 voor België zijn te vinden op: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10154-2019-INIT/nl/pdf>.

²⁸ De landspecifieke aanbevelingen van 2020 voor België zijn te vinden op: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8420-2020-INIT/nl/pdf>.

²⁹ Aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone. De overeengekomen tekst is te vinden op <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14356-2020-INIT/nl/pdf>. Deze tekst werd in maart 2021, na bekrachtiging door de Europese Raad, formeel aangenomen.

In haar **mededeling van 3 maart 2021** stelt de Commissie richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor, die het Stabiliteits- en Groeipact respecteren en tegelijk ten volle gebruikmaken van de daarin geboden flexibiliteit om te garanderen dat de coördinatie van het begrotingsbeleid rekening houdt met de uitzonderlijke situatie als gevolg van de pandemie. De door de Commissie **voorgestelde begrotingsrichtsnoeren blijven hoofdzakelijk kwalitatief** en omvatten daarnaast een aantal **gedifferentieerde kwantitatieve elementen**, als onderdeel van de richtsnoeren voor de middellange termijn.

Bij de voorgestelde richtsnoeren wordt ook rekening gehouden met het feit dat er een gunstige wederzijdse beïnvloeding is tussen

- enerzijds de begrotingsimpuls van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht, die zorgt voor een verbetering van de onderliggende begrotingspositie;
- en anderzijds de uitvoering van hervormingen en investeringen die de potentiële groei versterken.

De voorgestelde **richtsnoeren** van de Commissie waarop het **begrotingsbeleid in de toekomst** moet gebaseerd zijn, zijn de volgende:

- 1) De **coördinatie van het begrotingsbeleid** blijft essentieel voor de SCP's en de RRP's die de lidstaten indienen.
- 2) Het begrotingsbeleid moet **flexibel** blijven en zo nodig worden aangepast naarmate de situatie verandert.
- 3) Een **overhaaste stopzetting van de begrotingssteun moet worden vermeden**. Het begrotingsbeleid is een doeltreffend hulpmiddel, in het bijzonder in een onzekere context. De risico's van een vroegtijdige stopzetting zijn groter dan de risico's die zijn verbonden aan het te lang aanhouden van steunmaatregelen. Een vroegtijdige stopzetting zou bovendien leiden tot een onevenwichtige algemene beleidsmix in een situatie waarin het monetaire beleid naar verwachting nog een zekere tijd zal worden gevoerd op of dichtbij de effectieve ondergrens.
- 4) Zodra de gezondheidsrisico's afnemen, moeten de begrotingsmaatregelen geleidelijk aan de vorm gaan aannemen van **meer gerichte maatregelen die een veerkrachtig en duurzaam herstel bevorderen**.
- 5) Bij het begrotingsbeleid moet rekening worden gehouden met het **effect van de RRF**.
- 6) Ten slotte moet bij het begrotingsbeleid rekening worden gehouden met de **kracht van het herstel** en met de **houdbaarheid van de begroting**. De lidstaten moeten als onderdeel van een weldoordacht en geleidelijk stopzetten van de begrotingssteun op het passende ogenblik een begrotingsbeleid voeren dat is gericht op het tot stand brengen van prudente begrotingssituaties op middellange termijn, waarbij de investeringen worden verhoogd.

Deze richtsnoeren bepalen mee de vormgeving van de begrotingsmaatregelen en de totale begrotingsimpuls in de nabije toekomst, en bovendien is het noodzakelijk om het begrotingsbeleid van de lidstaten te differentiëren volgens hun specifieke situatie en beschikbare budgettaire ruimte. De richtsnoeren zullen verder worden uitgewerkt in het komende voorjaarspakket van het Europees Semester.

In verband met de **maatregelen voor begrotingssteun** stelt de Commissie:

- Steunmaatregelen moeten tijdig, tijdelijk en gericht zijn.
- De begrotingsmaatregelen moeten, zodra de gezondheidsrisico's afnemen, geleidelijk aan evolueren van noodhulp naar meer gerichte maatregelen die een veerkrachtig en duurzaam herstel bevorderen.
- Zodra de economie en de individuele sectoren in de herstelfase komen, moeten de autoriteiten de werkgelegenheidsstimulansen voor werknemers opvoeren.
- Gerichte steunmaatregelen moeten levensvatbare, maar nog steeds kwetsbare bedrijven helpen opnieuw open te gaan en hun bedrijfsmodellen aan te passen.
- Naarmate het herstel doorzet, moet het begrotingsbeleid zich prioritair richten op meer publieke en particuliere investeringen, ter ondersteuning van de transitie naar een groene en digitale economie.

In verband met de **begrotingsimpuls** stelt de Commissie:

- De totale begrotingsimpuls uit de nationale begrotingen en de RRF moet in 2021 en 2022 ondersteuning blijven bieden.
- De mate waarin de RRF een begrotingsimpuls verstrekt, moet expliciet worden meegenomen in de nationale begrotingsplanning. Zodra de RRF goed op gang komt, zullen de gebruikelijke indicatoren die doorgaans worden gebruikt voor het begrotingstoezicht, de begrotingsimpuls voor de economie onderschatten. De door het RRF gefinancierde uitgaven vormen een begrotingsimpuls die niet zal leiden tot een hoger tekort of grotere schuld.
- De extra begrotingsimpuls door de RRF zal vooral van belang zijn voor de lidstaten waar de financiering door de RRF het grootst is in verhouding tot het bbp of tot de totale overheidsinvesteringen.
- De RRF biedt een unieke kans om de onderliggende begrotingspositie te verbeteren en tegelijkertijd de potentiële groei te versterken op middellange termijn.
- Het is essentieel dat de lidstaten hun nationale beslissingen inzake uitgaven en verhoging van de ontvangsten op een geïntegreerde wijze benaderen door de RRF op te nemen in hun begrotingsstrategieën voor de middellange termijn.

In het vooruitzicht van een geleidelijke normalisering van de economische activiteit in de tweede helft van 2021, **moet het begrotingsbeleid van de lidstaten in 2022 meer gedifferentieerd worden**. Het begrotingsbeleid van de lidstaten moet rekening houden met:

- de mate van het herstel;
- de risico's voor de houdbaarheid van de begroting;
- de noodzaak om economische, sociale en territoriale verschillen terug te dringen.

Een grotere differentiatie van de begrotingsrichtsnoeren voor de lidstaten moet hand in hand gaan met een **brede ondersteunende begrotingskoers in 2022**, waarbij een voortijdige stopzetting van begrotingssteun wordt vermeden.

Door de ernstige impact van de crisis zijn de risico's voor de budgettaire houdbaarheid groter geworden. De veel hogere schuldratio's en het negatieve effect op de trendmatige groei als gevolg van de crisis zullen vermoedelijk leiden tot minder gunstige trajecten op de middellange termijn. De lage rente biedt alle lidstaten gunstige financieringsvoorwaarden voor uitgaven die de potentiële groei kunnen stimuleren en waarmee de valkuil van "lage groei/hoge schuld" kan worden vermeden. **Geloofwaardige begrotingsstrategieën op middellange termijn** zijn hiervoor essentieel.

De Commissie maakt een onderscheid tussen de landen op basis van het houdbaarheidsrisico van hun overheidsfinanciën op lange termijn ³⁰:

- Lidstaten met een laag houdbaarheidsrisico moeten hun begrotingen richten op het handhaven van een ondersteunend begrotingsbeleid in 2022, rekening houdend met het effect van de RRF.
- **Lidstaten met een hoge schuldenlast, zoals België, moeten een prudent begrotingsbeleid voeren door nationaal gefinancierde investeringen te behouden en de subsidies van de RRF te benutten om aanvullende investeringsprojecten van hoge kwaliteit te financieren.**

Alle lidstaten moeten aandacht hebben voor de **samenstelling en kwaliteit van de overheidsfinanciën**, zowel aan de ontvangstenzijde als aan de uitgavenzijde van de begroting. Zij moeten ook prioritair aandacht hebben voor structurele begrotingshervormingen die financiering voor prioriteiten van het overheidsbeleid zullen faciliteren en bijdragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn.

³⁰ België behoort tot de landen met een hoge schuldenlast, wat ook blijkt uit de Debt Sustainability Monitor 2020 van de Europese Commissie. Deze Debt Sustainability Monitor is te raadplegen op: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip143_en.pdf.

Voor de periode na 2022 moet bij het begrotingsbeleid verder rekening worden gehouden met de kracht van het herstel, de mate van economische onzekerheid en de houdbaarheid van de begroting. Een heroriëntering van het begrotingsbeleid met het oog op het bereiken van prudente begrotingsposities op middellange termijn op het juiste moment, onder meer door het geleidelijk afbouwen van steunmaatregelen, zal bijdragen tot de houdbaarheid van de begroting op middellange termijn. Dit moet zodanig gebeuren dat het de sociale gevolgen van de crisis en het effect op de arbeidsmarkt verzacht en bijdraagt tot de maatschappelijke houdbaarheid.

2.2.6 Heropstart van de discussie over de hervorming van het Europees begrotingskader

Op 5 februari 2020 had de Commissie een beoordeling van het Europees kader voor economisch toezicht ³¹ voorgesteld. Toen reeds werden een aantal **problemen met het begrotingskader** en de uitvoering ervan aangekaart:

- Hoge overheidsschulden:
Hoewel in het algemeen de tekort- en schuld niveaus waren verminderd, kenden sommige lidstaten al voor de coronacrisis een zeer hoge overheidsschuld.
- Procyclisch begrotingsbeleid:
De begrotingskoers op lidstaatniveau was veelal procyclisch, zowel in goede als in kwade dagen, respectievelijk door in sommige perioden niet voldoende buffers op te bouwen, en in andere niet voldoende gebruik te maken van de budgettaire ruimte.
- Samenstelling van de overheidsfinanciën:
De samenstelling van de overheidsfinanciën was niet groei- en investeringsvriendelijker geworden.
- Beperkt vermogen om te reageren op economische schokken:
In het geval van grote economische schokken werd het vermogen om de begrotingskoers voor de eurozone te sturen, belemmerd door een gebrek aan prudent beleid in goede dagen. Dit vermogen blijft beperkt zolang het uitsluitend op de coördinatie van het nationale begrotingsbeleid berust en een centrale stabilisatiecapaciteit ontbreekt.
- Complexiteit:
Het kader is in toenemende mate complex geworden.

³¹ Zie "Economic governance review", COM(2020) 55 final, Europese Commissie, 5.2.2020.

De coronacrisis heeft laten zien hoe relevant en belangrijk veel van de uitdagingen blijven. Daarenboven is de context van het publieke debat gewijzigd met hogere schuldenniveaus, grotere tekorten en aanzienlijk outputverlies, grotere investeringsbehoeften en de daarmee verband houdende invoering van nieuwe beleidsinstrumenten op EU-niveau, en tot slot het inzetten van de algemene ontsnappingsclausule bij de uitvoering van het begrotingstoezicht.

In het licht van de COVID-19-crisis en de noodzaak om de aandacht toe te spitsen op de RRF en de onmiddellijke beleidsrespons, is het heropstarten van het publieke debat momenteel opgeschort.

In haar mededeling van 3 maart 2021 bevestigt de Commissie echter haar voornemen om het publieke debat over het Europese kader voor economisch en begrotingstoezicht opnieuw op te starten zodra het economische herstel zich doorzet. Door de publieke consultatie over dat raamwerk opnieuw open te stellen, zal de Commissie kunnen reflecteren over deze uitdagingen en de nodige lessen trekken.

3 AANBEVELINGEN EN NORMATIEVE TRAJECTEN

3.1 Wat voorafging

Iets meer dan een jaar geleden brak de COVID-19-pandemie in volle kracht uit. Zij werd veroorzaakt door de verspreiding van het Coronavirus en trof aanvankelijk enkel het Verre Oosten. Maar de besmettingen breidden zich zeer snel uit over Europa en de rest van de wereld, met een ongeziene wijdverspreide gezondheids crisis tot gevolg en een sterk negatieve economische schok in alle getroffen landen.

Onder impuls van de Europese Centrale Bank en de Europese Unie werd een accommoderend monetair beleid en een ondersteunend budgettair beleid gevoerd in alle Lidstaten van de Unie teneinde de gezondheids crisis te bedwingen, de inkomens van gezinnen en bedrijven te ondersteunen en een aantasting van het economisch weefsel te voorkomen.

Ook België werd zwaar getroffen. Naast het menselijke leed en de maatschappelijke impact van de noodzakelijke inperkingen van de sociale, culturele en economische activiteiten, weerspiegelen ook de economische indicatoren dat ons land in 2020 door de diepste recessie ging sinds de Tweede Wereldoorlog. En hoewel de gegevens voor 2020 nog voorlopige ramingen zijn, laten zij weinig twijfel bestaan over de diepgaande impact van de crisis. Bovendien was de uitgangspositie van België in 2019 verre van goed:

- de economie kromp in 2020 met 6,2% terwijl de reële economische groei in 2019 nog 1,7% bedroeg;
- het nominaal vorderingstekort van de Gezamenlijke Overheid liep op tot 9,7% bbp tegenover 1,9% bbp in het voorgaande jaar;
- de schuldgraad nam toe van 98,1% bbp eind 2019 tot 114,8% bbp eind 2020;
- in structurele termen, dus zonder rekening te houden met de cyclische impact en de éénmalige factoren op het begrotingssaldo, verslechterde het saldo met 3,2 procentpunt bbp tot een structureel tekort van 6,2% bbp.

Aangezien het Europees Semester in deze uitzonderlijke omstandigheden van toepassing bleef en de Lidstaten bijgevolg gehouden waren om uiterlijk eind april 2020 een Stabiliteits- of Convergentieprogramma bij de Europese Commissie in te dienen, bracht de Afdeling in april vorig jaar, zoals voorzien in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013, een advies uit ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2020. Het werd een atypisch advies zonder enige normatieve aanbeveling en helemaal afgestemd op de nieuwe richtsnoeren die door de Europese Commissie werden uitgewerkt. Die nieuwe richtsnoeren dienden de Lidstaten de mogelijkheid te bieden de opstelling van de Programma's voor 2020 te vereenvoudigen omdat de omstandigheden niet toelieten om een stabiel macro-economisch kader en stabiele vooruitzichten inzake overheidsfinanciën op te stellen.

Eind maart 2020 besliste de Raad van de Europese Unie om de "General Escape Clause"³² (GEC) of de algemene ontsnappingsclausule te activeren. Dat was nooit eerder gebeurd maar werd noodzakelijk geacht omdat de Coronacrisis beantwoordde aan de specifieke omstandigheden vereist voor de activering van deze budgettaire flexibiliteitsclausule, met name "*a severe economic downturn for the euro area or the Union as a whole*", of een ernstige neerwaartse economische evolutie in de eurozone of gans de Europese Unie.

De Raad oordeelde dat het noodzakelijk was om de onmiddellijke economische schade in te perken teneinde het risico op een ontsporing van structurele aard te beperken en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op middellange en lange termijn veilig te stellen. Om de realisatie van die doelstellingen mogelijk te maken, werd de maximale budgettaire flexibiliteit zoals geboden door de GEC ingezet, zowel in 2020 als 2021.

De inzet van maximale flexibiliteit moet de Lidstaten toelaten:

- een budgettair beleid te voeren dat de implementatie mogelijk maakt van alle maatregelen die vereist zijn voor wat de eerste prioriteit moet zijn, met name een adequate aanpak van de crisis;
- en tegelijkertijd toch binnen het regelgevend kader van het Stabiliteits- en Groeipact te blijven.

³² Deze flexibiliteitsclausule maakt deel uit van de hervorming van het Stabiliteits- en Groeipact dat in 2011 door het Six Pack werd doorgevoerd op basis van de lessen getrokken uit de financiële crisis van 2008 en 2009 en werd vóór 2020 nog nooit eerder toegepast.

Inherent aan de algemene ontsnappingsclausule is dat de toepassing ervan de budgettaire houdbaarheid van de overheidsfinanciën niet in gevaar mag brengen (*mindfull to the preservation of fiscal sustainability*) en dat de toegestane afwijkingen van tijdelijke aard dienen te zijn en een structurele ontsporing te allen tijde moet vermeden worden.

De activering van de algemene ontsnappingsclausule betekent dus niet dat het Europees begrotingskader dat geënt is op het Stabiliteits- en Groeipact wordt opgeheven, dit blijft onverminderd van toepassing. Het tempo van de budgettaire consolidatie wordt enkel tijdelijk aangepast op voorwaarde dat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën niet in gevaar wordt gebracht.

3.2 Overwegingen

Dit advies is gesteund op de voorlopige versie van de Economische vooruitzichten 2021-2026 dat door het FPB in februari werd gepubliceerd en een bijdrage vormt tot de voorbereiding van het nieuwe Stabiliteitsprogramma en van het nieuwe Nationaal Hervormingsprogramma.

Het FPB-rapport werd net zoals onderhavig advies uitgebracht in een periode van zeer grote onzekerheid.

Het FPB vermeldt daaromtrent het volgende: *“Deze vooruitzichten zijn omgeven met veel onzekerheid. Het economisch herstel is op korte termijn afhankelijk van de snelheid waarmee de pandemie onder controle kan worden gebracht, en bijgevolg van het vaccinatietempo. Ook is onduidelijk hoe groot de structurele economische impact van de pandemie zal zijn op middellange termijn. Een positief risico bij deze vooruitzichten is dat ze – in afwachting van de concrete projecten – geen rekening houden met de gunstige impact die het Europees coronaherstelfonds via de nationale herstelplannen kan hebben op de economieën van de lidstaten.”*

Verwacht wordt dat die onzekerheid bovendien nog enige tijd zal aanhouden. Hoe lang precies is vandaag nog niet uit te maken. In functie van onder meer de volharding van de bevolking in de naleving van de sanitaire voorzorgsmaatregelen, de snelheid van het vaccinatiebeleid, niet alleen op nationaal vlak maar ook op wereldschaal, de snelheid en de doeltreffendheid van het antwoord op de problematiek van de vaccinresistente mutaties, kan de eindfase van deze pandemie sterk variëren. Experts melden nu reeds dat dit niet vóór 2025 zal zijn.

Al die factoren wegen uiteraard zeer sterk op de economische groei op korte en middellange termijn. Prognoses zullen bijgevolg regelmatig dienen bijgesteld te worden en het beleid zal zich constant dienen aan te passen aan de wijzigende omstandigheden.

De Afdeling heeft akte genomen van de intentie van de Europese Commissie om de toepassing van de algemene ontsnappingsclausule (GEC) in 2022 nog niet stop te zetten maar maakt zich hierbij onmiddellijk de bedenking of een verdere verlenging na 2022 vandaag al echt kan worden uitgesloten.

Een andere belangrijke onzekerheidsfactor is het rentepeil, zeker in de Belgische context van een zeer hoge schuldgraad. De huidige extreem lage rentevoeten zijn geen verworvenheid voor de toekomst. Als men de houdbaarheid van de overheidsfinanciën wil garanderen, mag het risico van een geleidelijke toename van het rentepeil niet bij voorbaat worden uitgesloten. Tot op vandaag is de rentegroei dynamiek uiterst gunstig maar bij een stijging van de impliciete rente op de schuld (r) en/of een lagere economische groei (g) zal het differentieel ($r-g$) niet langer voldoende zijn om de opwaartse druk op de schuldgraad van een hoger primair tekort integraal of ten dele te neutraliseren.

3.3 Kwalitatieve aanbevelingen

De Afdeling heeft zich bij de opstelling van dit advies niet enkel laten leiden door de economische parameters maar ook door de uitzonderlijke context en de voortdurend wijzigende omstandigheden waarin we ons bevinden en die het beleid voor de uitdaging plaatsen om zich constant aan te passen.

De Afdeling wil naast een normatief begrotingstraject ook een aantal aanbevelingen formuleren voor een groeibevorderend beleid. De Afdeling is van oordeel dat het uitgavenbeleid sterker dient gericht te zijn op zogenaamde "*growth enhancing expenditure*" of groeibevorderende uitgaven, zoals kwalitatief hoogstaande investeringen die de netto activapositie van de overheden versterken. Tijdelijke uitgaven dienen zo veel als mogelijk met tijdelijke ontvangsten gefinancierd te worden zonder dat de economische groei in negatieve zin wordt geïmpacteerd.

Er dient tevens voldoende aandacht besteed te worden aan de impact van grote investeringsprojecten op de cashpositie van de overheden en in het bijzonder in de deelstaten waar de omvang van de vereiste investeringen in verhouding tot de schaal van de overheid op een hoog niveau ligt. Ook de inpasbaarheid van dergelijke projecten in de begrotingsdoelstellingen wordt door de deelstaten als problematisch ervaren.

Als het beleid groeibevorderend wil zijn, zal ook moeten ingezet worden op een verhoging van de tewerkstellingsgraad en de armoedebestrijding en zal een heroriëntering van de uitgaven nodig zijn om de sociale cohesie te verbeteren.

In het verleden was het beleid te procyclisch en te veel gericht op de korte termijn. De nood aan structurele hervormingen is dan ook zeer hoog. Heel wat van de landspecifieke aanbevelingen (de zogenaamde “*Country Specific Recommendations*” of CSR’s) die de Europese Commissie aan België heeft gericht, werden nog niet of onvoldoende gerealiseerd ³³.

Het beleid dient op gedifferentieerde wijze te reageren en niet uitsluitend in functie van het economische scenario.

Algemeen gesteld dient de kwaliteit van de overheidsfinanciën te verbeteren en hiervoor zal een grondige “*expenditure shift*” of heroriëntering van de uitgaven noodzakelijk zijn. *Spending reviews* of een doorlichting van de uitgaven kunnen hiertoe de aanzet geven.

De Afdeling vindt het tevens belangrijk dat er voldoende transparantie geboden wordt over de uitgaven die aan de COVID-19-pandemie en het relanceplan gerelateerd zijn zodat duidelijk wordt welke uitgaven (en/of minder-ontvangsten) als uitgaven gerelateerd aan de crisis al dan niet van blijvende aard zijn.

Daarom zouden de verschillende overheden gegevens dienen aan te leveren die toelaten dat:

- de Corona-uitgaven kritisch worden beoordeeld: wat wel en wat niet Corona-gerelateerd is, of die uitgaven voldoen aan het T.T.T.-criterium (*timely, temporary and targeted*), m.a.w. zijn die uitgaven tijdig, tijdelijk en gericht?
- de procedures waarmee het Corona-geld wordt verdeeld, transparanter worden gemaakt;
- gemonitord wordt wat de verschillende overheden effectief doen om de Coronacrisis aan te pakken;
- nagegaan wordt welke maatregelen groeibevorderend zijn en welke niet;
- gemonitord wordt welke relancemaatregelen effectief zijn en welke dat niet zijn en of de investeringsprojecten van hoge kwaliteit zijn.

³³ De laatste landspecifieke aanbevelingen voor België zijn te vinden op: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10154-2019-INIT/nl/pdf> (CSR 2019) en <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8420-2020-INIT/nl/pdf> . (CSR 2020).

In het kader van de uitwerking van een uitgavennorm, acht de Afdeling het aangewezen dat alle overheden op termijn een uitgavennorm zouden implementeren – in het bijzonder op het niveau van de deelstaten - waarbij dezelfde “definitie” inzake investeringen zou gehanteerd worden.

3.4 Kwantitatieve aanbevelingen: normatieve begrotingstrajecten

3.4.1 De impact van de onzekerheid op de normatieve aanbevelingen

Het is belangrijk te onderstrepen dat de algemene ontsnappingsclausule de procedures van het Stabiliteits- en Groeipact niet schorst. Het Europees begrotingskader (zie hoofdstuk 2) is nog steeds de leidraad voor de uittekening van de normatieve trajecten. België blijft dus onderworpen aan het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact en aan de naleving van het correctieve luik.

De activering van de algemene ontsnappingsclausule heeft dus niet tot gevolg dat wordt afgezien van de vereiste budgettaire consolidatie; deze wordt hoogstens tijdelijk “on hold” gezet op voorwaarde dat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op middellange termijn niet in gevaar wordt gebracht.

Dat betekent dat voor een Lidstaat die de middellange termijn doelstelling (MTO) nog niet heeft bereikt – zoals België – een tijdelijke afwijking van het aanpassingstraject richting MTO kan worden toegestaan mits kan voldaan worden aan de houdbaarheidsvoorwaarde. De middellange termijn doelstelling blijft bijgevolg gehandhaafd maar kan via een hertekend of bijgesteld aanpassingstraject bereikt worden.

De Europese Commissie bepaalt voor elke Lidstaat afzonderlijk de minimaal vereiste jaarlijkse verbetering van het structureel saldo in de richting van de MTO. In de vaststelling van die landspecifieke MTO wordt rekening gehouden met onder meer ³⁴:

- de richting die de economie van het land uitgaat, een verbetering of een verslechtering van de economische toestand: dit wordt bepaald op basis van de groei van het reëel bbp, de groei van het potentieel bbp en de output gap (afgekort OG);
- de schuldgraad en in het bijzonder de vaststelling of deze onder of boven de referentiewaarde van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ligt (60% bbp).

³⁴ Zie ook Verslag van de Afdeling “Analyse van de recente budgettaire evoluties” van juli 2020, deel 3.3 “Mogelijke gevolgen van de activering van de algemene ontsnappingsclausule op de toekomstige aanbevolen begrotingstrajecten”, blz. 135.

De vereiste jaarlijkse structurele verbetering bedraagt in “*normal times*” en gegeven de hoge schuldgraad – die de limietwaarde van 60% van het bbp ruimschoots overschrijdt – meer dan 0,5 procentpunt bbp. De EC heeft voor België de vereiste minimale jaarlijkse verbetering van het structureel saldo vastgelegd op 0,6 procentpunt bbp. De EC verstaat onder “*normal times*” een periode waarin de output gap (OG) (uitgedrukt in % bbp) zich tussen de volgende waarden bevindt: $-1,5 \leq \text{output gap} < +1,5$.

Op basis van de prognoses van het FPB van februari 2021 zou aan die voorwaarde voldaan zijn vanaf 2022. De output gap wordt voor 2022 geraamd op -0,6% bbp, voor 2023 op -0,2% bbp en voor 2024 op +0,1% bbp, terwijl die voor 2021 nog -2,9% bbp zou bedragen en voor 2020 geraamd werd op -5,9% bbp.

Conform het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact is bijgevolg een minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp op het niveau van de gezamenlijke overheid noodzakelijk tot wanneer de middellange termijndoelstelling van structureel evenwicht wordt bereikt. Eens die doelstelling bereikt, dient deze verder aangehouden te worden.

Over de noodzaak om zo vlug mogelijk terug te keren naar een meerjarig genormeerd budgettair traject dat in overeenkomst is met het Groei- en Stabiliteitspact en met de verbintenissen die door de verschillende overheidsgeledingen werden aangegaan in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013, bestaat een algemene consensus binnen de Afdeling.

Zoals reeds toegelicht in hoofdstuk 1 en in punt 3.2 “Overwegingen” van onderhavig hoofdstuk, gaat de Afdeling voor haar normatieve aanbevelingen in het kader van de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2022-2024 uit van de voorlopige vooruitzichten van het FPB voor de periode 2022-2026 die omgeven zijn met veel onzekerheid. Recentere prognoses, mede van internationale instellingen zoals IMF, OESO en Europese Commissie zijn thans nog niet beschikbaar maar kunnen in negatieve of in positieve zin hiervan afwijken.

Bijgevolg acht de Afdeling het zeer waarschijnlijk dat een constante bijsturing en een snelle reactie van het beleid op de steeds wijzigende omstandigheden in de komende jaren zich opdringen.

Omwille van de hoge graad van onzekerheid, werd echter geen consensus bereikt over de aanbevolen structurele verbetering in 2022-2023.

Daarom worden twee normatieve trajecten naar voren geschoven; er werd over geen van beide trajecten een consensus bereikt maar het eerstvolgende traject draagt wel de goedkeuring weg van een meerderheid van de Leden van de Afdeling.

3.4.2 Normatieve trajecten voor de Gezamenlijke Overheid

Alvorens de normatieve trajecten in detail toe te lichten, wordt de aandacht gevestigd op onderstaande methodologische toelichting van de terminologie aangewend in de tabellen betreffende deze trajecten.

Kader 3: Verduidelijking van de terminologie van het normatief traject weergegeven in de tabellen van deel 3.4.2: “structurele verbetering zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli, bij ongewijzigd beleid” en “structurele verbetering, tijdelijke en gerichte maatregelen”

De aanbevolen structurele verbetering (Δ SB) wordt gevormd door:

- Δ SB zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli, op zijn beurt samengesteld uit:
 - Δ SB bij ongewijzigd beleid
 - de bijkomende structurele verbetering
- Δ SB ingevolge tijdelijke en gerichte stimuli, conform de methodologie van de algemene ontsnappingsclausule

1. Structurele verbetering zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli, bij ongewijzigd beleid

De Europese Commissie heeft in maart vorig jaar beslist om de maatregelen die worden genomen om de COVID-19-uitbraak aan te pakken en de nefaste socio-economische effecten van de pandemie te beperken, niet als eenmalige factoren of “one off’s” te beschouwen. Alhoewel sommige van die maatregelen van tijdelijke aard zijn, werd geopteerd om ze niet als “one off” te catalogeren, maar ze daarentegen onder de “algemene ontsnappingsclausule” onder te brengen omdat deze laatste een verstrekkender flexibiliteit biedt ten opzichte van de budgettaire vereisten van het regelgevend begrotingskader van de Europese Unie. Precies die verregaande flexibiliteit moest en moet de Lidstaten toelaten om een budgettair beleid te voeren dat de implementatie mogelijk maakt van alle maatregelen die vereist zijn voor wat de eerste prioriteit moet zijn, met name een adequate aanpak van de Coronacrisis, en tegelijkertijd toch binnen het regelgevend kader van het Stabiliteits- en Groeipact te blijven ³⁵.

³⁵ Zie Advies van de Afdeling ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2020, deel 2.1.

De prognose bij ongewijzigd beleid die door het FPB in februari 2021 werd opgesteld ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma en het uitgangspunt vormt voor onderhavig advies, is conform deze Europese benadering opgesteld. Vandaar dat de verwachte afbouw of vermindering van de COVID-19-maatregelen in 2021 en 2022 in die prognose aanleiding geeft tot een structurele verbetering bij ongewijzigd beleid, zoals weergegeven in Tabel 22 (op lijn ($\Delta 7.a$)). De verwachte evolutie van het structureel tekort van 6,2% bbp in 2020 naar 5,3% bbp in 2021 en 4,7% bbp in 2022, geeft puur cijfermatig een structurele verbetering aan van 0,8 procentpunt in 2021 en 0,7 procentpunt in 2022 maar dit is een verbetering die louter toe te schrijven is aan de stopzetting van de COVID-19-maatregelen, en niet voortspuit uit effectieve budgettaire inspanningen.

De door het FPB verwachte structurele evolutie bij ongewijzigd beleid integreert de beslissing weerhouden in het Regeerakkoord van de federale regering om met ingang van 2021 jaarlijkse een vaste budgettaire inspanning te leveren van 0,2% bbp (in structurele termen).

2. Structurele verbetering: tijdelijke en gerichte maatregelen

In toepassing van voormelde Europese benadering worden de tijdelijke en gerichte maatregelen die volgens de Afdeling in 2022 kunnen genomen worden teneinde de prille herneming van de economische activiteit niet te fnuiken, in het structurele concept opgenomen (zie -0,3 procentpunt bbp op lijn ($\Delta 7.b$) van Tabel 23). Daar deze stimuli als tijdelijke discretionaire ondersteuning zijn bedoeld, dienen zij in 2023 te worden stopgezet wat dan als een structurele verbetering van 0,3 procentpunt bbp kan worden aangemerkt.

3.4.2.1 *Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023*

Gelet op de verwachte vertrekpositie, zijnde een substantieel structureel tekort van 5,3% bbp in 2021, is België nog ver verwijderd van de middellange termijn doelstelling van structureel evenwicht.

Met een verwachte economische herneming in 2022 zou de reële economische groei niet zover meer afwijken van zijn potentieel en zou de output gap beperkt blijven tot -0,6% bbp, tegenover -2,9% in 2021 en -5,9% in 2020.

Daarom adviseert de Afdeling om de vereiste structurele inspanningen niet langer uit te stellen en deze reeds in 2022 aan te vangen teneinde de geloofwaardigheid van het begrotingsbeleid niet verder te ondermijnen. Het structureel tekort zou aldus in 2022 moeten verminderen met 1,0 procentpunt bbp, waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Het economisch herstel is echter heel broos en onzeker. Teneinde de verwachte economische heropleving niet in de kiem te smoren en het nog moeilijke jaar 2022 te overbruggen, wordt de mogelijkheid voorzien om ten belope van 0,3 procentpunt bbp *tijdelijke en gerichte* stimuli te nemen ter ondersteuning van het economisch herstel, zoals bijvoorbeeld de specifieke en in de tijd beperkte ondersteuning van bepaalde economische sectoren of kwaliteitsvolle investeringsprojecten die de overheidsfinanciën op termijn niet verder bezwaren.

Op die manier worden de effectieve structurele inspanningen reeds met ingang van 2022 aangevangen met behoud, vanuit macro-economisch standpunt, van een neutraal begrotingsbeleid in 2022, dat een consolidatie van de economische heropleving toelaat.

Tabel 22
Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden
van de Afdeling (in % bbp)

Normatief traject goedgekeurd door de meerderheid van de Leden: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-1,9%	-1,7%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
	<i>(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)</i>		0,8%	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
	<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	<i>(Δ7.a)=(Δ7.a1)+(Δ7.a2)</i>	0,8%	1,0%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
	<i>bij ongewijzigd beleid (a)</i>	<i>(Δ7.a1)</i>	0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
	<i>bijkomende structurele inspanning</i>	<i>(Δ7.a2)</i>		0,3%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
	<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	<i>(Δ7.b)</i>		-0,3%	0,3%				0,0%
Genomeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,1%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genomeerd vorderingensaldo	(10)=(7)+(8)+(9)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-4,2%	-3,4%	-2,8%	-2,3%	1,6%
Genomeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genomeerd structureel primair saldo	(12)=(7)+(11)	-4,2%	-3,7%	-3,3%	-2,8%	-2,3%	-1,7%	-1,1%	1,0%
Structurele primaire verbetering	(Δ12)		0,6%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	1,4%
Genomeerd primair saldo	(13) = (10)+(11)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-2,9%	-2,2%	-1,6%	-1,1%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	1,7%	2,2%	2,8%	1,7%
	<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ14)	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
Genomeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,7%	116,3%	116,3%	115,9%	115,3%	0,5%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,2%	0,5%	0,0%	-0,3%	-0,7%	0,3%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,6%	0,3%	-0,2%	-0,5%	-0,9%	-0,5%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,6%	2,9%	2,2%	1,6%	1,1%	8,8%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-2,0%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

In dit traject zou het structureel tekort worden verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,7% bbp in 2022.

In 2023 dienen de tijdelijke en gerichte stimuli van 2022 te worden stopgezet, wat op zich reeds een inspanning betekent van 0,3 procentpunt bbp. Daarbovenop is een inspanning van 0,3 procentpunt bbp vereist zijn om tot de minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp te komen die vanaf 2023 jaarlijks dient gerealiseerd te worden. Rekening houdend met een verslechtering van het structureel saldo met 0,2 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid, dient bijgevolg een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp geleverd te worden.

Over 2022 en 2023 tezamen genomen, wordt het structureel tekort afgebouwd met 1,3 procentpunt bbp. Slechts 0,8 procentpunt bbp van die verbetering stemt overeen met een bijkomende inspanning omdat het saldo voortvloeit uit de vermindering van het tekort bij ongewijzigd beleid (zie Kader 3).

Aldus bedraagt de gecumuleerde structurele inspanning 1,9 procentpunt bbp over de horizon 2022-2024 van het eerstvolgende Stabiliteitsprogramma.

Het nominaal vorderingentekort dat in 2021 nog oploopt tot 7,0% bbp, wordt op basis van de aanbevolen structurele inspanningen herleid tot 5,0% bbp in 2022 en 4,2% bbp in 2023. Na drie jaar volgehouden inspanningen ligt het nominaal vorderingentekort in de buurt van de tekortnorm van 3% bbp: vorderingensaldo van -3,4 % bbp in 2024.

De schuldgraad zou in eerste instantie gestabiliseerd worden op 116,3% bbp en na 2024 geleidelijk aan dalen.

Dit normatief traject werd door een meerderheid van de Leden van de Afdeling goedgekeurd.

3.4.2.2 Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,6 procentpunt bbp in 2022-2023

Dit normatieve traject is strenger en legt in vergelijking met het eerste traject in 2022 een hogere inspanning op. De bijkomende structurele inspanning wordt in 2022 opgetrokken van 0,3 procentpunt bbp in het eerste traject naar 0,6 procentpunt bbp in het alternatief, wat overeenstemt met de strikte integrale toepassing van de vereiste structurele verbetering wanneer de output gap zich binnen de limietwaarden van “normal times” bevindt, wat op basis van de Economisch Vooruitzichten van het FPB verwacht wordt in 2022.

Het structureel tekort dient bijgevolg in 2022 verminderd te worden met 1,3 procentpunt bbp (in plaats van 1,0 procentpunt bbp in het eerste traject), waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Rekening houdende met mogelijke tijdelijke en gerichte stimuli, wordt het structureel tekort aldus verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,4% bbp in 2022 (in plaats van 4,7% bbp in het eerste traject).

Tabel 23
Alternatief normatief traject (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-2,1%	-1,9%	-1,7%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,8%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,8%	1,3%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>bij ongewijzigd beleid (a)</i>	$(\Delta 7.a1)$		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	$(\Delta 7.a2)$			0,6%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.b)$			-0,3%	0,3%				0,0%
Genomeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,4%	-3,8%	-3,2%	-2,6%	-2,0%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genomeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-9,7%	-7,0%	-4,7%	-3,9%	-3,1%	-2,5%	-2,0%	1,6%
Genomeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-4,2%	-3,7%	-3,0%	-2,5%	-2,0%	-1,4%	-0,8%	1,0%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ12)		0,6%	0,7%	0,4%	0,6%	0,6%	0,6%	1,7%
Genomeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-7,8%	-5,4%	-3,3%	-2,6%	-1,9%	-1,3%	-0,8%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,3%	1,1%	2,0%	2,5%	3,1%	1,7%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ14)		0,0%	0,3%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
Genomeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,4%	115,7%	115,4%	114,8%	113,8%	0,0%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,5%	0,3%	-0,3%	-0,6%	-0,9%	-0,5%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,9%	0,0%	-0,5%	-0,8%	-1,1%	-1,4%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,3%	2,6%	1,9%	1,3%	0,8%	7,9%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-1,9%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Vanaf 2023 is het alternatief traject volledig gelijklopend met het eerste traject. Naast de stopzetting van de tijdelijke en gerichte stimuli (+0,3 procentpunt bbp) en rekening houdende met de bij ongewijzigd beleid verwachte structurele verslechtering (-0,2 procentpunt bbp), dient in 2023 een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp gerealiseerd te worden om het structureel saldo ten opzichte van het voorgaande jaar te verbeteren met 0,6 procentpunt bbp. Voor 2024 bedraagt die bijkomende structurele inspanning 0,9 procentpunt bbp, gelet op de verwachte structurele verslechtering met 0,3 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid.

Over de horizon 2022-2024 loopt de structurele inspanning op tot 2,2 procentpunt bbp (in plaats van 1,9 procentpunt bbp in het eerste traject).

Het nominaal vorderingentekort sluit aldus na drie jaar nog wat nauwer aan bij de tekortnorm: vorderingensaldo van -3,1 % bbp in 2024 (tegenover -3,4% bbp in het eerste traject).

De schuldgraad daalt in dit alternatief traject één jaar vroeger dan in het eerste traject, dus vanaf 2024; in dat jaar zou de schuldgraad 115,4% bbp bedragen.

3.4.3 Verdeling van de normatieve trajecten van de Gezamenlijke Overheid tussen de verschillende overheidsgeledingen

Het aanpassingstraject in de richting van de middellange termijn doelstelling wordt opgesplitst over de verschillende overheidsgeledingen volgens een verdeelsleutel die voor alle deelsectoren werd afgeleid op basis van éénzelfde referentie-indicator, met name het voor 2022 bij ongewijzigd beleid verwachte structureel saldo weerhouden in de voorlopige Economische Vooruitzichten van het FPB (februari 2021).

In normale omstandigheden zou het jaar voorafgaand aan de start van het normatief traject als referentietijdstip fungeren, dus 2021, maar dat jaar is nog te vertekend door de economische en budgettaire impact van de aanhoudende pandemie waarin we ons nog steeds bevinden. Een referentiejaar dat mogelijks in post-Corona tijden zou vallen, is dan weer te ver in de toekomst gelegen en dus met nog meer onzekerheid omgeven.

Daarom heeft de Afdeling geopteerd om de voor de Gezamenlijke Overheid aanbevolen structurele inspanningen, zoals gedefinieerd in Kader 3 van punt 3.4.2, te verdelen volgens het aandeel van elke deelsector in het geraamde structureel saldo van het jaar 2022 op het niveau van de Gezamenlijke Overheid ³⁶.

Het aandeel van de vier deelsectoren in het structureel saldo van 2022 van de Gezamenlijke Overheid wordt in onderstaande tabel weergegeven.

³⁶ De Afdeling was zich bij het nemen van deze beslissing terdege bewust van de vaak terugkerende kritiek dat een dergelijke optie tot gevolg kan hebben dat wanneer niet alle deelsectoren consequent de normatieve aanbevelingen volgen, de volgers benadeeld worden in vergelijking met de dwarsliggers die de aanbevelingen naast zich neerleggen en in een latere fase al dan niet het normatieve traject kunnen vervoegen. Maar “lets bygones be bygones”: een nieuwe start. De alternatieve verdeelsleutel afgeleid uit de verwachte evolutie van het structureel saldo over de periode 2019-2022 (Δ SB 2019-2022) werd trouwens uitgetest en resulteerde in nagenoeg dezelfde verdeling tussen Entiteit I en Entiteit II: 75/25.

Tabel 24
Aandeel van de vier deelsectoren in het SB 2022 van de Gezamenlijke Overheid

2022 % bbp (tenzij anders vermeld)	EI	EII	w.o. G&G	LO	GO
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-3,5%	-1,1%	-1,2%	0,0%	-4,7%
% aandeel in GO	75,4%	24,6%	24,7%	-0,1%	100,0%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Deze verdeelsleutel wordt systematisch toegepast voor de verdeling van de volgende Δ SB op het niveau Gezamenlijke Overheid:

- de mogelijke tijdelijke en gerichte stimuli in 2022 (te compenseren in 2023): 0,3 procentpunt bbp (lijn Δ 7.b),
- de aanbevolen bijkomende structurele inspanningen in 2022: 0,3 procentpunt bbp (lijn Δ 7.a2),
- de aanbevolen totale structurele verbetering vanaf 2023: 0,6 procentpunt bbp (Δ 7).

Er dient vermeld te worden dat alle tabellen met de betrekking tot de normatieve trajecten voor de subsectoren (EI, EII, G&G, LO en individuele deelstaten) zijn opgesteld in ESR, conform de werkwijze van het FPB. Dat impliceert dat er *niet* werd gecorrigeerd voor de overgang van de ESR-aanrekening van de gewestelijke personenbelasting (op basis van de inkohieringen) naar de zogenaamde HRF-benadering (op basis van de door de federale overheid betaalde voorschotten) ³⁷.

3.4.3.1 Verdeling van de normatieve trajecten tussen Entiteit I en Entiteit II

In de volgende tabellen wordt het detail weergegeven van de resultaten van de toepassing van de verdeelsleutel SB 2022 op het normatief traject dat de instemming heeft van een meerderheid van de Leden van de Afdeling en het alternatief normatief traject dat in 2023 een hogere structurele verbetering oplegt.

³⁷ Bij gebrek aan gedetailleerde gegevens voor 2020 en per deelstaat.

Tabel 25
Normatief traject voor Entiteit I (in % bbp)

Normatief traject goedgekeurd door de meerderheid van de Leden: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Entiteit I									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-7,3%	-5,5%	-3,8%	-3,7%	-3,8%	-3,8%	-3,9%	0,0%
Rentelasten	(2)	1,7%	1,5%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%	1,1%	-0,1%
Primair saldo	(3)	-5,6%	-4,1%	-2,6%	-2,6%	-2,7%	-2,7%	-2,9%	-0,2%
Structureel saldo	(4)	-4,3%	-4,3%	-3,5%	-3,6%	-3,8%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,0%	0,8%	-0,1%	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,5%
Schuldratio	(5)	93,2%	93,4%	92,6%	93,2%	94,0%	95,0%	96,3%	1,4%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	7,6%	-3,5%	-3,8%	-2,2%	-2,0%	-1,8%	-1,6%
Genormeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,0%	0,8%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	1,7%
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,0%	1,0%	0,2%	0,5%	0,5%	0,5%	1,7%
<i>bij ongewijzigd beleid (a)</i>	(Δ7.a1)		0,0%	0,8%	-0,1%	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,5%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ7.a2)			0,2%	0,4%	0,6%	0,5%	0,6%	1,2%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ7.b)			-0,2%	0,2%				0,0%
Genormeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-4,3%	-4,3%	-3,5%	-3,0%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	0,9%
Cyclische weerslag	(8)	-2,5%	-1,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Correctie overdrachten	(10)	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerd vorderingensaldo	(11) = (7) + (8) + (9) + (10)	-7,3%	-5,5%	-3,8%	-3,1%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	1,2%
Genormeerde rentelasten	(12)	1,7%	1,5%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		-0,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,4%
Genormeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	-2,5%	-2,8%	-2,3%	-2,0%	-1,5%	-1,1%	-0,6%	0,7%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ13)		-0,3%	0,5%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%	1,3%
Genormeerd primair saldo	(14) = (11) + (12)	-5,6%	-4,1%	-2,6%	-2,1%	-1,5%	-1,1%	-0,7%	1,0%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	1,2%	1,7%	2,2%	1,2%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ15)		0,0%	0,0%	0,6%	0,6%	0,4%	0,5%	1,2%
Genormeerde schuldgraad	(16)	93,2%	93,4%	92,6%	92,6%	92,2%	91,6%	90,7%	-0,4%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = (Δ16)		0,2%	-0,8%	0,0%	-0,4%	-0,6%	-0,9%	-1,2%
Endogene evolutie	(16.a)	12,0%	1,0%	-0,8%	0,1%	-0,3%	-0,5%	-0,8%	-1,0%
Primair saldo	(16.a1)	5,6%	4,1%	2,6%	2,1%	1,5%	1,1%	0,7%	6,1%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	6,5%	-3,1%	-3,3%	-2,0%	-1,8%	-1,6%	-1,5%	-7,2%
Exogene evolutie	(16.b)	0,7%	-0,8%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 26
Normatief traject voor Entiteit II (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Entiteit II									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,45%	-1,53%	-1,26%	-1,29%	-1,32%	-1,22%	-1,23%	-0,06%
Rentelasten	(2)	0,24%	0,21%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,20%	-1,32%	-1,09%	-1,14%	-1,17%	-1,06%	-1,04%	-0,09%
Structureel saldo	(4)	-1,92%	-1,06%	-1,17%	-1,28%	-1,34%	-1,24%	-1,21%	-0,17%
Δ structureel saldo			0,86%	-0,12%	-0,11%	-0,06%	0,10%	0,03%	-0,28%
Schuldratio	(5)	21,65%	22,59%	23,14%	23,94%	24,80%	25,57%	26,35%	1,66%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	6,88%	-4,16%	-4,32%	-2,76%	-2,57%	-2,27%	-2,06%	
Genormeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING			0,86%	-0,12%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,18%
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)		0,86%	-0,04%	0,07%	0,15%	0,15%	0,15%	0,18%
bijkomende structurele inspanning	(Δ7.a)=(Δ7.a1)+(Δ7.a2)								
bij ongewijzigd beleid (a)	(Δ7.a1)		0,86%	-0,12%	-0,11%	-0,06%	0,10%	0,03%	-0,28%
bijkomende structurele inspanning	(Δ7.a2)			0,07%	0,18%	0,21%	0,05%	0,12%	0,46%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.b)			-0,07%	0,07%				0,00%
Genormeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-1,92%	-1,06%	-1,17%	-1,03%	-0,88%	-0,73%	-0,58%	0,29%
Cyclische weerslag	(8)	-1,19%	-0,58%	-0,12%	-0,03%	0,02%	0,02%	-0,01%	0,14%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,30%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,04%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	-2,45%	-1,53%	-1,26%	-1,03%	-0,86%	-0,71%	-0,60%	0,40%
Genormeerde rentelasten	(12)	0,24%	0,21%	0,17%	0,15%	0,14%	0,15%	0,18%	-0,02%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		-0,04%	-0,04%	-0,02%	0,00%	0,01%	0,02%	-0,06%
Genormeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	-1,68%	-0,85%	-1,01%	-0,88%	-0,74%	-0,58%	-0,41%	0,27%
Structurele primaire verbetering	(Δ13)		0,82%	-0,15%	0,13%	0,14%	0,16%	0,17%	0,12%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	-2,20%	-1,32%	-1,09%	-0,89%	-0,71%	-0,56%	-0,42%	0,37%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,25%	0,46%	0,50%	0,62%	0,46%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ15)		0,00%	0,00%	0,25%	0,21%	0,04%	0,12%	0,46%
Genormeerde schuldgraad	(16)	21,65%	22,59%	23,14%	23,69%	24,09%	24,37%	24,56%	0,95%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = (Δ16)		0,94%	0,55%	0,55%	0,40%	0,28%	0,18%	1,50%
Endogene evolutie	(16.a)	3,49%	0,46%	0,16%	0,27%	0,13%	0,02%	-0,07%	0,56%
Primair saldo	(16.a1)	2,20%	1,32%	1,09%	0,89%	0,71%	0,56%	0,42%	2,69%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	1,29%	-0,86%	-0,93%	-0,62%	-0,59%	-0,53%	-0,49%	-2,13%
Exogene evolutie	(16.b)	0,52%	0,48%	0,39%	0,28%	0,27%	0,26%	0,25%	0,94%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 27
Alternatief normatief traject voor Entiteit I (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Entiteit I									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-7,3%	-5,5%	-3,8%	-3,7%	-3,8%	-3,8%	-3,9%	0,0%
Rentelasten	(2)	1,7%	1,5%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%	1,1%	-0,1%
Primair saldo	(3)	-5,6%	-4,1%	-2,6%	-2,6%	-2,7%	-2,7%	-2,9%	-0,2%
Structureel saldo	(4)	-4,3%	-4,3%	-3,5%	-3,6%	-3,8%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Δ structureel saldo			0,0%	0,8%	-0,1%	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,5%
Schuldratio	(5)	93,2%	93,4%	92,6%	93,2%	94,0%	95,0%	96,3%	1,4%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	7,6%	-3,5%	-3,8%	-2,2%	-2,0%	-1,8%	-1,6%	
Genormeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)		0,0%	1,0%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	1,9%
bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.a)=(Δ7.a1)+(Δ7.a2)		0,0%	1,2%	0,2%	0,5%	0,5%	0,5%	1,9%
bij ongewijzigd beleid (a)	(Δ7.a1)		0,0%	0,8%	-0,1%	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,5%
bijkomende structurele inspanning	(Δ7.a2)			0,5%	0,4%	0,6%	0,5%	0,6%	1,4%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.b)			-0,2%	0,2%				0,0%
Genormeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-4,3%	-4,3%	-3,3%	-2,8%	-2,4%	-1,9%	-1,4%	0,9%
Cyclische weerslag	(8)	-2,5%	-1,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Correctie overdrachten	(10)	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	-7,3%	-5,5%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	-1,9%	-1,5%	1,2%
Genormeerde rentelasten	(12)	1,7%	1,5%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		-0,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,4%
Genormeerd structureel primair saldo	(13)=(7)+(12)	-2,5%	-2,8%	-2,1%	-1,7%	-1,3%	-0,9%	-0,4%	0,7%
Structurele primaire verbetering	(Δ13)		-0,3%	0,7%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%	1,5%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	-5,6%	-4,1%	-2,3%	-1,8%	-1,3%	-0,8%	-0,5%	1,0%
Genomeerde primaire inspanning	(15)=(14)-(3)	0,0%	0,0%	0,2%	0,8%	1,4%	1,9%	2,4%	1,2%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ15)		0,0%	0,2%	0,6%	0,6%	0,4%	0,5%	1,4%
Genomeerde schuldgraad	(16)	93,2%	93,4%	92,4%	92,1%	91,5%	90,7%	89,6%	-0,8%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17)=(Δ16)		0,2%	-1,0%	-0,2%	-0,6%	-0,8%	-1,1%	-1,8%
Endogene evolutie	(16.a)	12,0%	1,0%	-1,0%	-0,2%	-0,5%	-0,7%	-1,0%	-1,7%
Primair saldo	(16.a1)	5,6%	4,1%	2,3%	1,8%	1,3%	0,8%	0,5%	5,4%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	6,5%	-3,1%	-3,3%	-2,0%	-1,8%	-1,6%	-1,4%	-7,1%
Exogene evolutie	(16.b)	0,7%	-0,8%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 28
Alternatief normatief traject voor Entiteit II (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Entiteit II									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,45%	-1,53%	-1,26%	-1,29%	-1,32%	-1,22%	-1,23%	-0,06%
Rentelasten	(2)	0,24%	0,21%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,20%	-1,32%	-1,09%	-1,14%	-1,17%	-1,06%	-1,04%	-0,09%
Structureel saldo	(4)	-1,92%	-1,06%	-1,17%	-1,28%	-1,34%	-1,24%	-1,21%	-0,17%
Δ structureel saldo			0,86%	-0,12%	-0,11%	-0,06%	0,10%	0,03%	-0,28%
Schuldratio	(5)	21,65%	22,59%	23,14%	23,94%	24,80%	25,57%	26,35%	1,66%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	6,88%	-4,16%	-4,32%	-2,76%	-2,57%	-2,27%	-2,06%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)		0,86%	-0,04%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,25%
bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.a)=(Δ7.a1)+(Δ7.a2)		0,86%	0,03%	0,07%	0,15%	0,15%	0,15%	0,25%
bij ongewijzigd beleid (a)	(Δ7.a1)		0,86%	-0,12%	-0,11%	-0,06%	0,10%	0,03%	-0,28%
bijkomende structurele inspanning	(Δ7.a2)			0,15%	0,18%	0,21%	0,05%	0,12%	0,54%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.b)			-0,07%	0,07%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-1,92%	-1,06%	-1,10%	-0,95%	-0,81%	-0,66%	-0,51%	0,29%
Cyclische weerslag	(8)	-1,19%	-0,58%	-0,12%	-0,03%	0,02%	0,02%	-0,01%	0,14%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,30%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,04%
Genomeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	-2,45%	-1,53%	-1,18%	-0,96%	-0,79%	-0,64%	-0,52%	0,40%
Genomeerde rentelasten	(12)	0,24%	0,21%	0,17%	0,15%	0,14%	0,15%	0,17%	-0,03%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		-0,04%	-0,04%	-0,02%	0,00%	0,01%	0,02%	-0,06%
Genomeerd structureel primair saldo	(13)=(7)+(12)	-1,68%	-0,85%	-0,93%	-0,81%	-0,66%	-0,51%	-0,34%	0,27%
Structurele primaire verbetering	(Δ13)		0,82%	-0,08%	0,13%	0,14%	0,16%	0,17%	0,19%
Genomeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	-2,20%	-1,32%	-1,02%	-0,81%	-0,64%	-0,48%	-0,35%	0,37%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(3)	0,00%	0,00%	0,07%	0,33%	0,53%	0,58%	0,69%	0,46%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ15)		0,00%	0,07%	0,25%	0,21%	0,04%	0,12%	0,53%
Genomeerde schuldgraad	(16)	21,65%	22,59%	23,07%	23,55%	23,88%	24,09%	24,21%	0,81%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17)=(Δ16)		0,94%	0,47%	0,48%	0,33%	0,21%	0,12%	1,28%
Endogene evolutie	(16.a)		3,49%	0,09%	0,20%	0,06%	-0,04%	-0,13%	0,34%
Primair saldo	(16.a1)		2,20%	1,02%	0,81%	0,64%	0,48%	0,35%	2,47%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)		1,29%	-0,86%	-0,93%	-0,62%	-0,53%	-0,48%	-2,13%
Exogene evolutie	(16.b)		0,52%	0,48%	0,39%	0,28%	0,26%	0,25%	0,94%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

3.4.3.2 Verdeling van de normatieve trajecten van Entiteit II tussen de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden

De hiernavolgende tabellen geven het detail weer van de resultaten van de toepassing van de verdeelsleutel SB 2022 op de twee normatieve trajecten voor het geheel van Gemeenschappen en Gewesten enerzijds en de Lokale Overheden in hun totaliteit anderzijds.

In beide trajecten wordt voor de Lokale Overheden in structurele termen een verderzetting van het voor 2021 verwachte evenwicht aanbevolen. Dit impliceert een nominaal nulsaldo vanaf 2022.

De geadviseerde structurele verbeteringen zijn bijgevolg gericht aan de deelsector Gemeenschappen en Gewesten. De verdeling van de aanbevolen inspanningen tussen de deelstaten is het voorwerp van het punt 3.4.3.3.

Tabel 29
Normatief traject voor het geheel van de G&G (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gemeenschappen en Gewesten									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,23%	-1,19%	-1,19%	-1,24%	0,06%
Rentelasten	(2)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,17%	0,19%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-1,07%	-1,04%	-1,03%	-1,05%	0,04%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)-(8)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,22%	-1,21%	-1,21%	-1,23%	-0,03%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ4)		1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		1,03%	-0,11%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,19%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		1,03%	-0,03%	0,07%	0,15%	0,15%	0,15%	0,19%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ5.a1)		1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5.a2)			0,07%	0,12%	0,13%	0,15%	0,17%	0,33%
	(Δ5.b)			-0,07%	0,07%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,03%	-0,88%	-0,74%	-0,59%	0,30%
Cyclische weerslag	(6)	-1,02%	-0,50%	-0,11%	-0,03%	0,01%	0,02%	-0,01%	0,12%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,23%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,03%	-0,87%	-0,72%	-0,60%	0,38%
Genomeerde rentelasten	(10)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Genomeerd primair saldo	(11)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-0,88%	-0,71%	-0,55%	-0,41%	0,36%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (5) + (10)	-1,87%	-0,87%	-1,01%	-0,88%	-0,73%	-0,57%	-0,40%	0,28%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ12)		1,00%	-0,14%	0,13%	0,15%	0,16%	0,17%	0,14%
Gecumuleerde primaire inspanning	(13) = (11) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,19%	0,32%	0,47%	0,63%	0,32%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ13)		0,00%	0,00%	0,19%	0,13%	0,15%	0,16%	0,32%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 30
Normatief traject voor de Lokale Overheden (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Lokale Overheden									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	0,09%	-0,07%	-0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,02%	0,01%	-0,12%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Primair saldo	(3)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,07%	-0,14%	-0,03%	0,00%	-0,12%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	0,18%	0,02%	0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,03%	0,02%	-0,14%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ4)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ5.a1)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5.a2)			0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
	(Δ5.b)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	0,18%	0,02%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,17%	-0,08%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,08%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(8)=(5)+(6)+(7)	0,09%	-0,07%	-0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
Genomeerde rentelasten	(9)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Genomeerd primair saldo	(10)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,01%
Genomeerd structureel primair saldo	(11) = (5) + (9)	0,19%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ11)		-0,17%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12) = (10) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,06%	0,14%	0,03%	-0,01%	0,14%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ12)		0,00%	0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 31
Alternatief normatief traject voor het geheel van de G&G (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gemeenschappen en Gewesten									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,23%	-1,19%	-1,19%	-1,24%	0,06%
Rentelasten	(2)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,17%	0,19%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-1,07%	-1,04%	-1,03%	-1,05%	0,04%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)-(8)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,22%	-1,21%	-1,21%	-1,23%	-0,03%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ4)		1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		1,03%	-0,03%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,26%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		1,03%	0,04%	0,07%	0,15%	0,15%	0,15%	0,26%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ5.a1)		1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5.a2)			0,15%	0,12%	0,13%	0,15%	0,17%	0,40%
	(Δ5.b)			-0,07%	0,07%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-2,10%	-1,07%	-1,11%	-0,96%	-0,81%	-0,66%	-0,51%	0,30%
Cyclische weerslag	(6)	-1,02%	-0,50%	-0,11%	-0,03%	0,01%	0,02%	-0,01%	0,12%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,23%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-2,53%	-1,46%	-1,17%	-0,96%	-0,79%	-0,64%	-0,52%	0,38%
Genomeerde rentelasten	(10)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Genomeerd primair saldo	(11)	-2,30%	-1,26%	-1,00%	-0,81%	-0,64%	-0,48%	-0,34%	0,36%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (5) + (10)	-1,87%	-0,87%	-0,94%	-0,80%	-0,66%	-0,50%	-0,33%	0,28%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ12)		1,00%	-0,06%	0,13%	0,15%	0,16%	0,17%	0,21%
Gecumuleerde primaire inspanning	(13) = (11) - (3)	0,00%	0,00%	0,07%	0,27%	0,40%	0,55%	0,71%	0,32%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ13)		0,00%	0,07%	0,19%	0,13%	0,15%	0,16%	0,40%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 32
Alternatief normatief traject voor de Lokale Overheden (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Lokale Overheden									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	0,09%	-0,07%	-0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,02%	0,01%	-0,12%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Primair saldo	(3)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,07%	-0,14%	-0,03%	0,00%	-0,12%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	0,18%	0,02%	0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,03%	0,02%	-0,14%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ4)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ5.a1)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ5.a2)			0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
	(Δ5.b)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	0,18%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,17%	-0,08%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,08%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(8)=(5)+(6)+(7)	0,09%	-0,07%	-0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
Genomeerde rentelasten	(9)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Genomeerd primair saldo	(10)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,01%
Genomeerd structureel primair saldo	(11) = (5) + (9)	0,19%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ11)		-0,17%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12) = (10) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,06%	0,14%	0,03%	-0,01%	0,14%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ12)		0,00%	0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Een meer gedetailleerde voorstelling van bovenstaande tabellen is opgenomen in bijlage 4.6.

3.4.3.3 Verdeling van de normatieve trajecten van Gemeenschappen en Gewesten tussen de deelstaten

Voor de opsplitsing over de deelstaten van de structurele verbetering die wordt geadviseerd voor het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten werd vertrokken van de *zeer voorlopige raming* van de vorderingensaldi bij ongewijzigd beleid die door het Federaal Planbureau – *onder voorbehoud van latere revisie* – ter beschikking werden gesteld voor bepaalde deelstaten ³⁸.

De interne verdeling van de structurele inspanningen tussen de deelstaten verliep op basis van de volgende verdeelsleutel.

Tabel 33
Aandeel van de deelstaten in het SB 2022
van het geheel van Gemeenschappen en Gewesten

2022	VG	FG	WG	BHG	DG, GGC, FGC & VGC	TOTAAL G&G
% bbp (tenzij anders vermeld)						
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-0,5%	-0,1%	-0,4%	-0,2%	0,0%	-1,2%
<i>% aandeel in G&G</i>	38,3%	10,5%	31,6%	15,9%	3,7%	100,0%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Deze verdeelsleutel wordt systematisch toegepast voor de verdeling van de volgende Δ SB op het niveau van het geheel van Gemeenschappen en Gewesten:

³⁸ Uitsluitend voor de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest. Voor de Duitstalige Gemeenschap, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie waren nog geen individuele gegevens ter beschikking. Bijgevolg werden de tabelgegevens met betrekking tot het geheel van laatstgenoemde entiteiten per saldo bepaald. Bij gebrek aan uitsplitsing houden de tabellen van punt 3.4.3.3 geen rekening met de éénmalige verrichtingen (bij ongewijzigd beleid, zoals geraamd door het FPB); op het niveau van het geheel van Gemeenschappen en Gewesten werden die éénmalige verrichtingen wel weerhouden om de conformiteit met de Lokale Overheden, Entiteit II en Entiteit I te behouden. De afwijking betreft 2020 (0,2% bbp) en houdt verband met 1/ de in 2020 gerealiseerde versnelling van de inkohering van de personenbelasting wat zich laat voelen op de gewestelijke personenbelasting, en 2/ het verschil in de omvang van de afrekeningssaldi van de overdrachten BFW ten opzichte van het voorgaande jaar.

- de mogelijke tijdelijke en gerichte stimuli in 2022 (te compenseren in 2023): 0,1% procentpunt bbp (lijn Δ5.b) ³⁹,
- de aanbevolen bijkomende structurele inspanningen in 2022: 0,1 procentpunt bbp (lijn Δ5.a2) ⁴⁰,
- de aanbevolen totale structurele verbetering vanaf 2023: 0,1 procentpunt bbp (Δ5) ⁴¹.

De resultaten van deze verdeling op de twee voornoemde normatieve trajecten zijn opgenomen in onderstaande tabellen.

Tabel 34
Normatief traject voor de Vlaamse Gemeenschap (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Vlaamse Gemeenschap									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. 22-24
				2022	2023	2024			
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-1,33%	-0,49%	-0,50%	-0,49%	-0,48%	-0,48%	-0,47%	0,03%
Rentelasten	(2)	0,09%	0,07%	0,06%	0,05%	0,05%	0,05%	0,06%	-0,01%
Primair saldo	(3)	-1,24%	-0,42%	-0,45%	-0,44%	-0,43%	-0,43%	-0,41%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,94%	-0,26%	-0,45%	-0,47%	-0,48%	-0,49%	-0,47%	-0,03%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ4)		0,68%	-0,19%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,02%	-0,22%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>									
	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		0,68%	-0,19%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,08%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>									
	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		0,68%	-0,16%	0,03%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,08%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>									
	(Δ5.a1)			-0,19%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,02%	-0,22%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>									
	(Δ5.a2)			0,03%	0,05%	0,07%	0,06%	0,04%	0,14%
	(Δ5.b)			-0,03%	0,03%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,94%	-0,26%	-0,45%	-0,40%	-0,34%	-0,28%	-0,23%	0,11%
Cyclische weerslag	(6)	-0,59%	-0,29%	-0,06%	-0,02%	0,01%	0,01%	-0,01%	0,07%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,20%	0,06%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-1,33%	-0,49%	-0,50%	-0,41%	-0,33%	-0,27%	-0,23%	0,17%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

³⁹ Niet afgerond: 0,07 procentpunt bbp.

⁴⁰ Niet afgerond: 0,07 procentpunt bbp.

⁴¹ Niet afgerond: 0,15 procentpunt bbp.

Tabel 35
Normatief traject voor de Franse Gemeenschap (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Franse Gemeenschap									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,38%	-0,11%	-0,14%	-0,14%	-0,15%	-0,15%	-0,16%	0,00%
Rentelasten	(2)	0,03%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,03%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,35%	-0,09%	-0,12%	-0,12%	-0,12%	-0,13%	-0,13%	-0,01%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,26%	-0,04%	-0,12%	-0,13%	-0,15%	-0,15%	-0,16%	-0,02%
	Δ structureel saldo (Δ4)		0,23%	-0,09%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	0,00%	-0,11%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		0,23%	-0,09%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,06%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		0,23%	-0,08%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,06%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		0,23%	-0,09%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	0,00%	-0,11%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,01%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,06%
	(Δ5.b)			-0,01%	0,01%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,26%	-0,04%	-0,12%	-0,11%	-0,09%	-0,08%	-0,06%	0,03%
Cyclische weerslag	(6)	-0,21%	-0,10%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,10%	0,03%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,38%	-0,11%	-0,14%	-0,11%	-0,09%	-0,07%	-0,06%	0,05%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 36
Normatief traject voor het Waals Gewest (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Waals Gewest									
In % bbp		2020	2021	Horizon Programme de Stabilité 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,51%	-0,59%	-0,38%	-0,38%	-0,35%	-0,35%	-0,39%	0,03%
Rentelasten	(2)	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%	0,07%	0,07%	0,08%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,42%	-0,51%	-0,31%	-0,32%	-0,29%	-0,28%	-0,31%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,39%	-0,53%	-0,37%	-0,39%	-0,35%	-0,35%	-0,39%	0,02%
	Δ structureel saldo (Δ4)		-0,14%	0,16%	-0,01%	0,04%	0,00%	-0,04%	0,18%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		-0,14%	0,16%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,26%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		-0,14%	0,19%	0,02%	0,05%	0,05%	0,05%	0,26%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		-0,14%	0,16%	-0,01%	0,04%	0,00%	-0,04%	0,18%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,02%	0,04%	0,01%	0,05%	0,08%	0,07%
	(Δ5.b)			-0,02%	0,02%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,39%	-0,53%	-0,37%	-0,33%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	0,09%
Cyclische weerslag	(6)	-0,15%	-0,07%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,51%	-0,59%	-0,38%	-0,32%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	0,10%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 37
Normatief traject voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Brussels Hoofdstedelijk Gewest									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,26%	-0,23%	-0,19%	-0,18%	-0,17%	-0,17%	-0,17%	0,02%
Rentelasten	(2)	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,25%	-0,22%	-0,18%	-0,17%	-0,16%	-0,16%	-0,15%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,23%	-0,21%	-0,19%	-0,18%	-0,17%	-0,17%	-0,17%	0,02%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,04%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		0,01%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,07%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		0,01%	0,04%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%	0,07%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,04%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,02%	0,03%
	(Δ5.b)			-0,01%	0,01%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,23%	-0,21%	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	0,05%
Cyclische weerslag	(6)	-0,05%	-0,03%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,26%	-0,23%	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	0,05%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 38
Normatief traject voor de andere deelstaten (DG, FGC, VGC en GGC) (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Andere deelstaten (Duitstalige Gemeenschap en de 3 Gemeenschapscommissies te Brussel)									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,05%	-0,05%	-0,01%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,04%	-0,02%	-0,02%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,01%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,05%	-0,04%	-0,01%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,02%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		0,02%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		0,02%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		0,02%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
	(Δ5.b)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,01%
Cyclische weerslag	(6)	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,02%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,01%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 39
Alternatief normatief traject voor de Vlaamse Gemeenschap (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde Δ SB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en Δ SB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Vlaamse Gemeenschap									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-1,33%	-0,49%	-0,50%	-0,49%	-0,48%	-0,48%	-0,47%	0,03%
Rentelasten	(2)	0,09%	0,07%	0,06%	0,05%	0,05%	0,05%	0,06%	-0,01%
Primair saldo	(3)	-1,24%	-0,42%	-0,45%	-0,44%	-0,43%	-0,43%	-0,41%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,94%	-0,26%	-0,45%	-0,47%	-0,48%	-0,49%	-0,47%	-0,03%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ 4)		0,68%	-0,19%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,02%	-0,22%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ 5)=(Δ 5.a)+(Δ 5.b)		0,68%	-0,16%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,05%
bij ongewijzigd beleid	(Δ 5.a)=(Δ 5.a1)+(Δ 5.a2)		0,68%	-0,13%	0,03%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,05%
bijkomende structurele inspanning	(Δ 5.a1)		0,68%	-0,19%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,02%	-0,22%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ 5.a2)			0,06%	0,05%	0,07%	0,06%	0,04%	0,17%
	(Δ 5.b)			-0,03%	0,03%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,94%	-0,26%	-0,42%	-0,37%	-0,31%	-0,25%	-0,20%	0,11%
Cyclische weerslag	(6)	-0,59%	-0,29%	-0,06%	-0,02%	0,01%	0,01%	-0,01%	0,07%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,20%	0,06%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-1,33%	-0,49%	-0,47%	-0,38%	-0,30%	-0,24%	-0,20%	0,17%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 40
Alternatief normatief traject voor de Franse Gemeenschap (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde Δ SB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en Δ SB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Franse Gemeenschap									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,38%	-0,11%	-0,14%	-0,14%	-0,15%	-0,15%	-0,16%	0,00%
Rentelasten	(2)	0,03%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,03%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,35%	-0,09%	-0,12%	-0,12%	-0,12%	-0,13%	-0,13%	-0,01%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,26%	-0,04%	-0,12%	-0,13%	-0,15%	-0,15%	-0,16%	-0,02%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ 4)		0,23%	-0,09%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	0,00%	-0,11%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ 5)=(Δ 5.a)+(Δ 5.b)		0,23%	-0,08%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,05%
bij ongewijzigd beleid	(Δ 5.a)=(Δ 5.a1)+(Δ 5.a2)		0,23%	-0,07%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,05%
bijkomende structurele inspanning	(Δ 5.a1)		0,23%	-0,09%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	0,00%	-0,11%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ 5.a2)			0,02%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,06%
	(Δ 5.b)			-0,01%	0,01%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,26%	-0,04%	-0,12%	-0,10%	-0,09%	-0,07%	-0,05%	0,03%
Cyclische weerslag	(6)	-0,21%	-0,10%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,10%	0,03%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,38%	-0,11%	-0,13%	-0,11%	-0,08%	-0,07%	-0,06%	0,05%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 41
Alternatief normatief traject voor het Waals Gewest (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Waals Gewest									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,51%	-0,59%	-0,38%	-0,38%	-0,35%	-0,35%	-0,39%	0,03%
Rentelasten	(2)	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%	0,07%	0,07%	0,08%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,42%	-0,51%	-0,31%	-0,32%	-0,29%	-0,28%	-0,31%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,39%	-0,53%	-0,37%	-0,39%	-0,35%	-0,35%	-0,39%	0,02%
	Δ structureel saldo (Δ4)		-0,14%	0,16%	-0,01%	0,04%	0,00%	-0,04%	0,18%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		-0,14%	0,19%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,28%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		-0,14%	0,21%	0,02%	0,05%	0,05%	0,05%	0,28%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		-0,14%	0,16%	-0,01%	0,04%	0,00%	-0,04%	0,18%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,05%	0,04%	0,01%	0,05%	0,08%	0,09%
	(Δ5.b)			-0,02%	0,02%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,39%	-0,53%	-0,35%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%	0,09%
Cyclische weerslag	(6)	-0,15%	-0,07%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,51%	-0,59%	-0,36%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%	0,10%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 42
Alternatief normatief traject voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Brussels Hoofdstedelijk Gewest									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,26%	-0,23%	-0,19%	-0,18%	-0,17%	-0,17%	-0,17%	0,02%
Rentelasten	(2)	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,25%	-0,22%	-0,18%	-0,17%	-0,16%	-0,16%	-0,15%	0,02%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,23%	-0,21%	-0,19%	-0,18%	-0,17%	-0,17%	-0,17%	0,02%
	Δ structureel saldo (Δ4)		0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,04%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5)=(Δ5.a)+(Δ5.b)		0,01%	0,04%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,08%
bij ongewijzigd beleid	(Δ5.a)=(Δ5.a1)+(Δ5.a2)		0,01%	0,05%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%	0,08%
bijkomende structurele inspanning	(Δ5.a1)		0,01%	0,02%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,04%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ5.a2)			0,02%	0,01%	0,01%	0,02%	0,02%	0,04%
	(Δ5.b)			-0,01%	0,01%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,23%	-0,21%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,11%	-0,08%	0,05%
Cyclische weerslag	(6)	-0,05%	-0,03%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,26%	-0,23%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,10%	-0,08%	0,05%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 43
Alternatief normatief traject andere deelstaten (DG, FGC, VGC en GGC) (in % bbp)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde Δ SB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en Δ SB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Andere deelstaten (Duitstalige Gemeenschap en de 3 Gemeenschapscommissies te Brussel)									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ 22-24
				2022	2023	2024			
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,05%	-0,05%	-0,01%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%
Primair saldo	(3)	-0,04%	-0,02%	-0,02%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,01%
Structureel saldo	(4)=(1)-(6)-(7)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,04%	-0,04%	-0,05%	-0,04%	-0,01%
<i>Δ structureel saldo</i>	(Δ 4)		0,02%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ 5)=(Δ 5.a)+(Δ 5.b)		0,02%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	(Δ 5.a)=(Δ 5.a1)+(Δ 5.a2)		0,02%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	(Δ 5.a1)		0,02%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	(Δ 5.a2)			0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
	(Δ 5.b)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(5)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%	0,01%
Cyclische weerslag	(6)	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(8)	0,02%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(9)=(5)+(6)+(7)+(8)	-0,05%	-0,03%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%	0,01%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

4 BIJLAGEN

4.1 De begrotingsresultaten van de Gezamenlijke Overheid 2015-2019

Tabel 44 geeft een overzicht van de begrotingsresultaten van de Gezamenlijke Overheid over de periode 2015-2019 op basis van de nationale rekeningen gepubliceerd in oktober 2020. Deze tabel is een update van Tabel 1 op p.14 van het Advies van de Afdeling van juli 2020 ⁴², die nog gebaseerd was op de voorlopige raming van de overheidsrekeningen van april 2020. De cijfers zijn opgesteld volgens de HRF-definitie. Het detail van alle HRF-correcties om tot de HRF-definitie te komen is uitgelegd in bijlage 4.1 van het Advies van de Afdeling van juli 2019 ⁴³. Gegeven dat de HRF-correcties niet zijn toegepast op de overheidsrekeningen in de Economische Vooruitzichten 2021-2026 van het Federaal Planbureau in voorliggend Advies, zijn beide cijferreeksen enkel vergelijkbaar op het niveau van de saldi.

⁴² Het Advies van de Afdeling van juli 2020 is te vinden op:
https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/publications/hrf_fin_advies_2020_07.pdf

⁴³ Zie:
https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/publications/hrf_fin_advies_2019_07.pdf

Tabel 44
De begrotingsresultaten van de Gezamenlijke Overheid 2015–2019 (in % bbp)

	2015	2016	2017	2018	2019	Δ 2018-2019 (in p.p.)
Ontvangsten (*)	49,6%	49,1%	49,7%	49,7%	48,4%	-1,3%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	44,8%	44,0%	44,6%	44,6%	43,4%	-1,2%
Directe belastingen op de gezinnen (w.o. PB), niet-inwoners en IZW's	13,0%	12,5%	12,5%	12,4%	11,9%	-0,5%
Directe belastingen op de vennootschappen (w.o. VenB)	3,4%	3,5%	4,1%	4,4%	3,8%	-0,6%
Indirecte belastingen	13,5%	13,8%	13,7%	13,8%	13,8%	0,0%
Werkelijke sociale premies	14,1%	13,5%	13,4%	13,3%	13,3%	0,0%
Kapitaalbelastingen	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%	-0,1%
Niet-fiscale ontvangsten, waaronder	4,7%	5,0%	5,1%	5,1%	5,0%	-0,1%
Inkomen uit vermogen	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	-0,1%
Primaire uitgaven (*)	49,1%	48,8%	48,0%	48,4%	48,4%	0,0%
Bezoldigingen	10,3%	10,2%	10,2%	10,1%	10,1%	0,0%
Sociale uitkeringen, waaronder	24,7%	24,7%	24,6%	24,5%	24,6%	0,1%
<i>in geld</i>	17,0%	16,9%	16,9%	16,9%	16,9%	0,0%
<i>in natura</i>	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%	7,8%	0,1%
Investerings	2,5%	2,4%	2,4%	2,7%	2,6%	0,0%
Overige	11,6%	11,4%	10,8%	11,1%	11,1%	0,0%
Primair saldo	0,5%	0,3%	1,7%	1,3%	0,0%	-1,3%
Rentelasten	2,9%	2,7%	2,4%	2,1%	2,0%	-0,2%
Vorderingensaldo	-2,4%	-2,4%	-0,7%	-0,8%	-1,9%	-1,2%
Cyclische component	0,0%	0,0%	0,1%	0,6%	0,8%	0,2%
One shots	0,1%	-0,1%	0,4%	0,6%	0,2%	-0,4%
Structureel saldo	-2,6%	-2,3%	-1,2%	-2,0%	-2,9%	-0,9%
Structureel primair saldo	0,3%	0,4%	1,2%	0,1%	-1,0%	-1,1%
Brutoschuld	105,2%	105,0%	102,0%	99,8%	98,1%	-1,7%

(*) Ontvangsten en primaire uitgaven bepaald volgens de HRF-definitie (exclusief toegerekende sociale premies, maar inclusief de aan de EU afgestane belastingen en de verkopen van activa zijn als ontvangsten geboekt).

Bron: INR (Rekeningen van de overheid (oktober 2020)), Economische Vooruitzichten 2021-2026 FPB (februari 2021), en eigen berekeningen.

4.2 Economische vooruitzichten voor de eurozone: ramingen van de Europese Commissie en de OESO

Tabel 45 vergelijkt de ramingen inzake reële bbp-groei voor de verschillende landen van de eurozone uit de volgende publicaties:

- Winter Forecast 2021 van de Europese Commissie;
- Autumn Forecast 2020 van de Europese Commissie;
- Economic Outlook no 108 (Autumn) van de OESO.

Op basis van de groeiramingen van deze instellingen wordt in Tabel 46 de geraamde evolutie van het reële bbp weergegeven ten opzichte van 2019, het niveau van vóór de crisis.

Tabel 45
Ramingen van de reële bbp-groei voor de landen van de eurozone volgens de Europese Commissie en de OESO (% groei t.o.v. voorgaande jaar)

		EC Winter Forecast 2021			EC Autumn Forecast 2020			OESO Economic Outlook no 108		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
AT	Oostenrijk	-7,4%	2,0%	5,1%	-7,1%	4,1%	2,5%	-8,0%	1,4%	2,3%
BE	België	-6,2%	3,9%	3,1%	-8,4%	4,1%	3,5%	-7,5%	4,7%	2,7%
CY	Cyprus	-5,8%	3,2%	3,1%	-6,2%	3,7%	3,0%			
DE	Duitsland	-5,0%	3,2%	3,1%	-5,6%	3,5%	2,6%	-5,5%	2,8%	3,3%
EE	Estland	-2,9%	2,6%	3,8%	-4,6%	3,4%	3,5%	-4,7%	3,4%	3,3%
EL	Griekenland	-10,0%	3,5%	5,0%	-9,0%	5,0%	3,5%	-10,1%	0,9%	6,6%
ES	Spanje	-11,0%	5,6%	5,3%	-12,4%	5,4%	4,8%	-11,6%	5,0%	4,0%
FI	Finland	-3,1%	2,8%	2,0%	-4,3%	2,9%	2,2%	-4,0%	1,5%	1,8%
FR	Frankrijk	-8,3%	5,5%	4,4%	-9,4%	5,8%	3,1%	-9,1%	6,0%	3,3%
IE	Ierland	3,0%	3,4%	3,5%	-2,3%	2,9%	2,6%	-3,2%	0,1%	4,3%
IT	Italië	-8,8%	3,4%	3,5%	-9,9%	4,1%	2,8%	-9,1%	4,3%	3,2%
LT	Litouwen	-0,9%	2,2%	3,1%	-2,2%	3,0%	2,6%	-2,0%	2,7%	3,1%
LU	Luxemburg	-3,1%	3,2%	4,3%	-4,5%	3,9%	2,7%	-4,4%	1,5%	3,8%
LV	Letland	-3,5%	3,5%	3,1%	-5,6%	4,9%	3,5%	-4,3%	2,4%	4,0%
MT	Malta	-9,0%	4,5%	5,4%	-7,3%	3,0%	6,2%			
NL	Nederland	-4,1%	1,8%	3,0%	-5,3%	2,2%	1,9%	-4,6%	0,8%	2,9%
PT	Portugal	-7,6%	4,1%	4,3%	-9,3%	5,4%	3,5%	-8,4%	1,7%	1,9%
SI	Slovenië	-6,2%	4,7%	5,2%	-7,1%	5,1%	3,8%	-7,5%	3,4%	3,5%
SK	Slowakije	-5,9%	4,0%	5,4%	-7,5%	4,7%	4,3%	-6,3%	2,7%	4,3%
EA19	Eurozone	-6,8%	3,8%	3,8%	-7,8%	4,2%	3,0%	-7,5%	3,6%	3,3%
EU27	Europese Unie	-6,3%	3,7%	3,9%	-7,4%	4,1%	3,0%			

Bron: Europese Commissie (Autumn Forecast 2020 (november 2020) en Winter Forecast 2021 (februari 2021) en OESO (Economic Outlook no 108, december 2020).

Tabel 46
Geraamde evolutie van het bbp t.o.v. 2019 voor de landen van de eurozone volgens de Europese Commissie en de OESO (index 2019=100)

		2019	EC Winter Forecast 2021			EC Autumn Forecast 2020			OESO Economic Outlook no 108		
			2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
AT	Oostenrijk	100,0	92,6	94,5	99,3	92,9	96,7	99,1	92,0	93,3	95,4
BE	België	100,0	93,8	97,5	100,5	91,6	95,4	98,7	92,5	96,8	99,5
CY	Cyprus	100,0	94,2	97,2	100,2	93,8	97,3	100,2			
DE	Duitsland	100,0	95,0	98,0	101,1	94,4	97,7	100,2	94,5	97,1	100,4
EE	Estland	100,0	97,1	99,6	103,4	95,4	98,6	102,1	95,3	98,5	101,8
EL	Griekenland	100,0	90,0	93,2	97,8	91,0	95,6	98,9	89,9	90,7	96,7
ES	Spanje	100,0	89,0	94,0	99,0	87,6	92,3	96,8	88,4	92,8	96,5
FI	Finland	100,0	96,9	99,6	101,6	95,7	98,5	100,6	96,0	97,4	99,2
FR	Frankrijk	100,0	91,7	96,7	101,0	90,6	95,9	98,8	90,9	96,4	99,5
IE	Ierland	100,0	103,0	106,5	110,2	97,7	100,5	103,1	96,8	96,9	101,1
IT	Italië	100,0	91,2	94,3	97,6	90,1	93,8	96,4	90,9	94,8	97,8
LT	Litouwen	100,0	99,1	101,3	104,4	97,8	100,7	103,4	98,0	100,6	103,8
LU	Luxemburg	100,0	96,9	100,0	104,3	95,5	99,2	101,9	95,6	97,0	100,7
LV	Letland	100,0	96,5	99,9	103,0	94,4	99,0	102,5	95,7	98,0	101,9
MT	Malta	100,0	91,0	95,1	100,2	92,7	95,5	101,4			
NL	Nederland	100,0	95,9	97,6	100,6	94,7	96,8	98,6	95,4	96,2	99,0
PT	Portugal	100,0	92,4	96,2	100,3	90,7	95,6	98,9	91,6	93,2	94,9
SI	Slovenië	100,0	93,8	98,2	103,3	92,9	97,6	101,3	92,5	95,6	99,0
SK	Slowakije	100,0	94,1	97,9	103,1	92,5	96,8	101,0	93,7	96,2	100,4
EA19	Eurozone	100,0	93,2	96,7	100,4	92,2	96,1	99,0	92,5	95,8	99,0
EU27	Europese Unie	100,0	93,7	97,2	101,0	92,6	96,4	99,3			

Bron: Eigen berekeningen op basis van: Europese Commissie (Autumn Forecast 2020 (november 2020) en Winter Forecast 2021 (februari 2021) en OESO (Economic Outlook no 108, december 2020).

4.3 Uitgaven aan maatregelen ter bestrijding van de coronacrisis uitgesplitst voor de Federale Overheid en Gemeenschappen en Gewesten

Tabel 47
Uitgaven voor Covidmaatregelen

(in miljard EUR, tenzij anders vermeld)	2020				2021 ⁴			
	Federale overheid	Gemeenschappen en gewesten	Totaal 2020 ¹	Totaal 2020 in % bbp	Federale overheid	Gemeenschappen en gewesten	Totaal 2021 ¹	Totaal 2021 in % bbp
Impact of het financieringssaldo van de overheid en de overheidsschuld								
Beheer van de gezondheids crisis	4,7	1,1	5,8	1,3%	1,4	0,3	1,7	0,4%
Inkomenssteun aan gezinnen	8,8	0,4	9,1	2,0%	4,3	0,4	4,7	1,0%
Uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid	4,3	0,0	4,3	1,0%	1,4	0,0	1,4	0,3%
Overbruggingsrecht voor zelfstandigen	3,3	0,0	3,3	0,7%	2,2	0,0	2,2	0,5%
Andere sociale uitkeringen en premies	1,1	0,4	1,5	0,3%	0,8	0,4	1,1	0,2%
Steun aan bedrijven en zelfstandige ondernemers	3,2	4,2	7,4	1,6%	1,6	2,1	3,7	0,8%
Premies bij gedwongen sluiting of sterke omzetsdaling	0,8	3,1	3,9	0,9%	0,2	0,7	0,9	0,2%
Solvabiliteitsversterkende belastingmaatregelen ²	1,4	0,0	1,4	0,3%	0,9	0,0	0,9	0,2%
Steun aan specifieke bedrijfstakken	1,0	1,1	2,1	0,5%	0,5	1,4	1,9	0,4%
Andere niet-toegewezen uitgaven ³	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,1	0,6	0,7	0,2%
Totaal	16,6	5,7	22,3	5,0%	7,5	3,3	10,8	2,3%

Bronnen: FOD BOSA, FOD Financiën, FOD WASO, FPB, gemeenschappen en gewesten, NBB.

¹ Exclusief de maatregelen van de lokale overheid. Sommige gemeenten hebben besloten tot een afschaffing, vermindering of betalingsuitstel van lokale bedrijfsbelastingen (op horecaterrassen, toeristische overmachtingen, enz.) en/of hebben cadeaubonnen en andere premies toegekend.

² De federale belastingvrijstelling op de gewestelijke premies en steun valt onder de "premies bij gedwongen sluiting of sterke omzetsdaling"; de verhoogde fiscale aftrek van kosten voor restaurantbezoeken onder "steun aan specifieke bedrijfstakken"; de verminderde bedrijfsvoorheffing voor werkherovating na tijdelijke werkloosheid onder "solvabiliteitsversterkende belastingmaatregelen", terwijl ze in de overheidsrekeningen als subsidie wordt geboekt.

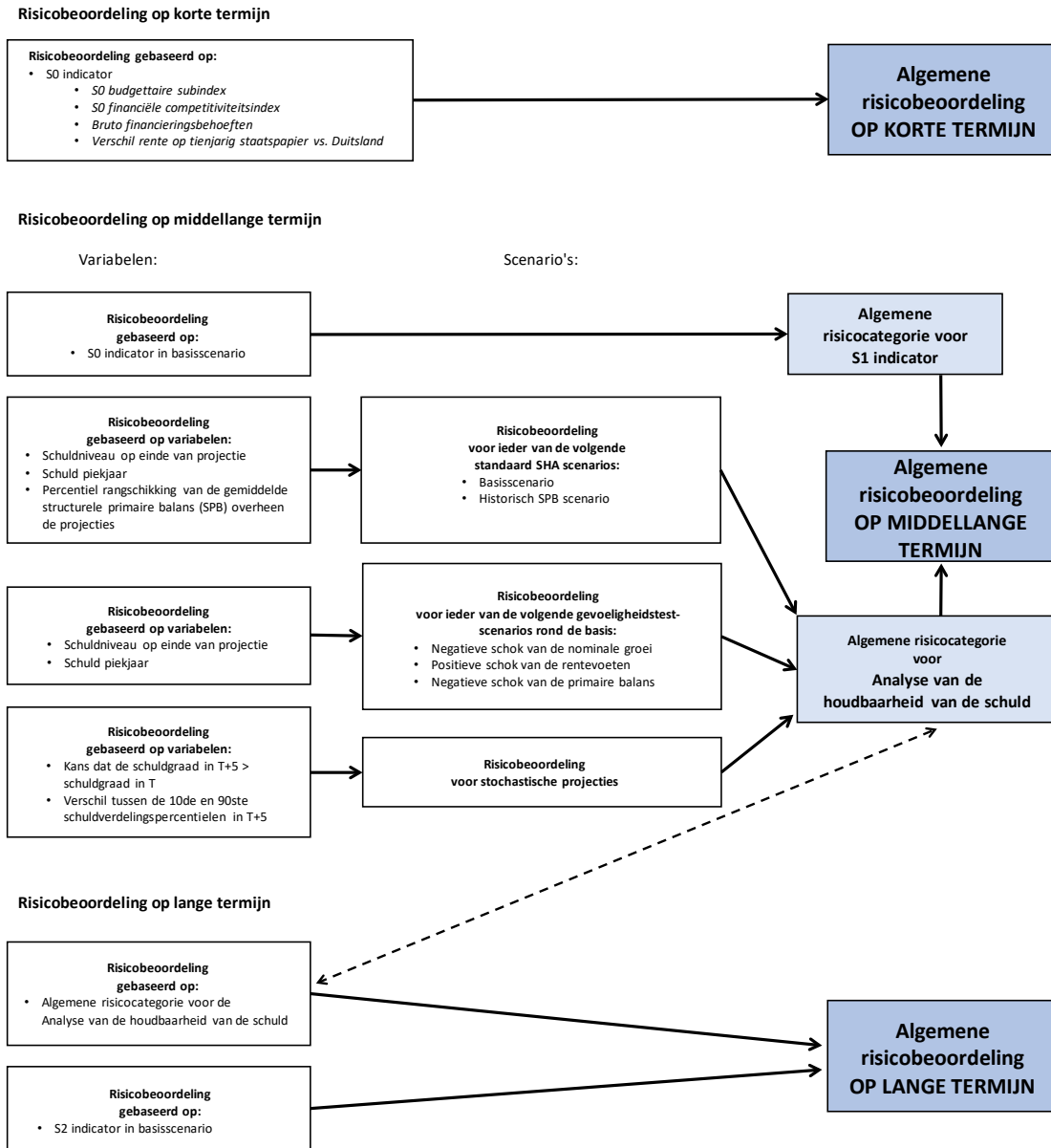
³ De andere niet-toegewezen uitgaven betreffen in hoofdzaak de relanceuitgaven opgenomen door de Gemeenschappen en Gewesten in hun initiële begrotingen.

⁴ Voor 2021 werden alle maatregelen gekend op 2 maart 2021 in rekening gebracht volgens de op dat ogenblik gekende of geraamde budgettaire impact.

4.4 Beslissingsbomen uit de Debt Sustainability Monitor 2020

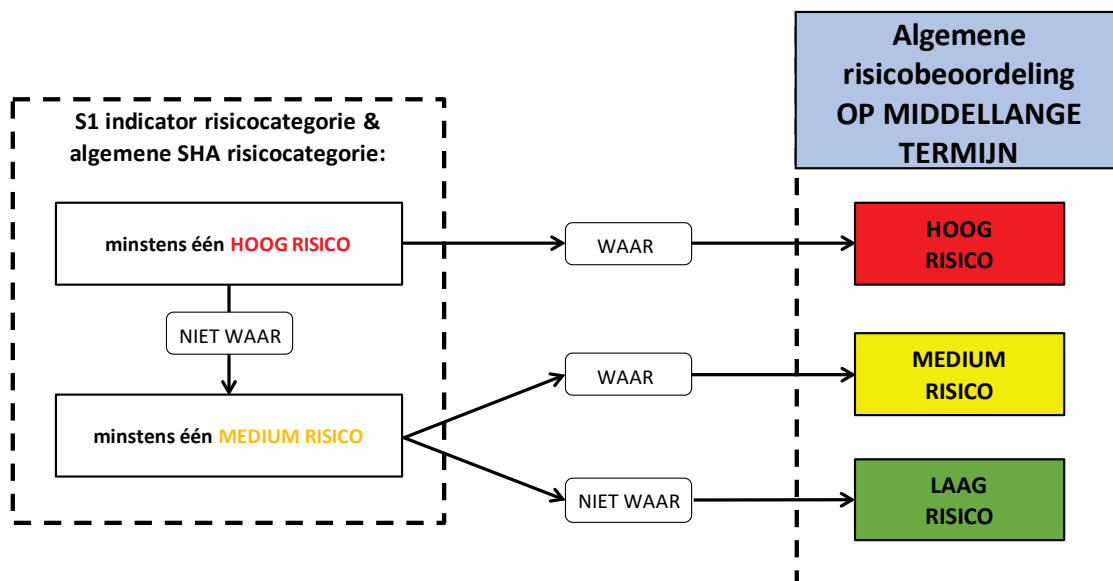
Grafiek 7

Beslissingsboom voor risicobeoordeling op korte, middellange en lange termijn

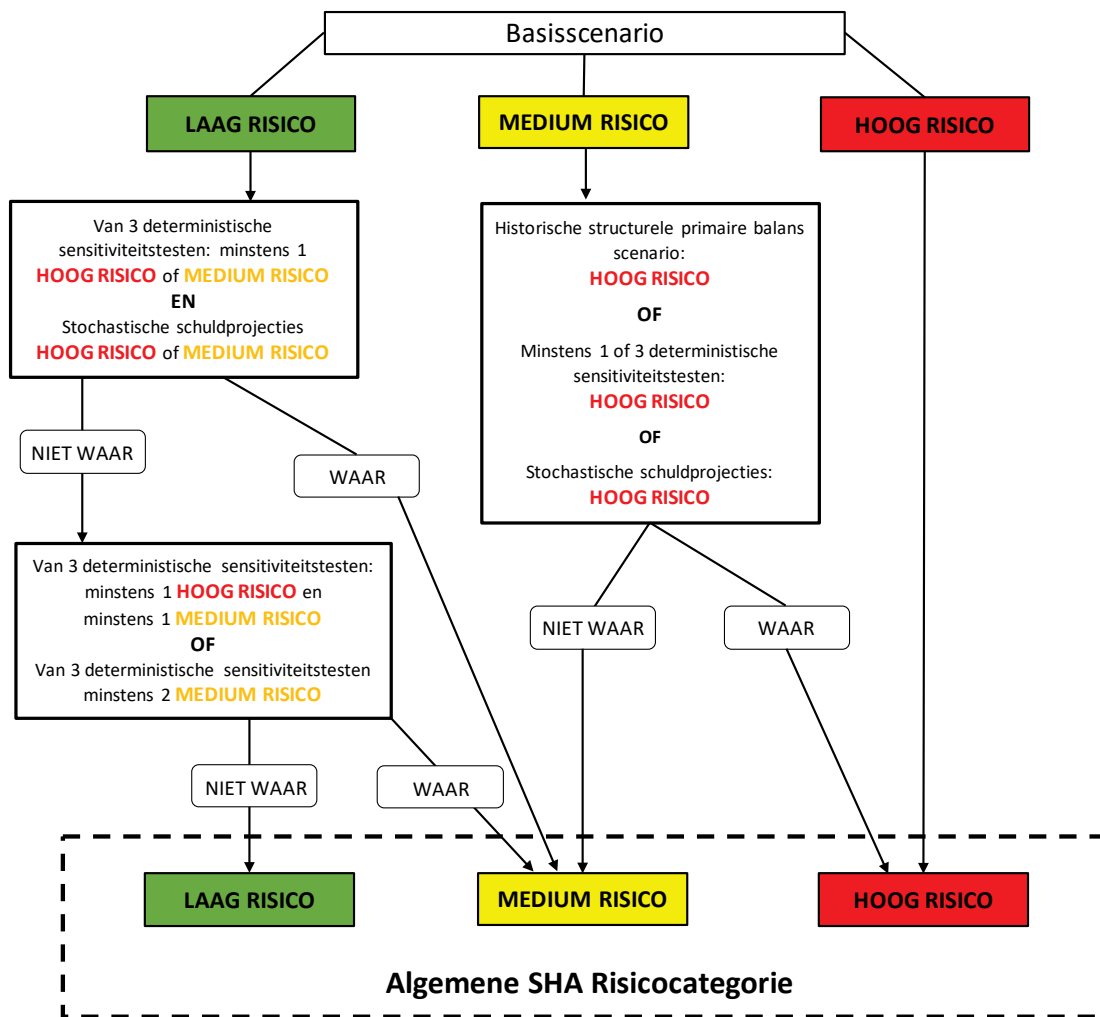
Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

Grafiek 8
Beslissingsboom voor de evaluatie van de budgettaire houdbaarheidsrisico's op middellange termijn

Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

Grafiek 9
Beslissingsboom voor de evaluatie van het landenrisico op basis van de analyse van de houdbaarheid van de schuld

Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

Grafiek 10

Evaluatiecriteria die gebruikt worden voor de schuldprojecties, sensitiviteitstesten en stochastische schuldprojecties

SHA scenarios (Basis, HSPB)			Deterministische sensitiviteitstesten			Stochastische schuldprojecties		
Schuldratio op einde van projecties (t+11)	Schuldpiekjaar en structurele primaire balans percentiel rangschikking	RISICO CATEGORIE	Schuldratio op einde van projecties (t+11)	Schuldpiekjaar	RISICO CATEGORIE	Kans dat de schuldratio op T+5 groter is dan op T	Schuldverdeling: verschil tussen 10de en 90ste percentiel	RISICO CATEGORIE
HOOG RISICO	EENDER WELK	HOOG RISICO	HOOG RISICO	EENDER WELK	HOOG RISICO	HOOG RISICO	EENDER WELK	HOOG RISICO
EENDER WELK	Beide HOOG RISICO		MEDIUM RISICO & ≥ 70 %	HOOG RISICO				
MEDIUM RISICO	GEEN maar beide HOOG RISICO	MEDIUM RISICO	MEDIUM RISICO & ≥ 70 %	HOOG RISICO	MEDIUM RISICO	MEDIUM RISICO	HOOG RISICO	MEDIUM RISICO
LAAG RISICO of MEDIUM RISICO	één HOOG RISICO, één MEDIUM RISICO Beide MEDIUM RISICO		MEDIUM RISICO	MEDIUM RISICO		LAAG RISICO	LAAG RISICO	
LAAG RISICO	één HOOG RISICO, één LAAG RISICO één MEDIUM RISICO, één LAAG RISICO Beide LAAG RISICO	LAAG RISICO	LAAG RISICO	EENDER WELK	LAAG RISICO	MEDIUM RISICO	LAAG RISICO	LAAG RISICO
						LAAG RISICO	MEDIUM RISICO	LAAG RISICO
						LAAG RISICO	LAAG RISICO	LAAG RISICO

Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

Tabel 48
Drempelwaarden die gebruikt worden voor de scenario's van de schuldhoudbaarheidsanalyse (SHA)

Variabele	Drempel
Schuldratio op het einde van de projectie (2031)	<p>Rood: boven 90%</p> <p>Geel: tussen 60% en 90%</p> <p>Groen: onder 60%</p>
Schuldpiekjaar	<p>Rood: piekjaar tussen T+7 en einde projectie (2027-31), of nog steeds toenemend op einde van projectie</p> <p>Geel: piekjaar tussen einde van de vooruitzichten (T+3) en T+6 (2023-26)</p> <p>Groen: piekjaar binnen horizon vooruitzichten (2020-22)</p>
Percentielrangschikking van gemiddelde SPB overheen de projectieperiode (2022-31)	<p>Rood: indien kleiner dan (of gelijk aan) 15%</p> <p>Geel: tussen 15% en 30%</p> <p>Groen: groter dan 30%</p>
Kans dat de schuldratio op het einde van de vijfjarige stochastische projectiehorizon (2025) groter is dan de initiële schuldratio (2020)	<p>Initiële (2019) schuldratio 90% of meer</p> <p>Rood: indien kans groter dan 30%</p> <p>Geel: indien kans strikt positief en gelijk aan of kleiner dan 30%</p> <p>Groen: indien kans nul</p>
	<p>Initiële (2019) schuldratio 60% of meer en beneden 90%</p> <p>Rood: indien kans groter dan 60%</p> <p>Geel: indien kans tussen 30% en 60%</p> <p>Groen: indien kans kleiner dan 30%</p>
	<p>Initiële (2019) schuldratio beneden 60%</p> <p>Geel: indien kans groter dan 70%</p> <p>Groen: indien kans gelijk aan of kleiner dan 70%</p>
Vershil tussen 10de en 90ste schuldverdeling-percentielen van de stochastische projectie	<p>Rood: het derde deel van de landen met de hoogste spreiding</p> <p>Geel: het derde deel van de landen met de tussenliggende spreiding</p> <p>Groen: het derde deel van de landen met de laagste spreiding</p>

Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

Tabel 49
Evaluatiebenadering gebaseerd op de indicator S2 en op de algemene resultaten van de SHA

S2 indicator - basisscenario	Schuldhoudbaarheidsanalyse (SHA) - algemeen risico	RISICOCATEGORIE
HOOG RISICO	HOOG RISICO	HOOG RISICO
	MEDIUM RISICO	
	LAAG RISICO	
MEDIUM RISICO	HOOG RISICO	MEDIUM RISICO
	MEDIUM RISICO	
	LAAG RISICO	
LAAG RISICO	HOOG RISICO	LAAG RISICO
	MEDIUM RISICO	
	LAAG RISICO	

Bron: Debt Sustainability Monitor 2020.

4.5 Het “do not significant harm”-principe als essentieel element van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (RRF)

Eén van de belangrijkste elementen van de RRF is de steun aan de groene transitie, dewelke de RRF moet vergemakkelijken. Minstens 37% van de RRF-middelen moet bijdragen aan de klimaatactie en aan de houdbaarheid op milieuvlak.

In deze geest heeft de Commissie op 12 februari 2021 het “do not significant harm (DNSH)”-principe aangenomen met technische richtsnoeren ter bescherming van het milieu. Dit moet ervoor zorgen dat de investeringen en hervormingen die de lidstaten voorstellen om door de RRF te laten financieren, geen ernstige afbreuk doen aan de milieudoelstellingen van de EU, zoals gedefinieerd in de Taxonomieverordening ⁴⁴.

Het DNSH-principe moet geïnterpreteerd worden in de zin van artikel 17 van de Taxonomieverordening. Dit artikel 17 definieert wat verstaan wordt onder “ernstige afbreuk” voor de zes milieudoelstellingen waarop de Verordening betrekking heeft.

⁴⁴ Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088.

De technische richtsnoeren geven de belangrijkste principes weer en een tweestappenmethode om te evalueren of er geen sprake is van een ernstige afbreuk in het kader van de RRF, zodat de lidstaten hun herstel- en veerkrachtplannen (RRP's) gemakkelijker kunnen voorbereiden. De naleving van het principe dat er geen ernstige afbreuk mag zijn, is een voorwaarde voor de goedkeuring van de RRP's door de Commissie en de Raad, zoals vastgelegd is in de Verordening tot instelling van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht ⁴⁵. De DNSH-bepalingen zijn hiervoor een belangrijk instrument, net als de eis dat minstens 37% van de voorziene uitgaven voor investeringen en hervormingen in elk nationaal herstel- en veerkrachtplan de klimaatdoelstellingen moet ondersteunen.

⁴⁵ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit. PB L 57 van 18.2.2021.

4.6 Verdeling van de normatieve trajecten van Entiteit II tussen de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden: een meer gedetailleerde voorstelling van de tabellen

Tabel 50
Normatief traject voor het geheel van de G&G (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gemeenschappen en Gewesten									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,23%	-1,19%	-1,19%	-1,24%	0,06%
Rentelasten	(2)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,17%	0,19%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-1,07%	-1,04%	-1,03%	-1,05%	0,04%
Structureel saldo	(4)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,22%	-1,21%	-1,21%	-1,23%	-0,03%
	<i>Δ structureel saldo</i>		<i>1,03%</i>	<i>-0,11%</i>	<i>-0,04%</i>	<i>0,01%</i>	<i>0,00%</i>	<i>-0,02%</i>	<i>-0,13%</i>
Schuldratio	(5)	16,61%	17,73%	18,50%	19,40%	20,26%	21,14%	22,05%	1,76%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	<i>7,29%</i>	<i>-3,88%</i>	<i>-4,09%</i>	<i>-2,56%</i>	<i>-2,37%</i>	<i>-2,08%</i>	<i>-1,86%</i>	
Genormeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
	<i>(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)</i>		1,03%	-0,11%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,19%
	<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>		<i>1,03%</i>	<i>-0,03%</i>	<i>0,07%</i>	<i>0,15%</i>	<i>0,15%</i>	<i>0,15%</i>	<i>0,19%</i>
	<i>bij ongewijzigd beleid</i>			-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
	<i>bijkomende structurele inspanning</i>			0,07%	0,12%	0,13%	0,15%	0,17%	0,33%
	<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>			-0,07%	0,07%				0,00%
Genormeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,03%	-0,88%	-0,74%	-0,59%	0,30%
Cyclische weerslag	(8)	-1,02%	-0,50%	-0,11%	-0,03%	0,01%	0,02%	-0,01%	0,12%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,23%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,04%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,03%	-0,87%	-0,72%	-0,60%	0,38%
Genormeerde rentelasten	(12)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		<i>-0,03%</i>	<i>-0,03%</i>	<i>-0,02%</i>	<i>0,00%</i>	<i>0,01%</i>	<i>0,02%</i>	<i>-0,05%</i>
Genormeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	-1,87%	-0,87%	-1,01%	-0,88%	-0,73%	-0,57%	-0,40%	0,28%
	<i>Structurele primaire verbetering</i>		<i>1,00%</i>	<i>-0,14%</i>	<i>0,13%</i>	<i>0,15%</i>	<i>0,16%</i>	<i>0,17%</i>	<i>0,14%</i>
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-0,88%	-0,71%	-0,55%	-0,41%	0,36%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,19%	0,32%	0,47%	0,63%	0,32%
	<i>Bijkomende primaire inspanning</i>		<i>0,00%</i>	<i>0,00%</i>	<i>0,19%</i>	<i>0,13%</i>	<i>0,15%</i>	<i>0,16%</i>	<i>0,32%</i>
Genormeerde schuldgraad	(16)	16,61%	17,73%	18,50%	19,21%	19,75%	20,16%	20,46%	1,25%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = (Δ16)		<i>1,12%</i>	<i>0,77%</i>	<i>0,70%</i>	<i>0,54%</i>	<i>0,41%</i>	<i>0,30%</i>	<i>2,02%</i>
Endogene evolutie	(16.a)	3,29%	0,64%	0,38%	0,42%	0,27%	0,15%	0,05%	1,08%
Primair saldo	(16.a1)	2,30%	1,26%	1,08%	0,88%	0,71%	0,55%	0,41%	2,67%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	0,99%	-0,61%	-0,69%	-0,46%	-0,44%	-0,40%	-0,36%	-1,59%
Exogene evolutie	(16.b)	0,52%	0,48%	0,39%	0,28%	0,27%	0,26%	0,25%	0,94%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 51
Normatief traject voor de Lokale Overheden (in % bbp)

Normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Lokale Overheden									
In % bbp		2020 2021		Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025 2026		Δ resp. Σ 22-24
		2022	2023	2024	2025	2026			
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	0,09%	-0,07%	-0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,02%	0,01%	-0,12%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Primair saldo	(3)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,07%	-0,14%	-0,03%	0,00%	-0,12%
Structureel saldo	(4)	0,18%	0,02%	0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,03%	0,02%	-0,14%
Δ structureel saldo			-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
Schuldratio	(5)	5,04%	4,86%	4,64%	4,55%	4,53%	4,43%	4,30%	-0,10%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	5,80%	-5,06%	-5,13%	-3,55%	-3,38%	-3,13%	-3,00%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7)=(Δ7.a)+(Δ7.b)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.a)=(Δ7.a1)+(Δ7.a2)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
bij ongewijzigd beleid	(Δ7.a1)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
bijkomende structurele inspanning	(Δ7.a2)			0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
tijdelijke en gerichte stimuli	(Δ7.b)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(7)	0,18%	0,02%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,17%	-0,08%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,08%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	0,09%	-0,07%	-0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
Genomeerde rentelasten	(12)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Evolutie rentelasten	(Δ12)		-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	0,19%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Structurele primaire verbetering	(Δ13)		-0,17%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%
Genomeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,06%	0,14%	0,03%	-0,01%	0,14%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ15)		0,00%	0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
Genomeerde schuldgraad	(16)	5,04%	4,86%	4,64%	4,49%	4,34%	4,21%	4,09%	-0,30%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = (Δ16)		-0,18%	-0,22%	-0,15%	-0,14%	-0,13%	-0,12%	-0,52%
Endogene evolutie	(16.a)	0,20%	-0,18%	-0,22%	-0,15%	-0,14%	-0,13%	-0,12%	-0,52%
Primair saldo	(16.a1)	-0,10%	0,06%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%	0,02%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	0,30%	-0,24%	-0,24%	-0,16%	-0,15%	-0,13%	-0,12%	-0,54%
Exogene evolutie	(16.b)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 52
Alternatief normatief traject voor het geheel van de G&G

Alternatief normatief traject: gecumuleerde Δ SB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en Δ SB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gemeenschappen en Gewesten									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-2,53%	-1,46%	-1,25%	-1,23%	-1,19%	-1,19%	-1,24%	0,06%
Rentelasten	(2)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,17%	0,19%	-0,02%
Primair saldo	(3)	-2,30%	-1,26%	-1,08%	-1,07%	-1,04%	-1,03%	-1,05%	0,04%
Structureel saldo	(4)	-2,10%	-1,07%	-1,18%	-1,22%	-1,21%	-1,21%	-1,23%	-0,03%
<i>Δ structureel saldo</i>			1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
Schuldratio	(5)	16,61%	17,73%	18,50%	19,40%	20,26%	21,14%	22,05%	1,76%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	7,29%	-3,88%	-4,09%	-2,56%	-2,37%	-2,08%	-1,86%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	($\Delta 7$)=($\Delta 7.a$)+($\Delta 7.b$)		1,03%	-0,03%	0,15%	0,15%	0,15%	0,15%	0,26%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	($\Delta 7.a$)=($\Delta 7.a1$)+($\Delta 7.a2$)		1,03%	0,04%	0,07%	0,15%	0,15%	0,15%	0,26%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	($\Delta 7.a1$)		1,03%	-0,11%	-0,04%	0,01%	0,00%	-0,02%	-0,13%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	($\Delta 7.a2$)			0,15%	0,12%	0,13%	0,15%	0,17%	0,40%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	($\Delta 7.b$)			-0,07%	0,07%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(7)	-2,10%	-1,07%	-1,11%	-0,96%	-0,81%	-0,66%	-0,51%	0,30%
Cyclische weerslag	(8)	-1,02%	-0,50%	-0,11%	-0,03%	0,01%	0,02%	-0,01%	0,12%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,23%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,36%	0,11%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,04%
Genomeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	-2,53%	-1,46%	-1,17%	-0,96%	-0,79%	-0,64%	-0,52%	0,38%
Genomeerde rentelasten	(12)	0,23%	0,20%	0,17%	0,15%	0,15%	0,16%	0,18%	-0,02%
Evolutie rentelasten	($\Delta 12$)		-0,03%	-0,03%	-0,02%	0,00%	0,01%	0,02%	-0,05%
Genomeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	-1,87%	-0,87%	-0,94%	-0,80%	-0,66%	-0,50%	-0,33%	0,28%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	($\Delta 13$)		1,00%	-0,06%	0,13%	0,15%	0,16%	0,17%	0,21%
Genomeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	-2,30%	-1,26%	-1,00%	-0,81%	-0,64%	-0,48%	-0,34%	0,36%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,00%	0,00%	0,07%	0,27%	0,40%	0,55%	0,71%	0,32%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	($\Delta 15$)		0,00%	0,07%	0,19%	0,13%	0,15%	0,16%	0,40%
Genomeerde schuldgraad	(16)	16,61%	17,73%	18,43%	19,06%	19,53%	19,88%	20,11%	1,11%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = ($\Delta 16$)		1,12%	0,70%	0,63%	0,47%	0,34%	0,23%	1,80%
Endogene evolutie	(16.a)	3,29%	0,64%	0,31%	0,35%	0,20%	0,09%	-0,02%	0,86%
Primair saldo	(16.a1)	2,30%	1,26%	1,00%	0,81%	0,64%	0,48%	0,34%	2,45%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	0,99%	-0,61%	-0,69%	-0,46%	-0,44%	-0,39%	-0,36%	-1,59%
Exogene evolutie	(16.b)	0,52%	0,48%	0,39%	0,28%	0,27%	0,26%	0,25%	0,94%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Tabel 53
Alternatief normatief traject voor de Lokale Overheden

Alternatief normatief traject: gecumuleerde Δ SB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en Δ SB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Lokale Overheden									
In % bbp				Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021					Δ resp. Σ 22-24
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	0,09%	-0,07%	-0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,02%	0,01%	-0,12%
Rentelasten	(2)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Primair saldo	(3)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,07%	-0,14%	-0,03%	0,00%	-0,12%
Structureel saldo	(4)	0,18%	0,02%	0,01%	-0,06%	-0,13%	-0,03%	0,02%	-0,14%
<i>Δ structureel saldo</i>			-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	0,00%
Schuldratio	(5)	5,04%	4,86%	4,64%	4,55%	4,53%	4,43%	4,30%	-0,10%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	5,80%	-5,06%	-5,13%	-3,55%	-3,38%	-3,13%	-3,00%	
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	($\Delta 7$)=($\Delta 7.a$)+($\Delta 7.b$)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bij bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	($\Delta 7.a$)=($\Delta 7.a1$)+($\Delta 7.a2$)		-0,17%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
<i>bij ongewijzigd beleid</i>	($\Delta 7.a1$)		-0,17%	-0,01%	-0,06%	-0,08%	0,10%	0,04%	-0,15%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	($\Delta 7.a2$)			0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	($\Delta 7.b$)			0,00%	0,00%				0,00%
Genomeerd structureel vorderingensaldo	(7)	0,18%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,17%	-0,08%	-0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,08%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genomeerd vorderingensaldo	(11)=(7)+(8)+(9)+(10)	0,09%	-0,07%	-0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,00%	0,02%
Genomeerde rentelasten	(12)	0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
Evolutie rentelasten	($\Delta 12$)		-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%
Genomeerd structureel primair saldo	(13) = (7) + (12)	0,19%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	($\Delta 13$)		-0,17%	-0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,03%
Genomeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)	0,10%	-0,06%	-0,01%	-0,01%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15) = (14) - (3)	0,00%	0,00%	0,00%	0,06%	0,14%	0,03%	-0,01%	0,14%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	($\Delta 15$)		0,00%	0,00%	0,06%	0,08%	-0,11%	-0,04%	0,14%
Genomeerde schuldgraad	(16)	5,04%	4,86%	4,64%	4,49%	4,34%	4,21%	4,10%	-0,30%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(17) = ($\Delta 16$)		-0,18%	-0,22%	-0,15%	-0,14%	-0,13%	-0,12%	-0,52%
Endogene evolutie	(16.a)	0,20%	-0,18%	-0,22%	-0,15%	-0,14%	-0,13%	-0,12%	-0,52%
Primair saldo	(16.a1)	-0,10%	0,06%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%	0,02%
Impact (impliciete rente - groei)	(16.a2)	0,30%	-0,24%	-0,24%	-0,16%	-0,15%	-0,13%	-0,12%	-0,54%
Exogene evolutie	(16.b)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

D/2021/11.691/1